

PROSTĚ PROSTĚJOV

40 LET VE MĚSTĚ S POEZIÍ
Wolkrův Prostějov 1957 – 1996

IPOS – Informační a poradenské středisko
pro místní kulturu
útvár ARTAMA

P ROSTĚ ROSTĚJOV

40 LET VE MĚSTĚ S POEZIÍ
Wolkrův Prostějov 1957 – 1996

IPOS – Informační a poradenské středisko pro místní kulturu
útvár ARTAMA

Publikace byla připravena ve spolupráci s kulturním klubem DUHA Prostějov.
Na obálce použita fotografie Františka Provazníka
z představení Divadla Orfeus - Oldřich Wenzl: Rozházené kopretiny (WP 1975)

© IPOS – ARTAMA

Lektorovala Doc. PhDr. Jiřina Hůrková, CSc.

IPOS 1997

ISBN 80-7068-101-2

Nad tvorbou Jiřího Wolkra v roce 1997

Jiří Wolker, moravský básník a prostějovský rodák, byl v učebnicích české literatury pevně zakotven mezi tzv. povinnými autory s obvyklou charakteristikou „představitel proletářské poezie“ a jeho tvorba se dočkala téměř oficiální institucionalizace. Přičteme-li k tomu, že po mnoho let byl podmínkou účasti na celonárodní přehlídce uměleckého přednesu Wolkrův Prostějov povinný text z jeho poezie nebo prózy, a uvážíme-li vztah mladé generace k povinným autorům a její celkem oprávněnou nedůvěru k oficiálním institucím, je až kupodivu, s kolika dobrými, někdy dokonce mimořádnými a objevnými přednesy z Wolkrova básnického i prozaického díla jsme se setkávali.

Zásahu na tom měla jistě Wolkrova tvorba sama, jeho ukázněný vyhraněný básnický styl (oceňovaný mj. např. J. Mukařovským), jeho upřímná „neplakátovost“, tak vysoce hodnocená F. X. Šaldou. Oprávněně tento britký a pronikavý kritik napsal o Wolkrovi v roce jeho úmrtí: „Neměli jsme dosud básníka tak etického, jako byl Wolker. Ne že by ukládal povinnosti nebo příkazy, ne že by řečnil o mravnosti, lidskosti nebo bratrství, nýbrž mnohem víc a lépe: samým ustrojením své tvořivosti hnětl je jako plasma a vyváděl z nich nové tvary básnické. Měl jako nikdo před ním cit vzájemnosti, solidarity osvětové a životní, vzal tón a doplňkem ozval se mu ihned celý vesmír... Milovati Wolkra a rozuměti mu jest zárukou duše zušlechtěné, imunní proti nákaze, která se potlouká právě českou zemí.“

Jaký vztah má však k Jiřímu Wolkrovi dnešní mláď, které po roce 1989 žije ve zcela nových podmínkách, seznamuje se s řadou v minulosti utajovaných autorů a navíc se objevují básníci mláď a noví? A příznakem mláď vždy byl, je a bude odpor k oficiálním autoritám, k jakékoli uniformitě a k příliš zjednodušeným, přímočarým hodnocením.

Osud vyměřil Wolkrovi velmi krátký života běh: narodil se v r. 1900, zemřel r. 1924. Doklady z jeho básnické tvorby máme z doby jinošství a z vysokoškolských let – tedy z období, kdy mladý člověk obvykle hledá sám sebe, jeho náhledy a postoje se mnohdy mění, ať už pod vlivem vnějších okolností nebo osobních prožitků. Wolker se vyvíjel velmi chvatně, jakoby ve skocích. Cítíte to např. z jeho Básně milostné nebo z úvodní básně sbírky Těžká hodina i z jiných. Poměr básníkova uměleckého prožitku ke skutečnému, konkrétnímu zažití života byl velmi neúměrný. Mnohdy téměř jakoby v obráceném pořádku. Wolker si toho byl ostatně vědom a sám to vyjádřil ve svém Epitafu:

Dřív než moh' srdce k boji vytašit
zemřel, mlád dvaceti čtyři let.

Představte si chlapce, který všemi smysly svého mláď hlta svět s jeho pŕvaby: louky, slunce, svobodu, lásku. Svět vnímá zpočátku pouze smysly, neuvažuje, je-li za tímto světem ještě nějaký jiný.

Teprve až se chlapec dostane od smyslových vjemů k rozumu, začne si klást otázky po hlubším významu světa a lidské existence v něm. A začne pochybovat o světě, o lásce a nejvíce sám o sobě. Vždyť Těžká hodina je právě takovou řadou životních pochybností, i když zároveň mužnou snahou překonat své pochybnosti něčím vyšším a čínorodějším.

Jednou z otázek, které nás mohou nad upřímnou Wolkrovou tvorbou napadnout, tedy je: jaký by byl další básníkův vývoj? Rok 1924, na jehož prahu básník umírá, byl důležitým bodem obratu ve vývoji české poezie. V tomto roce byl otištěn první manifest nového uměleckého programu – poetismu. Do jeho čela se postavil Wolkrův generační soupeřník Karel Teige (1900 – 1951), jeho stoupenci se stali další Wolkrovi současníci: Vítězslav Nezval (1900 – 1958), Konstantin Biebl (1898 – 1951) a Jaroslav Seifert (1901 – 1986). Kdyby nebyl Wolkrovi vyměřen tak krátký čas na této zemi, jaký by byl jeho další básnický a lidský osud v r. 1929, za nacistické okupace v letech 1939 – 1945, popř. v tíživém období let padesátých? Odpovědi na tyto otázky se už nedočkáme a můžeme je dnes – s odstupem času – jistě jen tušit a odhadovat.

Další otázka, která může napadnout pozorného čtenáře básnickovy tvorby, souvisí s jednoznačným výkladem Wolkra, jakožto reprezentanta neotřesitelně marxistického světového názoru, i když samotným básníkem v některých statích proklamovaného. Tato otázka nesouvisí s Wolkrovým mláďm, ale také s jeho moravským původem.

Ve využití jazykových prostředků se jeho moravanství výrazně neprojevuje (nářečních prvků je v jeho tvorbě málo, na rozdíl od jeho generačně staršího současníka, Petra Bezruče, který ovšem mluvou zbarvenou nářečím záměrně manifestoval svou nenávisť k pánům a měšťácké Praze). Co však může svědčit o básnickově vnitřním sepětí s tradičně křesťanskou Moravou, je využívání celého arzenálu jazykových prostředků a obrátů z křesťanské věrouky, jimiž vytváří své básnické obrazy. Najdeme je všude: v Hostu do domu (např. v básni Ze soboty na neděli... zjevuje se jim Pánbůh ve třech osobách, ve jménu Otce říká jim: Synu! / ve jménu Syna říká jim: Bratře! / a ve jménu Ducha svatého tiše je pohladí po čele/; v básni Vězeň: Na kříži ze čtyř cihlových stěn /den bílý mřížemi v boku proboden.../; ve Svatém Kopečku, ale i ve sbírce Těžká hodina aj.).

Wolker se však nevyhýbá ani náboženským otázkám. Literárním svědectvím jsou nejen některé jeho deníkové zápisy, v minulém období raději nerevokované (např. z období jinošských veršů zápis „Já věřím, věřím v Boha. Vím, že mi odpustí, vím, určitě, že mi odpustí, neboť přichází ke mě...“), ale hlavně dvě z jeho her, u nás často obcházené a zanedbané. Jde o hry Hrob a Nejvyšší oběť, které Wolker psal v období tvorby básní z Těžké hodiny a v nichž si zřejmě řešil svůj vlastní noetický problém jako problém náboženský. V mytické až symbolické hře Hrob je patrná básníková snaha po objektivizaci vlastního vnitřního dramatu, po ujasnění vztahu lidské individuality, vlastního „já“ ke světu. Obě hry, Hrob i Nejvyšší oběť jsou apoteozou lidské oběti, – bez člověka a jeho oběti by nebylo Božího spasení. Návrat ke světu a k Bohu je možný jen za cenu velkých obětí.

Po mnohaletém, poněkud jednostranném hodnocení Wolkrova literárního díla poskytne jiný, méně apodiktický pohled stať básníková současníka, literárního kritika Pavla Fraenkla Poznání světa v díle Jiřího Wolkra, kterou uveřejnil ve IV. ročníku měsíčníku pro moderní kulturu Host (z let 1924 – 1925). Fraenkl v ní mj. objasňuje Wolkrův noetický problém jako dramatický a tragický zápas individua se světem a v tomto světle ozřejmuje i východiska z básníkovy skepse. Píše: „Je však třeba ukázat, jaké kladné řešení Wolker nacházel a z jakých předpokladů vycházelo. Jsou to všichni lidé, kteří pracují, právě z práce jim plyne nová filozofie. Je to topič z Balady o očích topičových, kovář z Balady o ženě, Bohu a muži, je to konečně Mikuláš z Balady o námořníkovi, který překonává titanismus heroismem, metafyzické vzepětí chvíle konkrétní prací sociální. Balada o očích topičových je básní o filozofii práce. Pracovat umí a může pro tento svět jenom člověk, je to tedy také báseň o lidském osudu. Je tu obnovena mytická souvislost lidského osudu a práce, to věčně živé v člověku se tu převtěluje do neustále dále postupujícího tvaru lidského díla. Byla to velká víra v nekonečnost života, která vyvážila bolest jednotlivého lidského osudu.“

Nikoli bez zajímavosti je také Fraenklův výklad Balady o námořníkovi, v níž hlavní hrdina, Mikuláš, vykupuje svou vinu stálou povinností, službou, kterou se projevuje věčnost. Mikuláš se provinil, ale osud sám se za to provinění na něm mstí. Mikuláš pozná tajemnou souvislost svého zločinu a nevěry své ženy, jde a slouží osaměle v majáku. P. Fraenkl o této baladě píše: „A zde je právě nové pojetí samoty, jež je funkcí nadosobní práce, člověk zůstane sám a nehyne, protože se v něm zrodilo velké povědomí odpovědnosti za svět. Kolektivismus je možný jen eticky, etika je posledním ospravedlněním družnosti vůbec. Kdo zná základní tvar noetiky historického materialismu, přisvědčí, že tato balada marxistická není. Vždyť tady je zcela jiný světový názor. Mikuláš se vykupuje individuální etikou, kterou Marx neuznává, podle Marx–Engelsovy teorie individuum za nic nestojí, vše dělají nutně dějiny! Soudím, že Wolker marxismus v této básni filozoficky, tj. marxismus jako světový názor, překonal a že ho překonal dobře.“

S Fraenklovým náhledem můžeme i nemusíme souhlasit. V každém případě nám však poskytuje obraz hodnocení Wolkra zase z jiného úhlu, než jsme byli dosud zvyklí – a tak jistý nový impuls k otázkám a zamyšlením nad básníkovou tvorbou. Nad dílem hluboce lidského, vroucného mladého člověka, který se zjevil, vstoupil do české poezie, zazářil v ní jak meteor v době mimořádného společenského kvasu, v prvních letech rodícího se nového státu. A také nad jeho často až metafyzickou životní úzkostí, jež zachvacuje člověka při představě: nikdy víc. Tato úzkost pramenila nepochybně z Wolkrovy choroby (časté poruchy zdraví se objevovaly už ve 20. roce básníková věku a zřejmě předznamenávaly zhoubnou a zákeřnou nemoc).

Poslední básníkovy verše dávají možnost přímo fyzicky spoluprožívat pocit osamocení, do kterého jej choroba uvrhla. Člověk, jehož jedinou spravedlivou vášní bylo milovat lidi, stát při nich – tentýž člověk byl od nich předčasně odlučován smrtí.

Jiřina Hůrková

I. PRVNÍ ČTYŘI Ročníky, které založily tradici 1957 – 1960

WOLKRŮV PROSTĚJOV A JEHO ZALOŽENÍ

Jsou místa, která se člověku provždy ve vzpomínce upevní. Občas si vybaví jejich vzhled, duch a tempo jejich života, lidi, které v nich potkával, krajinné obrazy a jejich opar, všechno to, čím žila.

Pro mne je takovým místem Prostějov. Hezké, výstavné, rozložené v hanácké rovině, v blízkosti Plumlovské přehrady a nedaleko Kosíře, kde v zámku Čechy žil svého času Mánes. Rozlehlé hlavní náměstí má zvláštní harmonický pohyb výstavnosti, s dvojí dominantou, jednak kostelní věží hlavního chrámu, jednak věží radnice. Stará, původní radnice stala se okresním muzeem. Je tu také nedaleko starý zámek, sídlo pernštejnského rodu, s krásným renesančním portálem. Barokní kostel na rozdělu ulice Gottwaldovy a Vojáčkova náměstí má zajímavé nástěnné malby.

A pak je tu divadlo. – Architektonický skvost, dílo architekta Jana Kotěry, s markýzou Suchardovou a malbami Preislerovými, otevřen roku 1907. Je tu divadelní sál pro 600 osob, přednáškový sál, dvě klubovny a zkušební sál pro Orlici a Vlastimilu, mužský a ženský sbor, restaurační a kavárenské sály, kuchyně a kanceláře provozu. Malá restaurační zahrada, navazující na městský sad.

Vzpomínám si, jak sem do Prostějova putovali posluchači architektury brněnské techniky a mladí výtvarníci z pražské Akademie výtvarných umění a uměleckoprůmyslových škol. První vodil do Prostějova můj manžel, druhé můj bratr, oba profesori vysokých škol.

V zimě, když napadl sníh, zdával se mi obraz hlavního náměstí jako něco neskutečného, spíše jako fantazie z vánočních pohlednic. A město samé mělo zvláštní atmosféru. Jakoby zdi domů, skupiny ulic a náměstí vyzařovaly něco z dávno vstřebaných uměleckých snah prostějovských ochotníků a jejich společného úsilí.

Pracovala jsem zde také trochu s ochotníky, ale víc mne přitahoval umělecký přednes, který v Prostějově dřímал v jakémsi útlumu. Byly recitační soutěže, ale končily v jakés takés přehlídce na úrovni krajského kola. Tehdy, před dvaceti lety, byl to kraj Olomouc.

V roce 1955 dostalo se recitátorům možnosti soutěže v ústředním kole v Praze, přidruženém k spartakiádě. Nebylo to řešení šťastné. Spartakiáda bylo záležitostí docela jiného zaměření, co umělecký přednes – ne, nešlo to dobře k sobě.

Příštím rokem, tedy v r. 1956, byl zvolen Jiráskův Hronov pro ústřední kolo uměleckého přednesu. Po okresních, krajských a obvodních kolech sjeli se do Hronova recitátoři z Čech, Moravy a Slovenska. Zápolili o vítězství, ale Hronov byl už drahně let kolbištěm divadelních ochotníků, a recitátoři se zde necítili dobře.

Mezitím uspořádal olomoucký kraj školení recitátorů na Sv. Kopečku u Olomouce a my jsme založili s dr. Cyrilem Zbořilem recitační kroužek při Závodním klubu Oděvního průmyslu, tehdy pojmenovaném podle Jiřího Wolkra.

Pracovalo se nám velmi dobře. Mladí, nadšení lidé, z řad ochotníků i mimo ně, pracovníci v oděvním průmyslu, žáci SVVŠ, střední průmyslové školy oděvní, střední zdravotnické školy, střední průmyslové školy strojnické i hudební školy. Nastudovali jsme večery moravských básníků, francouzské poezie a F. G. Lorcy.

Rok po našem seskupení sešli se Ludmila Pelikánová, Vladimír Halada a Rudolf Pogoda. Ludmila Pelikánová prohlásila, že by se měl pro ústřední kolo uměleckého přednesu zvolit Prostějov, rodné město Jiřího Wolkra, básníka mládí a průkopníka nové doby a jejího pokroku.

A tak byl v roce 1957 založen Wolkrův Prostějov.

Nejprve jsme se vydali s Rudolfem Pogodou, tehdejším krajským inspektorem kultury, a s ředitelem Krajského domu osvěty prof. Vladimírem Příkryem na Slovensko, do Dolného Kubína, podívat se, jak tam bratři za Váhem dělají Hviezdoslavův Kubín.

Šest kategorií soutěžilo v uměleckém přednesu – a byl to zázrak. Děti, mládež, hoši i děvčata, všichni již vítězové okresních a krajských kol soupeřili zde udatně o věnec slávy v jedné z nejušlechtilějších disciplín – v uměleckém přednesu.

Spanilá oravská krajina dávala rámec veškeré té kráse, sladká a melodická slovenská řeč, nadšení účinkující a nadšení diváci a posluchači, starší i mladší básníci, vynikající slovenští herci, všechno to jakoby stavělo klenby vznešeného chrámu. Pokorní před slovem básníka, odhodivše pýchu sebe sama, klečeli recitátoři před dílem umělců byvších i současných.

Všichni jsme se dali do práce. Tehdejší Olomoucký kraj měl okresy: Bruntál, Hranice, Jeseník, Kojetín, Litovel, Olomouc město, Olomouc venkov, Prostějov, Přerov, Rýmařov, Šternberk, Šumperk, Zábřeh.

Všichni členové přípravného výboru WP měli na starosti propagaci v jednotlivých okresech. Mně osobně připadl jeden z menších, Kojetín, ale tam byla opravdu práce radostná. Ředitel okresní lidové knihovny s. Leo Horák, sám výborný recitátor, okresní inspektor kultury, profesori a učitelé na školách základních i středních, všichni projevíli tolik nadšení a rozebrali si mezi sebou všechny úkoly. Výsledkem byl nečekaný úkaz: jenom v kojetínském okrese se přihlásilo k soutěžím 413 dětí, mládeže i dospělých. Celkem bylo v Olomouckém kraji přes 2000 přihlášených.

Vyhlášení I. Wolkrova Prostějova bylo zveřejněno začátkem února 1957. Dostí pozdě, vzhledem k tomu, že soutěž měla probíhat v rámci Měsíce knihy, ve dnech 30. a 31. března 1957.

Akci samu pořádaly odbory školství a kultury rad KNV v Olomouci a ONV a MNV v Prostějově v prostorách Domu osvěty v Prostějově.

Přípravný výbor WP doporučil všem okresům, aby uspořádaly tak zvaná výběrová kola pro přednášeče z okresů, a z těch aby pak byli vybíráni účastníci Wolkrova Prostějova. Jen tak bylo možno zajistit dobrou úroveň celé akce.

Z 200 přednášečů bylo vybráno 70 pro soutěž WP, která byla, jakožto první, záležitostí pouze olomouckého kraje.

Účastníci soutěže byli rozděleni do dvou kategorií, do 18 let a nad 18 let.

Každý soutěžící měl za úkol vystoupit s poezií vlastního výběru a s jednou povinnou ukázkou Wolkrova díla.

Jako povinné byly pro I. kategorii Štafeta, Sloky, Horské růže, pro II. kategorii Oči, Pohřeb, V neděli odpoledne.

Ještě před zahájením vlastního WP byly v některých okresech uspořádány instruktáže, které značně celé věci pomohly.

I. Wolkrov Prostějov měl v porotě I. kategorie Ludmilu Pelikánovou, laureátku státní ceny KG, Vladimíra Haladu, t. č. asistenta DAMU v Praze, Jiřího Vilímka, režiséra divadla v Olomouci, Olgu Velkovou, pracovníci Ústředního domu lidové tvořivosti v Praze, a dr. A. Koukalovou, profesorku pedagogické fakulty UP v Olomouci.

V porotě II. kategorie pracovali Daniela Musilová, asistentka DAMU v Praze, Libuše Matějová a Radúz Chmelík, členové činohry divadla v Olomouci, Vladimír Příkryl, ředitel KDO v Olomouci, a Rudolf Rolný, ředitel OLK v Prostějově.

Program I. Wolkrova Prostějova byl zahájen v sobotu 30. března v 9 hodin návštěvou hrobu Jiřího Wolkra. Zpíval mužský sbor Orlice a slavnostní řečník promluvil o básníkovi a jeho významu pro náš kulturní svět.

V 11 hodin začala vlastní soutěž. – Ve 20 hodin byla v červeném salónku beseda s dr. Adolfem Scherlem o uměleckém přednesu. Dr. Scherl hovořil o počátcích recitátorského umění, o jeho tradicích, spjatých s bohatým lidovým uměním, o jeho vzestupu v šedesátých letech 19. století, kdy nastupovala tak zvaná generace Prozatímního divadla v Praze. Vyprávěl o rozvoji uměleckého přednesu koncem minulého a začátkem našeho století a o jeho poslání v nejživější současnosti. – Poznámky dr. Scherla doplnila Ludmila Pelikánová.

V diskusi se ukázalo, jak je nám zapotřebí soustavné pedagogiky a teorie uměleckého přednesu, kolik nejrůznějších a často i protichůdných názorů je na toto umění a jak jsou potřebné besedy s recitátory.

Velkým přínosem byla nedělní krajská konference o uměleckém přednesu v osvětové, knihovnické a školské práci. Byli přítomni osvětoví, knihovničtí a pedagogičtí pracovníci z celého olomouckého kraje. O uměleckém přednesu hovořil tehdejší metodický pracovník krajské lidové knihovny dr. Milan Blahynka.

Konference schválila usnesení, ve kterém se určily úkoly pro úsek uměleckého přednesu v příštím období.

USNESENÍ PROSTĚJOVSKÉ KONFERENCE O UMĚLECKÉM PŘEDNESU

1. Uskutečňovat Wolkrov Prostějov každoročně a začlenit do jeho průběhu i profesionální umělce.
2. Vytvořit v Olomouckém kraji co možno nejdříve vzorové divadlo poezie a hudby. Rozšířit péči krajského

koncertního jednatelství při Moravské filharmonii o literární koncerty a vytvářet takto vzorové pořady uměleckého přednesu.

3. Činnost poradního sboru pro umělecký přednes má být pravidelná. Pokračovat v krajských školeních recitátorů na Sv. Kopečku a zveřejňovat nejlepší zkušenosti z této práce v metodických listech.
4. V okresech
 - a) vytvořit síť trvale pracujících kroužků uměleckého přednesu,
 - b) pořádat instruktáže a základní recitační školení,
 - c) dosáhnout spolupráce DO, OLK, škol a hudební školy při vytváření vhodných literárně hudebních pořadů,
 - d) podporovat průběh soutěží LUT v přednesu a vybírat z nich nejlepší recitátory pro účast na příštím Wolkrově Prostějovu.

VÍTĚZOVÉ I. WOLKROVA PROSTĚJOVA V ROCE 1957

1. KATEGORIE – DO 18 LET

1. cena **Miroslava Fišerová**, studující, Kojetín
2. cena **Vojtěch Zatloukal**, studující, Vrahovice, okres Prostějov
3. cena **Květoslava Koutná**, studující, Přerov
4. cena **Vladimíra Hornová**, studující, Olomouc

Čestná uznání

Jana Vychodilová, Prostějov
 Miluše Dreiseitelová, Přerov
 Jitka Bělášková, Olomouc
 Milada Kubičková, Olomouc
 Vladimíra Kaňáková, Olomouc
 Alena Balajová, Olomouc

2. KATEGORIE – NAD 18 LET

1. cena **Jana Kubíková**, zdravotní sestra, Šumperk
2. cena **Oldřich Pivoda**, učitel, Hustopeče, okres Bruntál
3. cena **Věra Hrabánková**, v domácnosti, Bruntál
4. cena **Libuše Vaněčková**, učitelka, Zlaté Hory, okres Jeseník
5. cena **Vlasta Kubičková**, aranžérka, Prostějov

Čestná uznání

Otto Urbášek, ředitel DO Litovel
 František Karásek, konstruktér, Rýmařov
 Věra Šromová, účetní JZD, Miloňov
 Leo Horák, ředitel OLK, Kojetín
 Jana Bařinová, učitelka, Velký Újezd, okres Hranice

Na závěr Wolkrova Prostějova byla uspořádána slavnostní přehlídka vítězů I. WP, spojená s vystoupením nejlepších žáků hudební školy v Olomouci a v Prostějově.

Jako čestní hosté Wolkrova Prostějova vystoupily členka Národního divadla v Praze Vlasta Fabiánová a členka Národního divadla v Bratislavě Olga Sýkorová.

Přehlídka a vystoupení umělkyní byly důstojným zakončením prvního Wolkrova Prostějova v roce 1957.

Vzpomínala **Jarmila Liebscherová**

Poznámka

Jarmila Liebscherová, sestra kunsthistorika V. V. Štecha a manželka architekta Adolfa Liebschera, se v polovině 50. let přestěhovala s mužem do Prostějova, pracovala v Domě osvěty, působila aktivně v ochotnickém souboru Hanačka. v l. 1957–59 vedla s Rudolfem Pogodou recitační soubor Štafeta v Olomouci, v Prostějově založila soubor Větrník, po jejím odchodu do Prahy zač. 60. let ho vedl Radoslav Lošťák (jeden z nejvýraznějších rec. souborů a později divadel poezie I. pol. 60. let), v Praze vedla recitační soubor v Ustředním domě pionýrů a mládeže – jejími žáky a posléze přáteli byli např. Hana Kofránková (režisérka Českého rozhlasu) a Pavel Soukup (herec a recitátor).

Hlasy tisku:

■ Máme u nás několik vrcholných amatérských soutěží, jako např. loutkářskou Chrudim, Jiráskův Hronov apod. Recitátoři však postrádali soutěž, kde by mohli změřit své síly. Tento úkol splňuje Wolkrův Prostějov.

Mladá fronta, 3. 4. 1957

■ Byla to šťastná myšlenka uspořádat k uctění odkazu Jiřího Wolkra v básnickově rodném městě soutěž přednášečů.

Kultura, 1957/14

WOLKRŮV PROSTĚJOV

**Česká národní soutěž a přehlídka uměleckého přednesu
28. – 30. března 1958**

Soutěžilo 147 recitátorů z českých krajů (53 mužů, 94 žen).

Přednes poezie

KATEGORIE DO 18 LET

1. cena Marie Málková, Vysoké Mýto
Miluše Dreiseitlová, Přerov
2. cena Jiří Lexa, České Budějovice
Ludmila Štědrá, Praha
3. cena Jana Vychodilová, Prostějov
Světla Veverková, Nymburk

KATEGORIE NAD 18 LET

1. cena Jiřina Holubová, Hradec Králové
Štefan Kršňák – armáda
Věra Hrabánková, Bruntál
Ján Sábočík, armáda
Ludvík Němec, Praha
2. cena Dagmar Holubářová, Jihlava
Jana Kubíková, Šumperk
Lubomír Krbec, Hlučín
Otto Schindler, armáda
Jiřina Kubátová, Třebíč
Hana Karbanová, Hodkovice nad Mohelkou
Milena Hercíková, Liberec
3. cena Vlastimil Dlabal, Olomouc
Dagmar Willigová, Třebíč
Marie Friedlová, Prostějov
Miloslav Hříbek, Hostivař
Jana Šulcová, Praha

12 čestných uznání

Přednes prózy

KATEGORIE DO 18 LET

1. cena **Eva Frýbová**, Duchcov

KATEGORIE NAD 18 LET

1. cena **Vratislav Blažek**, Praha
Věra Šmakalová, Karlovy Vary
2. cena **Jiří Havlík**, Praha
Marie Vítková, Liberec
Stanislava Růtová, Praha
3. cena **Libuše Klegerová**, Lovosice
Věra Galatíková, Vracov
Alexander Němec, armáda
Jiřina Šišová, Brno

5 čestných uznání

Delegace básníků:

Karel Kapoun, Ivan Kříž, Oldřich Mikulášek, Jan Noha, Karel Ptáčník, Jan Skácel, Ivan Skála, Jiří Šotola, Oldřich Vyhliďal.

■ Zrodilo se místo, kde může básník a spisovatel vidět živého čtenáře svých děl, a nejen čtenáře, ale i aktivního a nezištného šířitele.

Alexej Kusák
Kultura, 1958

■ Wolkrův Prostějov se naplňoval smyslem, stal se slavností socialistického humanismu.

Sergej Machonin
Literární noviny, 1958

■ I. WP konaný jako „vyvrcholení Měsíce knihy v Olomouckém kraji“ potvrdil svými výsledky i ohlasem živou potřebu toho, aby uměleckému přednesu byla věnována samostatná přehlídka a soutěž. Na popud komentářů tisku se OŠK KNV v Olomouci obrátil na ústřední orgány a KNV moravských krajů dopisem z 20. srpna 1957 se žádostí o vyjádření k návrhu, aby WP byl akcí pro české země. Na základě souhlasných stanovisek ministerstva školství a kultury, ÚV Svazu československých spisovatelů a Ústředního domu lidové tvorivosti se 30. září 1957 OŠK KNV v Olomouci opět obrátil dopisem na KNV všech českých krajů s žádostí o potvrzení účasti na WP. V září 1957 pak byly zahájeny přípravy II. WP jako „národní

soutěžní přehlídka uměleckého přednesu“. Do konce října potvrdily účast všechny kraje, bylo dosaženo dohody s Krajským osvětovým střediskem armády v Olomouci a ministerstvem národní obrany o účasti vojáků na WP. Po dohodě s KV ČSM v Olomouci se soutěž v uměleckém přednesu na II. WP stala v Olomouckém kraji součástí STM 1957–1958 pro kategorii IV. a V. První kontakty byly navázány i s ÚV ČSM v Praze. 15. října 1957 se v Prostějově konala porada zástupců krajů s některými ústředními orgány a institucemi a Přípravným výborem WP. 20. října 1957 byl námět WP projednán na celostátním aktivu metodických pracovníků LUT v Brně. Současně byla stanovena ideová koncepce WP jako „setkání nejlepších recitátorů a přednášečů s básníky, spisovateli a knihovnickými pracovníky, směřujícího k důstojnému vyvrcholení Měsíce knihy v Čechách a na Moravě“. 24. října 1957 na IV. krajském knihovnickém semináři v Olomouci zástupci OŠK KNV a KLK seznámili pracovníky knihoven se záměry WP 1958. 20. září byl ustaven Pracovní výbor WP, zvolen předseda a konstituovány jednotlivé komise. Současně byl připraven návrh na organizaci WP, který byl projednán na ministerstvu školství a kultury v Praze. Další podstatný krok vpřed při organizaci soutěže byl učiněn 22. října 1957 při zájezdu Ludmily Pelikánové do Olomouckého

kraje. L. Pelikánová byla totiž postavena do čela Přípravného výboru WP a jednala s čelnými představiteli KNV v Olomouci, předsedy ONV a MNV v Prostějově a besedovala s učiteli, vychovateli a zástupci školských a učilištních organizací ČSM o tom, jak organizovat šíření poezie mezi mládeží.

Od listopadu 1957 do února 1958 se Přípravný výbor WP zaměřil na organizaci soutěže v Olomouckém kraji. Soustavně informoval ústřední orgány i krajské složky o přípravách WP a vybízel k soustavné práci. Současně probíhalo jednání s redakcemi novin a časopisů o propagaci WP, byla navázána spolupráce s organizátory Hviezdoslavova Kubína. Od konce února se pak zaměřili na řešení problémů spojených s přípravou ústředního kola. Čestnou předsedkyní Organizačního výboru WP byla i tentokrát Ludmila Pelikánová.

II. Wolkrův Prostějov (28. – 30. března 1958) byl organizován jako česká národní přehlídka uměleckého přednesu. Jeho vyhlášovatelem se stala rada KNV a KV ČSM v Olomouci. Jak uváděly pokyny pro práci porot soutěže WP jeho cílem bylo „široce podněcovat zájem o poezii a krásnou literaturu“ a ukázat, že „Wolkrův Prostějov jako svébytný umělecký žánr může účinně napomáhat šíření zájmu o dobrou literaturu“. Ústřednímu kolu v Prostějově předcházela v jednotlivých místech, okresech a krajích předkola, jimiž, včetně WP,

prošlo kolem 4 000 recitátorů. Každý kraj vysílal na WP 10 nejlepších recitátorů, 10 soutěžících reprezentovalo armádu, pouze Olomoucký kraj měl právo soutěžit obeslat 15 recitátory. Byla to nejen povinná daň organizátorům soutěže, ale i odraz úrovně amatérského uměleckého přednesu v tehdejším Olomouckém kraji. Předkoly v prostějovském okrese prošlo 336 soutěžících, kojetínským dokonce 413, jesenickým 291, olomouckým 264 atd. V Olomouckém kraji se celkem zapojilo do recitační soutěže 2 522 recitátorů. Samotný průběh soutěže pak potvrdil, že z kvantity vyrostla skutečná kvalita.

V soutěžních porotách zasedli mj. Ludmila Pelikánová, Daniela Musilová, Vladimír Halada, Julie Charvátová, Marie Koukalová, Jan Noha, Ivan Skála atd. Celkem bylo uděleno 33 cen a 17 čestných uznání (dále čtyři zvláštní ceny – cena ÚV Svazu československých spisovatelů, cena ÚV Svazu československo-sovětského přátelství, cena ÚV ČSM a cena Oděvních závodů Jiřího Wolkra). Z tohoto počtu bylo 10 prvních, 12 druhých a 11 třetích míst, nejvíce cen udělila porota soutěžního oboru poezie a kategorie nad 18 let (17), zatímco porota téhož soutěžního oboru do 18 let pouze 6 cen. Vítězové byli odměněni plakety s podobiznou J. Wolkra, diplomy a knihami.

Pavel Marek
sborník XXI. WP 1978

WOLKRŮV PROSTĚJOV

**Ústřední kolo soutěže tvořivosti mládeže v uměleckém přednesu
20. – 24. května 1959**

Soutěžilo 259 jednotlivců a 28 souborů (655 osob) ze všech krajů republiky.
Uděleno bylo 25 prvních cen, 33 druhých cen, 37 třetích cen, 45 čestných uznání.

Nositelé prvních cen

JEDNOTLIVCI

Olga Malá, Pardubice
Oliva Hatiarová, Žilina
Mária Mladoňová, Nitra
Václav Zelec, Praha

Marian Komaromi, Nitra

Saša Zbytovská, Brno

Iva Janžurová, České Budějovice

Július Satinský, Bratislava

Jiří Havlík, Liberec

Gejza Kojnok, Gottwaldov

Alena Šťovíčková, Ústí nad Labem

Libuše Hradilová, Gottwaldov

Miroslav Pišveje, Praha

František Sedlák, Prešov

Mária Vitovská, Bratislava

Elena Šebová, Bratislava

Marie Rudloučáková, Přerov

Ludvík Němec, Praha

SOUBORY A KROUŽKY

Pirko přípravka Brno

Cvrčci OSŠ Vejprty

Husova OSŠ Písek

Pirko Brno

Osvětová škola Praha

Ladění učňovské středisko PCP Nejdek

Soubor ZK ROH Oděvní průmysl Prostějov

■ Wolkrův Prostějov se stává jednou z nejdůležitějších a nejkrásnějších přehlídek tvořivého vztahu umění, velikou službou poezii.

Antonín Jelínek

Literární noviny, 30. V. 1959

■ V Prostějově se sešlo třikrát více soutěžících než v r. 1958 (253 jednotlivců a 573 soutěžících ve 27 souborech, s porotci, hosty a novináři asi 1 200 účastníků, byl posunut termín soutěže (na konec května – tím WP

přestává být spojován s Měsícem knihy), rozšířil se počet soutěžních dní i kategorií (celkem šest – v 1. kategorii soutěžily děti 6 – 9 leté), soutěžící hodnotilo deset porot v oblasti poezie, přednesu prózy a lidového vyprávění. Poprvé byla na WP dětská část soutěže, poprvé se objevily recitační soubory a kroužky (začínající a pokročilí). Poprvé se WP zúčastnili i nejlepší recitátoři ze Slovenska.

Pavel Marek

sborník XXI. WP 1978

WOLKRŮV PROSTĚJOV

Ústřední kolo STM v uměleckém přednesu.

31. května – 5. června 1960

Soutěžilo 265 jednotlivců, 31 recitačních souborů, 2 divadla poezie (583 osob).

Uděleno 22 prvních cen, 31 druhých cen, 31 třetích cen, 46 čestných uznání, 9 zvláštních uznání.

Nositelé prvních cen

JEDNOTLIVCI

Romana Rendeková, Bratislava

Gabriela Vašková, Barca

Tomáš Vondrovic, Mělník

Magdalena Vašáryová, Banská Štiavnica

Mária Krýslová, Bratislava

Jarmila Minářová, Prostějov

Hana Pražanová, Prostějov

Olga Antalová, Lučenec

Ivana Vondrovicová, Mělník

Karol Polák, Bratislava

Miroslava Fišerová, Bratislava

Jiří Hanák, Brno

Věra Veldová, Most

Stanislav Majer, Ostrov nad Ohří

Jozef Mladoň, Klížské Hradiště

SOUBORY A KROUŽKY

Pirko – I. oddíl Brno

Pionýrský recitační soubor OP Prostějov

Pirko – III. oddíl Brno

Rekros 59 – zdravotnická škola Český Těšín

Východ – VÚ 6174 Litoměřice

Recitační kroužek Jiřího Wolkra Olomouc

Recitační soubor ZK ROH OP Prostějov

■ Stačily čtyři roky, aby vznikla jedna z krásných tradic naší země: město se vždy na jaře, koncem května a začátkem června, mění v MĚSTO POEZIE. . .

Sergej Machonin
Literární noviny, 1960

INTERMEZZO

Z uvažování a ze zkušeností porotců WP I.

Nejviditelnější rozdíl je tedy mezi předčítatelem a přednášečem ve způsobu interpretace: první text čte, druhý jej přednáší z paměti. První má před očima reálný text, sled slov, jejich veršovou úpravu; sleduje očima, kde verš končí, kde nový začíná. Tak primitivně zachová to, co je poněkud zběžně nazýváno „básnickou formou“ a co je v pravdě jen pravidelným zvoněním rýmů a otrockým skandováním metra. Reálný text před očima se skutečně staví jako třetí člen recitátora a básníka. Tato napohled nepatrná věc, básníková kniha (ne dílo), žije na pódiu svou statickou existencí objektu, svůj život převrácených listů (mnohdy posluchač čeká na skončení větného celku, až se recitátoru podaří obrátit list) i němý život své tiskové úpravy. Ale hůře: tento objekt, básníková kniha, určený pro soukromí každého čtenáře, jeden z tisíce exemplářů, určených pro tisíc jednotlivců, se staví jako tlumící stěna mezi předčítatelem a posluchačem. Básníková kniha vyšla proto v tisíci exemplářích, aby si ji četlo tisíc jednotlivců, nikoli aby jediný exemplář byl předčítán tisíci jednotlivci současně. To, co je u předčítatele zdůrazňováno jako největší klad: intimita projevu, nepatří na scénu a před množstvím posluchačů. Nejintimnější vztah k dílu bude mít každý jednotlivý čtenář o samotě se svou knihou, i to je jeden z jejích účelů. Mezi posluchačem a recitátorem se nemá stavět žádný objekt, jenž by odvracel pozornost od básníka. Pozornost posluchačů a především pozornost recitátorovu. Snad pro jistý způsob přednesu připustíme objekt významový, jenž by symbolizoval nějak obsah přednesu – ale to je věcí jiných úvah.

To, co předčítatel verš za veršem objevuje, má přednášeč již zažito. Jeho paměť obsáhla báseň jako celek, jako celek ji prožil. Básník prostoupil duchovní i duševní ústrojenství přednášečovo; báseň není již mozaikou slov a formálních hříček, složeninou básnických částí – veršů, je to živý organický celek. Slovo bylo učiněno tělem. Tep básníková živobyť, jenž cuká živým organismem jeho díla, podmaní si i rytmus tepu přednášečova, a co, vulgárně řečeno, předčítatel před posluchači luští jako křížovku, má přednášeč již rozluštěno. Stránka, jež u předčítatele zahálela (estetika správně vystihuje, že předčítatel předvádí posluchačům své city nad básnickým dílem), stránka obsahová, činnost intelektu, dostává u přednášeče stejné oprávnění jako emoce, stává se kostrou koncepce, ponoukajíc ji, aby trojrozměrnost duševní dynamiky splnila i po volní stránce a aby záměr, úmysl básníkův, přijala za svůj a vsugerovala jej posluchačům. Duševní život má věru tři stránky, jako má socha tři rozměry. Plastičnost je cílem přednesu, touha mluvit plně a celistvě věci živé, celou živou duší přednášečovu dát v službu živé duši básníkově, aby jeho slovo bylo učiněno tím živým tělem.

Co předčítatel vidí jako text, to plyne před očima přednášečovým jako vize. Je podstatou silných vizí, že strhnou a uchvátí. I kdybychom přehlédli fakt překážky akustické, již je kniha před ústy předčítatelskými, neopomeňme znovu zdůraznit: předčítatel nemůže „zavřít oči“. A „zavřít oči“ znamená nevidět svět kolem, vidět jen svět v sobě. Svět básníkovy trápení a plesání, proseb a naléhání. Předčítatel se koncentruje na reálný text a mělkostí prožitku části básně po části i neústrojností tohoto prožitku si znemožňuje, co je dáno přednášečí: ten se koncentruje na vizi celku básnického díla, na své hluboké, celistvé prožití tohoto celku. Tak se intonační linie předčítatelská jen mírně vlní v úzkých mezích lehkého vzrušení. Přednášeč jí však vykázal v širokém a hlubokém řečišti celé své zmobilizované bytosti tok, zabírající výše, hloubky, srázy, přejíže a kaskády duševní i hlasové dynamiky. U předčítatele jde o improvizace, i kdyby znal text předem sebelépe. Nemá-li jej v sobě a v paměti jako organický celek, jemuž je básníkem předurčeno každé klimax vzrušení, každá modulace stesku, každý trylek jásání, jak by mohl mít zažitou a v paměti i svou koncepci přednesu. Půjde vždy o jednu a tutéž monotónii kteréhokoli básníka a kteréhokoli díla: verše budou trpné předčítány.

O výsadu řečníka a herce, působivost výrazu očí, tak důležitou pro doplnění celistvosti přednášečské, mimoděk nikoli úmyslně (na rozdíl od řečníka a herce) plností niterného prožitku navozenou, předčítatel také přichází. „Přednes jest jaksi řeč těla, a proto tím spíše má býti shodný s myslí. Příroda nám dala oči k projevu vnitřního hnutí... Přednes, který zřejmě ukazuje hnutí duševní, uchvacuje všechny, neboť stejným hnutím duševním se vzrušují mysli všech...“ (Cicero, O řečníku). Proti improvizaci u předčítatele stojí u přednášeče koncepce přednesu.

Ludmila Pelikánová

1942

Oč rozhodně v soutěži nejde, je prestiž porotce či hodnotitele. Nejde o to, aby hodnotitel předvedl nebo dokonce předstíral své vlastní kvality, ale o to, aby pomohl přednášeci. To mu ukládá obtížnou povinnost uvědomit si a odhalit především svoje vlastní slabiny, pochopit svůj vlastní handicap a ubránit se tomu, aby se promítl do hodnotitelského výkonu. Má-li analýzou výkonu pomoci interpretovi, musí hodnotitel říkat jen to, co si skutečně myslí. Ne více a ne méně, ale zato se zdůvodněním, proč si to myslí. Navíc by za svoji povinnost měl považovat sdělení, proč a jak ke své analýze došel. Jen tak se interpret může orientovat v hodnocení a jeho závěry tvořivě dál využít pro práci na svém výkonu.

Hodnotitel přitom není oprávněn k nejmenší netaktnosti, nemůže dávat najevo své zklamání či dotčenost at' z výkonu přednášedova nebo z přednášedových námitek. Na druhé straně nesmí hodnotitel určité právo na nedostatek taktu upírat přednášeci. Přednášec je v setkání s hodnotitelem v pozici obhájce své (byť nedokonalé) koncepce, hodnotitel v pozici informovanějšího a zkušenějšího, tedy také velkorysejšího rádce.

Tuto pozici zkušenějšího rádce si však každým svým hodnocením musí hodnotitel vydobýt: rozhodně nevystačí se sdělením prostého diváckého dojmu, nemůže jen vysvětlit, jak by výkon koncipoval jinak a po svém. Jeho úkolem je podat analýzu svého diváckého dojmu, rozšířenou a opřenou o srovnání s možnostmi předlohy (eventuálně předpoklady interpreta pro jiné předlohy), o srovnání s využitými i nevyužitými možnostmi interpreta v tomto výkonu, o srovnání s případnými výkony dalšími. Celá tato analýza se děje pod zorným úhlem záměru interpretova. Hodnotitel vychází z toho impulsu, který podal přednášec, pokud je ovšem v mezích podmínek soutěže.

Protože hodnotitel musí výkony srovnávat a vytvářet žebříček kvality, setkává se často s obtíží různorodosti textových předloh. Zdá se, že snáze lze hodnotit texty známější. Je tu však potíže vlastní hodnotitelovy zaujatosti, tj. jak říká Nezval „zaujatosti pro svůj způsob“. Za obtížnější se při hodnocení považují texty obecně neznámé. Nejde ovšem o to, aby hodnotitel analyzoval předlohu nebo dokonce odváděl hodnocení na hodnocení autorů. Jde především o hodnocení příležitosti, kterou si vytvořil pro výkon interpret, a o hodnocení skutečného využití interpretových možností. Hodnotitel je povinen zachovat přednášeci zcela svobodné právo textového výběru, stejně jako právo na vlastní přednášedovo vidění, na jeho osobité čtení textové předlohy, včetně práva na vlastní přednášedovo stanovisko generační při výkladu textu. Jediná objektivní cesta hodnocení je nezájatá analýza předlohy, analýza výkonu a jejich vzájemné porovnání.

Hodnotitel se neobejde bez kritérií. Jedna věc je kritéria mít a druhá udržet je. Nelze jeden výkon hodnotit z hlediska dramaturgicko-koncepční přípravy textu, druhý z hlediska kultury a techniky projevu a třetí z hlediska působivosti výkonu na diváky. Tato správná a rozumná hlediska zůstávají správnými a rozumnými jen tehdy, jsou-li uplatňována komplexně. A komentář poroty k řadě výkonů by patrně měl – i kdyby šlo jen o formalitu – udržet stejný sled výkladu. V praxi často není ovšem ani nezbytné ani možné vždy vyčerpávat všechny (často opakující se) poznámky. Proto dobrý hodnotitel si může dovolit rozhovor s každým interpretem o něčem jiném. Důležité je, aby šlo o hlavní problém, který porota v hodnocení objevila, o individuální problém interpreta, který je klíčovým problémem v hodnocení všech tří složek přednášedova výkonu (dramaturgické přípravy a koncepce, přednášedových předpokladů a jeho postupu, výsledného dojmu z vystoupení).

Dobrym hodnotitelem se rozklad soustřeďuje na jádro výkonu, ale jeho základem nezbytně musí být úhrnný analytický pohled. Tento úhrnný pohled musí zachovávat vnitřní proporce analýzy, relativně stále i mezi různými za sebou jdoucími výkony.

Daniela Musilová

1982

Domnívám se, že není doceněna skutečnost, že umělecký přednes je třeba hodnotit jak z hlediska ú č e l u, pro který se dělá, tak z hlediska prostředku, který nějakému jinému účelu slouží. Myslím, že přednes musí být prostředkem k pěstování, k výchově osobnosti – není možné hovořit o kultivování přednesu; budeme-li kultivovat přednes, setkáme se s velkým nebezpečím, že tato kultivace vyústí do uniformování výrazových prostředků – a to vnějších. A pak je vše pochybeno.

Za podstatné ve výchovném procesu považují rozvíjení osobnosti, rozvíjení samostatného myšlení. Zdá se, že máme nějaké úspěchy v koncepční práci: jsme schopni fundovaně diskutovat o myšlenkových hodnotách díla, ale už se nám tam ztrácí ze zřetele to, jak myšlenkové hodnoty zvukově vyjadřovat. Ano: samostatné myšlení pěstujeme, ale schopnosti samostatně zveřejňovat myšlenky už nám trochu ze zřetele utíkají. Je to popravdě řečeno dáno celým charakterem současné školy – ve škole pěstujeme pravopis, nejen teoreticky,

ale ve spoustě praktických cvičení – ale jenom se vyučuje a odpřednáší ortoepie. Dokonce v přednáškách pro učitele jsem někdy nucen vykládat detaily z pravidel spisovné výslovnosti. Neprobíhá tu proces vypěstování návyků. Věnuje se pozornost cvičením slohovým, ale mnohem menší cvičením řečnickým.

Je nutné docenit, jak výhodným metodickým prostředkem v této oblasti je umělecký přednes. Nejen pro samotnou estetickou výchovu, ale pro formování a utváření lidské osobnosti obecně. Má-li tuto funkci umělecký (nebo na nižším stupni „výrazný“) přednes plnit, potom je také třeba velmi odpovědně vypracovat jeho metodiku, která bude postavena na základních myšlenkách – že recitace není záležitostí kultivování vnějších prostředků, ale otázka pochopení a uchopení myšlenky, otázka vypěstování potřeby v člověku mluvit za sebe, být slovy básníkovými – a to nejen ztotožnit se s myšlenkou básníkovou a někomu ji předávat, ale předávat ji svými individuálními prostředky. A z toho vyplývá další nutnost: ve školním souboru není možno hrát si na velké umění, ale chápat přednes jako prostředek k něčemu obecněji platnému. Nečarovat divadlo, ale využít prostředků vlastních uměleckému přednesu, kdy partner je v hledišti, usilovat o vytvoření dialogu, a učit mladé lidi postavit se před někoho, komu sdělují své myšlenky. A to je obecně uplatnění schopností, které si prostřednictvím uměleckého přednesu odnáší do života i ten, kdo nemá ambice na profesionální uměleckou činnost.

Jenže – to je proces, který by měl začínat už od hříček a her ještě snad v předškolních formách výchovy člověka.

Vladimír Halada

1969

Vyznání

Mám ráda verše, a protože jsme vždycky měli velkou poezii, věnuji se převážně české tvorbě. Myslím, že přednášeč – jako ostatně každý umělec – má velkou odpovědnost před společností. Má být k sobě přísný, klást si velké úkoly, nespokojit se využíváním starých, již dávno vyzkoušených postupů. Svou práci nemá nikdy považovat za ukončenou a uzavřenou, vždy má mít sílu vracet se a znovu zdolávat zvolený úkol. Neměl by se nikdy podbízet svým posluchačům, ale také by je neměl nikdy podceňovat. Lidem by měl přinášet radost, pomáhat v probíjování všeho nového, co má pozitivní hodnotu. Přednášeč je vykladačem básníkových myšlenek, proto se musí snažit v první řadě postihnout jejich obsah a smysl.

Už ve volbě repertoáru se projeví úroveň a náročnost interpreta. Zvolit si v určité společenské situaci zcela vědomě, co je třeba říci právě teď, projevovat se nejen jako umělec, ale i jako občan, být si vědom společenského dosahu své činnosti, být prostý – to všechno patří k uměleckému i lidskému profilu přednášeče. Přimlouvám se za projev bez vnější okázalosti, bez velkých gest, za takový vnitřní projev, který dá zaznít básníkovým slovům co nejpravdivěji. Je jim třeba propůjčit rozum i fantazii, srdce i celou duši. Ztotožnit se s nimi.

Na přednesu veršů je krásný pocit úzkého osobního kontaktu s posluchači, kteří jsou velkými pomocníky recitátora. Říká se, že člověk, který má rád poezii, je sám básník. Myslím, že tomu tak skutečně je – alespoň moje zkušenost s posluchači mne o tom přesvědčuje.

Dospěla jsem k názoru, že recitátor má mít svého básníka, že teprve, pozná-li dobře dílo jednoho autora, může porozumět i dalším básnickým osobnostem. Zvolila jsem si Františka Hrubína. Je mně blízký i jako umělec, i jako člověk. A mám ráda naši nejmladší poezii, jež mi souzní se stylovou proměnou, kterou prodělal a prodělává za poslední léta i reprodukční styl. Jde nám dnes o větší sdělnost přednášeného textu, snažíme se být konkrétnější, ne tak lyričtí a patetičtí, jako tomu bylo v minulých letech, věříme víc v obsah poezie, aniž ovšem chceme ubrat na zvukové kráse našeho jazyka, básnického textu. Neznamená to tedy pro smysl básně zapomenout na její formu, jde jen o vzájemný poměr, o vzájemnou podmíněnost. V relaci těchto dvou základních aspektů vidím tvůrčí zápas moderního interpreta poezie i prózy.

Julie Charvátová

1966

II. Z dat a ohlasů 1961–1969

WOLKRŮV PROSTĚJOV

7. – 12. června 1961

Soutěžilo 157 recitátorů, 31 recitačních souborů a 12 divadel poezie.

První ročník, na kterém byl seminář k problematice uměleckého přednesu a k určení hlavních směrů odborné a metodicko–organizační práce v UP.

11. června se konala celostátní konference o díle S. K. Neumanna, na níž promluvili Radoslav Lošťák O poetičnosti divadla poezie a Vladimír Halada O režii v uměleckém přednesu.

Z výsledkové listiny

II. KAT. – PRÓZA

2. cena **Magdaléna Vašáryová** (herečka)

III. KAT. – PRÓZA

1. cena **Michal Pavlata** (herec)

3. cena **Marie Boková** (divadelní kritička a dramaturgyně)

ZVLÁŠTNÍ UZNÁNÍ

Jarmila Liebscherová (spoluzakladatelka festivalu WP)

V. KAT. – DIVADLO POEZIE

1. cena **Divadlo poezie X 62 při Parku kultury a oddechu Brno**, Inzerát na skřivánka.

rež. Radim Vašínska, z textů moravských básníků sestavil Milan Uhde

■ Brněnská lkska má v inscenování poezie místo průkopnické...

Miloš Horanský
Slyšet se navzájem, Praha 1966

■ Celkem nezávisle na semaforické linii vzniká přibližně ve stejných letech (1960–61) v Brně kolektiv amatérských recitátorů, který se posléze představí jako DIVADÉLKO X 62

a uvede slavnou inscenaci INZERÁT NA SKŘIVÁNKA, pásmo z veršů, próz a písňových textů, jak zní v podtitulu. I zde se spojení slova a hudby jeví jako nutnost pro komunikaci poezie s divákem. Kromě textů S. K. Neumanna (O bitevním poli v nás), Konstantina Biebla, Josefa Kainara (Lhůta, Lazar a píseň, Malá paní, Je to), Miloše Macourka a Ludvíka Kundery zněly tu verše a písničky mladých brněnských autorů. Tento výčet ovšem zdaleka nemůže vystihnout záměr

inscenátorů tohoto vpravdě zakladatelského počínu moderního divadla poezie. Ba zdá se, že odtud se počíná odvíjet celé hnutí divadla poezie jako takového, do té doby nikde neviděné a nevyzkoušené.

Černý horizont, dva závěsy s prostřiženými elipsovitými otvory po stranách malého jeviště, na něm dva žebříky, prkno vložené do nich tvoří jakousi dlouhou lavici, kterou lze kdykoli předělat na houpačku nebo klouzačku a dvě bílé krychle, to bylo na svou dobu věru troufalé scénování, zvláště zněla-li úvodem slavná Neunmannova báseň – poselství „O bitevním poli v nás“ formou voicebandu. To hlavní ovšem teprve přišlo: recitované básně dostávaly na jevišti nový rozměr v poměru k rekvizitám, pohybovému aranžmá, hudeb-

ním vstupům – zkrátka zrodila se jevištní metafora vyhnaná až do polohy nesmírně stylizovaného a zároveň vtipně groteskního, přičemž apelativního poselství; že totiž „... nemáme nic proti skřivanům a jejich písním. Nám jde o skřivánka opěvujícího planá uspokojení a blažená ustrnutí, o skřivánka nadšeně šveholícího po dobrém obědě, o skřivánka slavícího klidnou lhostejnost a neohroženou omezenost, o skřivánka chránícího pouze své vlastní peří, o skřivánka soukromého maloměstského štěstíčka. Na takové ptáčky si chceme posvětit verši současných českých básníků“. (z programu)

Miroslav Kovářík

Slovo-tvar-prostor, Praha 1983

WOLKRŮV PROSTĚJOV

13. – 18. června 1962

Soutěžilo 170 sólistů, 25 recitačních souborů a 22 divadel poezie.

Uděleno bylo 19 prvních, 27 druhých, 30 třetích cen, 45 čestných uznání.

Nositelé prvních cen

Josef Fabuš, Sered'

Hana Kofránková, Praha

Eva Kozlanská, Brno

Ivan Lička, Poruba

Jana Ovčáčková, Prostějov

Marta Koková, Hradec Králové

Eva Vašínková, Brno

Jozef Adamovič, Pezinok

Jan Hron, Prachatice

Pavel Parma, Frenštát pod Radhoštěm

Recitační soubor ZDŠ Ždár nad Sázavou

Recitační soubor Čs. rozhlasu České Budějovice

Dismanův dětský rozhlasový soubor Praha

Recitační soubor Úsvit SVVŠ Chomutov

Soubor Maják Říčany

Soubor Kapsa SVVŠ Karlovy Vary

Soubor Slabikář 62 Třebíč

Soubor Směr 62 VÚ Psáry

Soubor OLK Náchod

DALŠÍ ÚSPĚŠNÁ DIVADLA POEZIE

Divadlo X Brno – J. Prévert: Velké prádlo, rež. Radim Vašínska**Větrník Prostějov** – Vítězslav Nezval: Akrobat, rež. Radoslav Lošťák

Ústřední poradní sbor pro umělecký přednes podal zprávu o stavu oboru a metodické péče: „Umělecký přednes obohacuje citový život přednášečů a posluchačů, působí progresivně na utváření citových a morálních vztahů, zvláště mládeže a zušlechťuje její estetické vnímání.“

■ ...V letech 1961 a 1962 dosáhl WP největších rozměrů (kolem 700 soutěžících a 200 hostů). Současně však amatérský umělecký přednes dosáhl takové úrovně, kdy kvantitu bylo třeba nahradit kvalitou: podařilo se široce propagovat recitační akce, došlo k vypro-vokování zájmu o umělecký přednes na nejruznějších místech, byl vybojován moderní,

antiromantický přednes. Bylo nutno učinit krok vpřed – pokusu o kvalitativní zlom měl napomoci nový soutěžní řád, podle jehož zásad byl organizován Wolkrův Prostějov 1963.

Pavel Marek

in: bulletinXXII. Wolkrův Prostějov 1979

Mezi recitátory V. ročníku WP 1962 byli:

Dagmar Oravová–Jaklová (dramaturg Českého rozhlasu)

Petr Svojtka (herec)

Jan Přeučil (herec)

Hana Kofránková (režisérka Českého rozhlasu)

Jiří Ornest (herec)

Jozef Adamovič (herec)

Alois Švehlík (herec)

Rudolf Pogoda (herec a režisér, divadlo Olomouc)

Jana a Bedřich Kaněrovi – zakladatelé a vedoucí divadla poezie Proměna a později Regina Břeclav

Zvláštní uznání:

1. s. Boh. Brabcovi, ved. souboru ZDŠ Žďár nad Sázavou, za dlouholetou práci se souborem.
2. s. Jindřichu Sbořilovi, ved. souboru zvláštní školy Znojmo, za dlouholetou obětavou práci se souborem.
3. s. Ludvíku Mühlsteinovi, ved. souboru Čs. rozhlasu Č. Budějovice, za dlouholetou obětavou práci se souborem.
4. s. Marii Votavové, ved. souboru „Studio mladých“ SVVŠ Svitavy, za obětavou práci se souborem.
5. s. Vratislavu Kubálkovi, ved. Dismanova souboru, za průkopnické vyjádření moderních veršů.
6. s. Naděždě Truhlíčkové ze Studia mladých SVVŠ Svitavy, za vynikající výkon v recitaci a dlouholetou obětavou činnost v souboru.
7. s. Miloslavu Dismanovi navrhuje ÚV ČSM udělit zvláštní uznání za vynikající dlouholetou výchovnou a instruktivní práci se souborem.

■ V roce 1961 X–62 uvádí Inzerát na skřivánka. Představení svou polemickou koncepcí výkladu některých už konvenčně zafixovaných textů a protiilustrativně, totiž významově užitých mimoslovních prostředků, provokuje tvořivé odpovědi. A ty se také

dostavují, i když z různých stanovisek. V roce 1962 jsou to zejména vojáci z Psár (Směr 62) a prostějovští (Větrník). Větrník uvádí Nezvalova Akrobata s obdobně velkým aparátem prostředků a dynamikou představení jako lkska, ale s opačnými záměry. Tam, kde

brněnští výkladem nebo tvarem debatovali, polemizovali, střídající formy i stanoviska výrazně odstředivou metodou, jejíž kontrastní mozaikový sled byl sevřen do celku, prostějovští byli vedeni snahou dostředivou ve výběru jednoho díla, v soustředění a koordinaci slovních i mimoslovních prostředků (židle v mnoha funkcích), v přísně plynulé koncepci tvaru. Psárští vojáci vyvolali nemenší překvapení s minimálním aparátem prostředků: současní básníci soustředění do pásma sólových vystoupení citlivým dramaturgickým výběrem promlouvali tu hlas za hlasem a současně s nimi krychli za krychlí rostla pyramida jakési zvětšené dětské stavebnice, opticky doprovázejíc a pointující ideo–emocionální stavbu vystoupení. Následující rok psárští zopakovali svůj postup v nové podobě: v montáži Lidé. Hra s různobarevně zdobenými klobouky nemá jen charakter lineárního narůstání, jako tomu bylo u krychlí, ale dostává dynamickou a význa-mově akcentovanější úlohu: lidé každý se svým kloboukem jinak zacházejí, jinak hrají. Ale to není jediný objev na WP. Recitační rozhlasový soubor z Českých Budějovic (L. Mühlstein) přichází s jímavou a nekonvenčně konci-povanou optimistickou notou Balady o očích topičových, pražský ÚKDDS vysílá svého sólistu s melodramem a říčanský Maják (Beneš) uvádí Maršíčka (Rybář a sen) v náročné voice–bandové formě. Paleta názorů i forem se rozšiřuje. Na WP 1964 uvádí VUS (Vašínska) poezii Wenzlovu a Popovu ve tvaru, signalizujícím nespokojenost s formou výstavby dynamického obrazu ze statických dílů a novou tvarovou tendenci nahradit divadlo poezie (i v podobě „reformované“ lkskou) divadlem poezie, samostatným dynamicky koncipovaným tvarem na základě básnického textu. Ale současně tleská Prostějov Divadlu poezie vojenského klubu Litoměřice, které proti linii X, Větrníku, VUSu stojí na pozici

přednášečského vyjádření pouze akustickými prostředky (rozšiřuje se ovšem o výrazný hudební part) v pásmu moderní poezie s džezem Hlásím se do služby.

Jiří Hraše

Dvacet let uměleckého přednesu, Praha 1967

■ Umělecký přednes se vyvíjí prudce a stále znova překvapuje. Prošli jsme obdobím nadšeného přednesu sólového i sborového po roce 45, obdobím, v němž bylo víc upřímnosti než techniky a kultury. Obdobím, jež hlavní důraz položilo na národní klasiku: omezilo kolektivní formy přednesu, objevilo zato pro přednes prózu, postavilo vysoko autora a oslabilo interpretův vlastní názor na podání díla, proti tomu však zvýšilo požadavky na jeho hlasovou a přednesovou kulturu. Prošli jsme obdobím před rokem 56, které obnovilo vládu současného tématu, a to nejen ve verších, ale i ve velkých (často až příliš velkých) plátnech prózy, žádalo vyjádření patosu doby a obnovilo kolektivnost přednesu (ne-li ve sborové podobě, tedy alespoň v podobě souborového přednesu). Období po XX. sjezdu chtělo rozšířit pestrost forem přednesu; vedlo sólistu ke stylizaci, zejména však rozvinulo právě kolektivní formy, a to postupně dvěma směry: jednak k obohacení pořadů technickým aparátem polyekranu, jednak k intimnímu monolo-gizování v jevištních kompozicích divadla poezie.

Současná chvíle nás zastihuje (výrazněji v kolektivních formách) v období hledání. Nad patosem převládá snaha po intimním přednesu a po subjektivním sdělení, zdravé úsilí vyjádřit moderní metaforu a nezdravé úsilí izolovat se od diváka.

Ze zprávy Ústředního poradního sboru pro UP na WP 1962, Ochotnické divadlo 1962/8

WOLKRŮV PROSTĚJOV

27. – 30. června 1963

Soutěžilo 89 sólistů, 6 recitačních souborů, 10 divadel poezie, 2 soubory dětské. Zúčastnilo se 150 seminaristů, spisovatelů, básníků a hostů.

Poprvé se sešla porota před zahájením soutěže. V programu byla Volná tribuna o divadle poezie a seminář „Přednášečův záměr a interpretační prostředky v UP“. Dětské soubory byly jenom dva. Snížený počet recitátorů umožnil zařadit seminář do programu přehlídky.

V každé z porot byl zastoupen recitátor – praktik, literární kritik nebo historik, básník, u divadel poezie i režisér a hudebník. ÚPS, který WP připravoval, chtěl „vytvořit z ústřední přehlídky STM laboratoř tvorby a názorů“.

Byly navrženy nové propozice soutěže s oddělením soutěže dětí od soutěže mládeže vzhledem k rozdílům přednesu dětského a přednesu uměleckého. Propozice uvolňují formy soutěže v místních a okresních kolech.

■ ... Letošní ročník byl totiž poprvé zbaven soutěžního charakteru a nezávodilo se o to, kdo nejvíc a nejlíp. Tedy reformovaný Prostějov – oprostěný od rivalismu, a tím také od lokálního vlastenectví a z velké části od obrozeneckých monstr-pořadů – se ukázal živějším, pra-covnějším a závažnějším, nicméně mezi cílem reformy a jejím výsledkem zůstala ještě vzdálenost, kterou bude nutno odstranit. V nižších kolech zatím stále převažovala kvantita nad konfrontací různých tvůrčích přístupů, WP byl místem,

kde se konfrontují různé tvůrčí přístupy a kde se především rází pojetí, nicméně dole se často jelo po staru, v leckterých krajích si vyložili novou koncepci po svém a záleželo jim na čísílkách a výkazech. Tak se na ústřední přehlídku dostaly vedle pořadů a jednotlivců představujících špičku amatérské linie i věci, které neměly překročit rámeček okresu.

Jiří Grůša

Svět sovětů, 24.7.1963

Přehlídka jednotlivců probíhala ve dvou věkových kategoriích – do 15 a nad 15 let. Došlo pouze k nepodstatnému vzestupu úrovně a v ohlasech tisku byla zcela zatlačena vystoupeními recitačních kolektivů a divadel poezie. Z jednotlivců zaujala především Regina Rázlová (Šotola: Na smrt Stalinovu). Ze slovenských interpretů vynikla Daniela Špaleková a Štefan Ol'ha.

10 divadel poezie – VUS Zápalka Olomouc, Směr 63 Psáry – vojenský s., Divadielko poezie FaFa UK Bratislava, Divadlo poezie Hviezdoslav Spišská Nová Ves, Docela malé divadlo Litvínov, Divadlo poezie při UKDDS Praha. Tzv. divadlo poezie VUS Praha, soubor PI Mikrobis Martin, Divadlo poezie JZK Strakonice, Větrník Prostějov nejzajímavější:

Zápalka kabaret Olomouc se představila pořadem z poezie Jevgenije Jevtušenka a Andreje Vozněsenského, doplněné tancem a hudbou dixielendu. V jeho pořadu Čistý oheň bylo spatřováno novum ve spojení recitace s jazzem, rytmizovaná poezie připomínala jeden ze způsobů interpretace amerických beatníků. Představení „vycházelo z koncepce přednášečova amatérismu, jak ji kdysi poprvé razila brněnská lkska“, napsaly Literární noviny. Cenu obdržel soubor i jeho sólistka Dana Ovčáčková (nyní Jana Zikmundová, ředitelka Městského divadla v Prostějově). Vojenský soubor z Psár vystoupil s pořadem Lidé, sestaveným z veršů současných českých básníků. Stavěl pouze na textu a prosté jevištní metafoře – jeho jedinou rekvizitou byly klobouky. Porota oceňovala vkus a vybroušenou jednoduchost (režisér použil v podstatě stejných postupů jako v loňském vystoupení, které bylo označováno jako nejúspěšnější pořad WP 62).

Docela malé divadlo Litvínov (scénář a režie Miroslav Kovářík) přivezlo pořad z francouzské poezie. V kolektivu působili vynikající interpreti, režisér neváhal zařadit grotesku a písničky, pořad měl velký ohlas u diváků („vzbudil mnoho zaslouženého smíchu“), porotou mu bylo vytýkáno, že koncepce zmizela pod tříští nápadů.

Tzv. divadlo poezie VUS z Prahy, vedené přední osobností divadla poezie 60. let (ale i 70. a 80.) Radimem Vašínkou, přivezlo pořad z básní J. Préverta – spojení poezie se stylizovaným pohybem, rekvizita: barevné deštníky. Pořad vyvolal polemiku – byla kritizována přemíra stylizovaného pohybu, slovenská Smena však vystihla, že „co je tam mimo poezie, tuto prohlubuje, umocňuje a zesiluje“. VI. Justl v Ochotnickém divadle viděl v pořadu cestu ze stagnace divadla poezie, „v podstatě jde o navázání na tradici brněnské lksky, je v tom poučení z práce na Vyšínuté hrdliče (pozn.: inscenace Divadla Na zábradlí – Radim Vašínka s Janem Grosmanem – únor 1963) a kus polemiky s její perfektní konečnou podobou“.

Větrník z Prostějova – vedl Radek Lošťák (v 80. letech dramaturg Národního divadla v Praze) – se představil pořadem Hladina čisté spodní vody z poezie Apollinaireovy, Ritsosovy a Prévertovy – třídílné pásmo se spojovacím textem rozděleným do dialogu – a snažil se najít různý způsob jevištního ztvárnění každého z těchto básníků. Výrazná experimentální inscenace byla částí kritiky považována za formalistní (ale ne nepromyšleně), sólová vystoupení byla expresivní, občas až křečovitá, polemizovalo se o funkčnosti stylizovaného pohybu na scéně – rys typický pro toto období DP. Pozn.: V souboru působil Svatopluk Vála, který do dějin divadla poezie výrazně vstoupil začátkem 70. let a spoluzaložil původně prostějovské Hadivadlo. Působila v něm i recitátorka a spoluorganizátorka řady ročníků WP, Jana Zikmundová.

6 recitačních kolektivů:

středoškolský soubor SVVŠ Maják Říčany byl oceněn za interpretaci básně Vlastimila Maršíčka Rybář a sen Recitační soubor Čs. rozhlasu České Budějovice vedený Ludvíkem Mühlsteinem přivezl perfektní sborovou recitaci Wolkrovy Balady o očích topičových.

Vojenský soubor z Litoměřic uvedl písně a básně současných sovětských básníků – jednoduše komponované pásmo strhlo – jedinými rekvizitami bylo několik židlí a kytara.

Divadélko Pod podloubím Chomutov – pořad ze satirických básní v nadprůměrné interpretaci se blížil poetickému kabaretu.

Soubor OB ze Semil – Wilde: Tři chryzantémy (nadbytek techniky na jevišti)

Studio Gottwaldov – pořad Lidé z poezie J. Šotoly

Stručný výtah údajů ze studie **Pavla Marka**

Příspěvek k historii VII. ročníku WP, poznámky: redakce

in: XXII. Wolkrův Prostějov, bulletin 1979

■ Za vrchol své souborové práce považuji rok 1963. Soubor přijel tehdy do Pacova na krajské kolo s básní nikoli novou, ale stokrát slyšenou a recitovanou. S „Baladou o očích topičových“. Byla to nejčistší naše práce. Jako gymnazista jsem býval zvyklý slyšet tuto báseň v dramatickém patosu. Kdysi jsem ji tak slyšel i od profesionála z divadelní scény. Slepota Antonínova přehlušila vše ostatní.

Kdykoli později jsem tuto báseň nalistoval, zjevovala se mi v paměti vždy tato prvotní interpretační podoba ztělesněná profesionálem ve studentských letech. A já jsem se proto básni vyhýbal...

Když jsem ji studoval z pohledu dětí v souboru, chápal jsem posléze, že ji budu moci tlumočit jedině tehdy, objeví-li se někde v těchto verších úsměv. Děti přemohou ponurost veršů a dojdou k závěru k světlé naději: Antonín sice zemře, ale světlo, jež dával lidem den co den, bude svítit dál... Zdůraznili jsme tuto druhou

dějovou linii, zatímco první, často považovanou za hlavní, tragický výjev u plamenů pece, jsme záměrně trochu potlačili. V tomto pojetí se z básně stala pravá apoteóza práce. Nové pojetí s celkovým úsměvem v posledních slovech básně se líbilo. Soubor si za ně odvezl první místo a diplom za tvořivý přístup k Wolkrovu dílu.

Ludvík Mühlstein

studie Deset let s recitačním souborem (1967)

■ V Prostějově bylo oceněno nové a pravdivé rozkrytí klasické básně, cudný, tlumený přednes, plný vnitřního napětí s hlubokým důrazem na básníkovu lásku k lidem a k věčné hodnotě lidské práce.

Ludvík Mühlstein

Prostějovská ohlédnutí – XXX. ročník WP, bulletin

■ Lecčehos podstatného tu za poslední léta bylo dosaženo (především široké propagace, vyprovokování zájmu na nejrozličnějších místech, podmínování poezii, která už pomalu vybuchuje a čas od času vybuchne právě tam, kde se to nejméně čeká a někdy i dost málo leckomu hodí; byl probíjován moderní, tedy antiromantický a antipatetický – ve starém slova smyslu – přednes, pochopilo se, že umělecký přednes je specifická interpretace vycházející ze smyslu textu, od účelu pořadu atd., že jeho velké společenské poslání to je, co ho zavazuje právě k tomuto přístupu). Probojování – a ne jen teoretické, ale především praktické – tohoto základního přístupu, tedy cesta za touto realizací (neboť o to jde především: jsou případy, kdy přednášeč toto vše teoreticky ví a třeba i sám hlásá, ale jeho samotná praxe je kdesi úplně jinde), to je největší úspěch posledních let. Rozhodnou úlohu tu sehrál především rozhlasový přednes (řekl bych Bezdíčkova škola, režisér Jiří Jarešova typu, z nejmladších Henke aj.) a pak právě amatérská divadla poezie, pro něž tento přístup k textu byl jediné možný, chtěla-li

v té době (a je tomu zhruba pět let, co začala vystrkovat růžky pod tímto názvem) prokázat právo na svou existenci a stát se alespoň tichým partnerem zrodil se rodiny tzv. malých scén. (Ovšemže i všude tady jde o návraty – v nové situaci a s diferencovaným záměrem – k starším tradicím, u nás především k dědictví české avantgardy, to jest k osobnostem, jako byl Jindřich Honzl, E. F. Burian a další.)

Tedy: vyhrána byla bitva za základní přístup, v některých fázích dost obtížná, za přístup, který souzní s charakterem epochy, a to jak s typem současného umění (poezie, ale i mladého malířství a sochařství, moderní hudby, hereckého projevu, jak ho představují inscenace nejlepších našich režisérů Alfréda Radoka a Otomara Krejčí, z mladé generace třeba Dudkovy), tak s atmosférou věku a jeho principy vůbec (nazývám to dobou tzv. rozumné účelnosti).

Vladimír Justl

Ochotnické divadlo, 1963/9

WOLKRŮV PROSTĚJOV

25. – 28. června 1964

Soutěžilo 25 sólistů, 1 recitační soubor, 6 divadel poezie.
Soutěž se konala poprvé bez dětských kategorií.

Diplomy WP 64

Žarka Ambrušová, Západoslovenský kraj
Jana Zikmundová, Severomoravský kraj
František Houdek, Praha
Luba Porembová, Východoslovenský kraj
Rudolf Stärrz, Severočeský kraj
Daniela Špaleková, Východoslovenský kraj
Daniela Fischerová, Praha
Zdena Turková, Praha
Mirka Nováková, Středočeský kraj
Nataša Brzáková, Středočeský kraj
Radim Vašínský, Praha
Jan Kuklík, Litoměřice

„Takzvané divadlo poezie“ VUS Praha
Divadlo poezie FaFUK Bratislava
Divadlo poezie vojenského klubu Litoměřice

■ V souvislosti s hodnocením Wolkrových Prostějovů vyslovují se obvykle prognózy dalšího vývoje amatérského uměleckého přednesu. Loni je na tomto místě (v Ochotnickém divadle č. 9/1963) formuloval Vladimír Justl a zdá se, že jeho závěry byly letošním ročníkem WP potvrzeny a platí stále. Poměrně nízká úroveň letošní přehlídky nesvědčí ani tak o stagnaci uměleckého přednesu vůbec jako spíš o krizi výběrového řízení a nevalné úrovni práce těch, kteří soubory divadel poezie i sólové recitátory hodnotí. Jsou to obvykle staří osvětářští praktici, kteří ve svém všemu přizpůsobivém postoji nejnázve podléhají klamným výrokům jistých pseudoautorit, které se v tomto oboru přiživují už hezkou řádku let i na poměrně vysokých místech, aniž by prokázali nějaké tvůrčí zázemí vlastního růstu. To konečně dokázaly i diskuse a hodnocení jednotlivých pořadů WP včetně oné výše zmíněné obhajoby těch, kteří dramaturgii WP 1964 vytvářeli. V souvislosti s tím byl vysloven podnětný návrh, aby totiž skuteční odborníci a ti, kteří se kriticky zabývají vývojem amatérského přednesu, sledovali během roku premiéry divadel poezie v Čechách i na Slovensku a aby se jejich hodnocení stalo základem výběru pro příští ročníky Wolkrova Prostějova. Souborů

divadel poezie není tolik, aby se tento nápad nedal realizovat. Nezmocní-li se ho ovšem zase osvědčení rutiněři a praktikové...

Miroslav Kovářík
Amatérská scéna, 1964/9

■ Z rozhovoru s Radimem Vašínkou:
... „Vaše tehdejší dramaturgie byla dost nevšední, samé do té doby neznámé texty...
– Však to také byly většinou československé premiéry – s tím jsme začali ještě ve VUS-u a právě pod vlivem Wolkrova Prostějova. Tehdy se tam ještě skutečně navazovaly osobní kontakty mezi interprety a básníky, takže jsme potom v Praze mohli zajít třeba do dnešního Odeonu a tam se člověk dověděl, co je kde nového a zajímavého – Orfeus pak uváděl československé premiéry nových překladů, často ještě z rukopisu. První premiérou Orfeů byl např. Obaldia – Katova oběť, Nebožtík, jeho Dusík, Prévertovy hříčky pod názvem Roura k rouře pasuje, potom hříčky Camiho. Jako první v Československu jsme také uvedli Rózewiczovu Kartotéku, Brechtova Baala a spoustu jiných her...”

Vítězslava Šrámková
Kulturní rozvoj, únor 1988

ROČNÍKY WOLKROVA PROSTĚJOVA 1965 A 1966 neměly celostátní působnost, byly uskutečněny jako okresní (1965) a krajská (1966) soutěžní přehlídka.

WOLKRŮV PROSTĚJOV

21. – 25. června 1967

Sólisté – 21 vítězů krajských kol
Soubory – 7 kolektivů

Současně se soutěží mládeže se sešli vybraní žáci tříd LŠU a členové dětských souborů, nad jejichž vystoupeními si jejich umělečtí a pedagogičtí vedoucí vyměnili názory na metody i výsledky práce v dětském přednesu.

Sólisté

1. cena **Dana Špaleková**, Košice
2. cena **Josef Mladoň**, Ždiar
Rudolf Kvíz, Praha

3. cena **Jana Straková**, Bratislava
Jana Zikmundová, Prostějov

Soubory

1. cena **Nedívaldo hudby Olomouc**, Vasco Popa: Hra s hadříky
 2. cena **Docela malé divadlo Litvínov**, Ivan Diviš: Sursum
 2. cena **Divadielko Pod kupolou Košice**, Zbojnicke piesne
 3. cena **Kapsa Karlovy Vary** – pořad z tvorby Ch. Morgensterna a J. Suchého

CENA NAKLADATELSTVÍ MLADÁ FRONTA

Proměna Břeclav, ved. B. Kaněra za výběr poezie publikované v nakl. Mladá fronta

■ Dvacítka sólistů z kategorie mladých a dospělých přednášečů, kteří se ze dvou stovek účastníků krajských kol probíjeli do ústředního kola, zaujala především novou notou svého projevu. Jestliže v repertoáru krajských kol ještě stále vedou jména autorů jako Aškenázy, Holub, Kundera nebo Šotola, vítězná skupina ústředního kola ukazuje repertoár daleko pestřejší a ve svých nejzajímavějších číslech jiného rodu. Tak jsme slyšeli např. Thákúra či Hollého báseň, psanou v klasickém hexamtru, pozoruhodné pojetí Hanzlíkova Jidáše, Apollinaira či Vasco Popy.

Toto rozšiřování repertoárového výběru je ve zřejmé souvislosti s hledáním nových cest přednášeče k posluchači, kteří se usilují sdílet už nejen o velkou problematiku objektivní společenské situace, ale i o pocity a myšlenky z oblasti subjektivního lidského světa. Současně s tím si přednášeči ukládají i nové tvárné úkoly: jejich obtížnost, pochopitelně nezvládnutá beze zbytku, svádí k mylnému zdání, že práce špičkových sólistů je méně výrazná, než tomu bylo na posledních Prostějovech. Výsledky snad jsou méně jednoznačné, ale zakládají, řekl bych, novou dramaturgicko–interpretační vlnu, od níž si slibují nový a velmi výrazný kontakt přednášeče s publikem.

Jiří Hraše
 Mladý svět, 1967

■ Když v roce 1957 byl vyhlášen první ročník soutěže amatérů v uměleckém přednesu, bylo šťastně rozhodnuto, aby nevyšší kolo bylo uskutečněno v rodišti

básníka mladým tehdy nejbližšího – Jiřího Wolkra. Byla tak založena slavná tradice Wolkrova Prostějova, který v povědomí všech amatérů zapálených pro recitaci se stal Mekkou naplňující tužby a přání jejich uměleckých ambicí.

Nebude na škodu, když se při letošním jubilejním ročníku poohlédneme trochu zpátky a srovnáme dosavadní výsledky s letošními. Nejvyšší účast byla vykazována v letech šedesátých – kolem šesti set. Souborová recitace byla poprvé zaznamenána v roce 1958 a hned rok nato se objevily dvě první vlaštovky v podobě divadel poezie, která pak zaznamenala prudký rozmach a až do roku 1963 víceméně formovala tvář jednotlivých soutěžních ročníků. Před čtyřmi lety byla rozumně nastoupena nová cesta, aby masovost byla vystřídána snahou po kvalitě v podstatně užším okruhu. Účastníci však byli vybírání shora bez spolupráce krajů, což se projevilo jako diskusní rozdílnost v názoru na funkci lidové tvořivosti z úrovně centrálních institucí proti ověřeným zkušenostem pracovníků v krajích. Letos se znovu v Prostějově soutěžilo a 20 sólistů i sedm souborů prošlo sítí okresních a krajských kol. Kvalita tím rozhodně neutrpěla a omezení počtu účastníků bylo rovněž na místě.

V soutěži jednotlivců byla celková úroveň dobrá, i když se zde nevyskytly nadprůměrné individuality. Přednášeči si vybírali náročné texty, s nimiž se vyrovnali většinou s úspěchem. Na tomto místě je nutno vyzdvihnout slovenské recitátory, kteří výrazně předčili své české kolegy v péči o čistotu jazyka a výslovnosti. Právem také získali první tři ceny, když porota další druhou

cenu dost nepochopitelně přidělila přednašeči Středočeského kraje za konvenční projev, s nímž se představil na závěrečné přehlídce.

Ztíženou situaci měla porota při posuzování souborových vystoupení a možno říci, že se svého úkolu zhostila s úspěchem. První cenu si právem odnesl vojenský soubor VÚ 1104 z Olomouce, který se představil inscenací Hry s hadříky Vasko Popy. Ti, kdož před třemi lety byli přítomni silnému zážitku z uvedení téhož autora Radimem Vašinkou, nedávali šance nezkušeným vojákům. Ti však překvapili zcela odlišným a originálním pojetím, v němž přesně dešifrovali složitý básníkův rukopis.

Souběžně s hlavními pořady probíhala i přehlídka dětských souborů a jednotlivců s pracovním charakterem; v závěrečné besedě k dětskému přednesu byly přijaty zásady směřující k rozvíjení dětské tvořivosti vhodným dramaturgickým výběrem s cílem umožnit dětem se volně projevit. Škoda jen, že termíny akcí se vzájemně kryly, ačkoli vhodněji voleným časovým rozvrhem se tento nedostatek dal odstranit.

Závěrečný seminář pro členy krajských porot odkryl citelně nedostatky zejména organizačního rázu na nižších stupních, a to nejen v okresech, ale dokonce i v krajích; rozbor problémů, které se v diskusi vyskytly, by si zasluhoval samostatné úvahy.

Závěrem možno bez nadsázky říci, že desátý Wolkrovův Prostějov přes dílčí výhrady se vydařil; byl zahájen vystoupením profesionálních vítězů Neumannových Poděbrad a zakončen přehlídkou amatérských účastníků Wolkrova Prostějova. Amatéři z tohoto srovnání vyšli se ctí a prokázali tak nejlépe důležitost svého společenského přínosu.

Miloš Fröhlich
Rudé právo, 27. 6. 1967

■ Jen krátce o soutěži recitátorů: nepřinesla nic překvapujícího. Daniela Špaleková a Jana Zikmundová jsou už příliš známé recitátorské osobnosti, mnohokrát pověřené právě na Wolkrových Prostějovech a Hviezdo-

slavových Kubínech. Vítězství Dany Špalekové pak navíc dokazuje, že interpret, nechce-li ztratit svou úroveň, musí umět i riskovat: přednes Thákurova Zahradníka, promyšlený a doslova ohromující svou složitou prostotou, je veden až na samou hranici recitační únosnosti. Špaleková tu vsadila jasně jen na sebe, její pauzování často přesahuje meze, hlas maximálně tichý, gesta žádná – a přece posluchači soustředění na nejvyšší míru sledují slovo od slova. Slovenská recitační škola, kladoucí větší důraz na půvab a prostotu uměleckého přednesu, zaslouženě slavila úspěch. Škoda, že nesoutěžila Žarka Ambrušová z Bratislavy, její přednes moderní slovenské poezie by byl v lecčems pobídkou i pro recitátory české. Soudím tak podle jejího vystoupení na posledním Hviezdoslavově Kubíně ve srovnání s dvěma pražskými recitátory Janem Říhou a Rudolfem Kvízem (3. místo v soutěži jednotlivců), směřujícími spíš k důrazu na zvládnutí textu nežli na osobitý recitační projev. Přesto bylo Říhovo pojetí Hanzlíkova Jidáše velkým zážitkem, pro mne ostatně větším než poslech Halasova textu Já se tam vrátím poněkud chvalínovské ražby, jak jej charakterizoval oceněný Rudolf Kvíz. V soutěži jednotlivců, porotované už tradičně ženským týmem J. Charvátová, L. Pelikánová a H. Klimešová (a jiní), jako by se odrazily všechny problémy uměleckého přednesu v kostce. Mně se zdá, že je na čase tolerovat všechny „prohřešky“ proti klasickému ustálenému nazírání na recitaci jako sólový projev, že je nutno vidět v recitátorech i herce, mimy, zpěváky – v jakési nové syntetické poloze. Ukázala to ostatně nejlépe na zahajovacím večeru Wolkrova Prostějova vítězka obdobné soutěže profesionálů Emilia Došeková, členka krajského divadla z Nitry, svým přednesem Mastersova Pahorku a nezapomenutelným podáním Vozněsenského textu V kavárně emigrantů, počínajícím citlivou a skutečně profesionální interpretací starého ruského šansonu.

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1967/9

WOLKRŮV PROSTĚJOV

19. – 23. června 1968

Soutěž byla vypsána pro středoškolské soubory, proběhla bez sólistických kategorií. Zúčastnilo se 6 středoškolských souborů.

■ ...Letošní soutěž byla vypsána pro středoškolské soubory (mezi ně patří i kolektivy lidových škol umění 2. cyklu), příští rok má dát příležitost souborům učňovským. A teprve v následujícím ročníku by došlo k měření sil všech, bez rozdílu, jak kolektivů, tak i sólových přednášečů. Z tohoto prostého přehledu vyplývá, že soubory učňovské nebo středoškolské kategorie mají možnost se na celostátním fóru ve třech letech setkat dvakrát, ostatní však, včetně jednotlivců, budou muset na svou příležitost čekat plné tři roky. Jestliže na jedné straně si stěžujeme na citelné opadnutí zájmu mládeže v této oblasti tvořivosti proti letům nedávno minulým, pak tyto soutěžní podmínky současný nepříznivý stav přinejmenším dále zkomplikují.

Miloš Fröhlich
Rudé právo, 26.6.1968

■ Abych tedy závěrem řekl několika slovy určité résumé: krajské přehlídky přinesly podstatně méně vystoupení, než jsme si představovali, ale přinesly – a soubory postoupivší do ústředního kola toho byly důkazem – to, co jsme očekávali od soutěže kolektivních forem právě středoškoláků: přinesly hodnoty vkusu, hodnoty literárně dramaturgické práce, a vcelku dobré hodnoty v kultuře slova. Ale hlavně: u téměř všech vystoupení přinesly určitý názor, který nebyl názorem jenom jakýchkoli občanů naší společnosti, ale názorem středoškoláků, určitou neopakovatelnou hodnotou, která je jedinečným příspěvkem j e j i c h, příspěvkem lidí, kteří v sobě spojují určitý směr a stupeň vzdělání s mládím, do kulturního života naší společnosti. V tom – přes svrchu řečené nedostatky v průběhu soutěže – hodnota a význam letošní soutěže tak, jak byla koncipována a vyhlášena, skutečně byly naplněny.

Jiří Hraše
na volné tribuně WP, 1968

WOLKRŮV PROSTĚJOV

25. – 29. června 1969

Přípravný výbor WP vyhlásil konkurs na účast v programu WP pro amatérské soubory uměleckého přednesu z celé republiky; uchazeči museli být starší 16 ti let. Přihlásilo se celkem 27 souborů, z nichž se vybralo 8 + vítěz celoarmádního festivalu v Kroměříži a jako host slovenský soubor. Jedním z hlavních kritérií hodnocení byla vědomá snaha souboru o jistým způsobem nové, experimentální uchopení a přednesové ztvárnění textu. Pro sólové recitátory se vyhlásilo ústřední kolo soutěže Unie středoškoláků a učňů. Účastnilo se 55 sólových přednášečů.

Soubory

Klub – S Liberec, ved. Rudolf Felzmann, Aischylos: Peršané
Poetické studio Riziko Karlovy Vary, ved. Marie Koudelová, Jiří Šotola: Hlava, která boli
Recitační studio OD Svitavy, ved. Marie Votavová, Karel Šiktanc: Adam a Eva

LŠU Prostějov, ved. Svatopluk Vála, K. H. Borovský: Křest sv. Vladimíra

Kapsa Karlovy Vary, ved. Vratislav Bartůněk, Nevracej se nám – moderní jugoslávská poezie

Divadlo poezie OU NHKG Ostrava, ved. Růžena Asmusová, I. Diviš: Beseda s poezií

Amatérské studio Viola Praha, ved. Anna Smetanová, A. Bertrand: Fantazie Kašpara Noci

DP Act–studio při DK VŽKG Ostrava, Jan Číhal a Petr Nejedlý, A. Mariengof: Magdaléna, J. P. Duprey: Já nikdy neměl uváznout nohama v této galaxii, A. Bělyj: Těla a já

■ V padesátých letech se pedanticky trvalo na tom, aby poezie dobu ilustrovala či spíše kolorovala zvňjšku: proto také nesmiřitelní agitpropčící zdvihali varovně prsty při každém textu, jehož duchovní ponor ukazoval jinam. Z české poezie byly vymazány a začerněny celé epochy a slavné kapitoly, jména Holan, Seifert, Halas jako by neexistovala a kupodivu ani inflace ruských jmen neprocházela těmito fanatickými mozky zcela bez cenzury: byl jsem svědkem, jak před lety (1955!) diskvalifikovala armádní porota ve Znojmě zdařile provedeného Majakovského Plným hlasem a vytkla recitátorovi neskromný postoj při přednesu! A jako dnes to vidím, jak major–předseda poroty ukazuje přednášeči ve vojenském onen „skromný postoj“: ano, byla jím – a nemohlo být ani v té době jinak! – póza generalissimova s pravačkou zastrčenou mezi knoflíky vojenské blůzy, už ani nevím, jestli mezi třetí či čtvrtý, ale nepochybuji, že i to bylo kodifikováno v onom kánonu omezení a nařízení, drtících bez rozmyslu jakoukoli

osobitější vzpouru proti řádu a srážejících právě v recitačním projevu všechno do jedné „neokázalé“ a služebnické řady. Děvče s rozzářenými očima, které mohou zaplanout kdykoli hněvem při pohledu na západ, a hoch s kohoutovským dilematem – jednou rukou pišící verše a druhou s revolverem...

Nepíše se mi tohle lehce, sám jsem těmito léty jako přednášeč prošel až příliš „zapojen“ – falešný repertoár přehlídek s agitkami proti imperialistům, jazzu, americkému způsobu života a apoteózou naší budovatelské současnosti – to byly těžké daně, které musel platit sebevíc hledající člověk. Kletba jednostrannosti a uniformity kritérií byla vyřčena nad českým uměleckým projevem nadlouho a všechno to další – až téměř do poloviny let šedesátých – můžeme vyvozovat právě odtud.

Miroslav Kovářík

Amatérská scéna, 1969/6

INTERMEZZO

Wolkrův Prostějov ve vzpomínkách bývalých účastníků

Jozef Adamovič, herec, Bratislava

Myslím si, že nás poezie obklopuje pořád. Neexistují nějaké výkyvy. Verše totiž nalézáme i v písničkách, které jaksi doplňují praktickou část našeho denního života. Sám jsem se začal vážněji poezii zabývat na samém začátku 60. let, kdy jsme v Bratislavě zakládali divadlo poezie a připravovali komponované večery pod vedením dr. Jamnického. Tehdy s námi recitoval i dnešní ministr kultury SR Miroslav Válek. Později se divadélko zprofesionalizovalo a posluchači je znají jako Poetickou scénu.

Wolkrův Prostějov jsem zažil jako voják v roce 1963. Musím se trochu pochlubit: tehdy jsem zvítězil za předvedení Zoščenkova díla Mína – záchrankyně. „Prostějova“ se ale v tom roce účastnili například Jiří Zahajský, Honza Přeučil, Petr Kostka a jiní. Měl bych se také přiznat, že mám k Jiřímu Wolkrovi zvláštní vztah. Snad i proto jsem natočil film Ilda – je to vlastně pravdivý příběh, jež básník vyprávěl Konstantinu Bieblovi.

Věra Galatíková, herečka, Praha

Domnívám se, že všechno je v lidech. Kdy a ve kterém okamžiku nasměrují rodiče své děti ke čtení knížek a kdy a ve kterém okamžiku si mladý čtenář vezme do ruky první knížku veršů. Už nezáleží na jméně básníka, ale měl by to být básník a „brnkout na strunu“. To bude mít za následek získání nepotlačitelné chuti číst dál a zase. Kdysi dávno, jako děvčátko, jsem začala Křišťálovou studánkou a dnes recituji Valéryho Mladou Darku, a nikdy mezi tím jsem nepřestala s poezií počítat.

Iva Janžurová, herečka, Praha

Recitací jsem se bavila vlastně už od dětství. Často jsem se dopracovala do vyšších postupových kol, ale až „Prostějov“ mi přinesl ty nejpříjemnější zážitky. Přehlídky jsem se zúčastnila dvakrát. Nejprve v roce 1958, kdy jsem se zařadila mezi šťastlivce s čestným uznáním, a potom o rok později, kdy jsem ve své kategorii získala prvenství. Ten první rok byl pro mne vlastně významnější, protože jsem se v té nadšené atmosféře dozvěděla o existenci DAMU a od té chvíle jsem na ni nepřestala myslet. Vlastně mě tedy WP přivedl k herecké dráze. No, a jak se ukázalo později, na pražské DAMU se nás sešlo vícero účastníků této soutěže, ve které šlo vlastně o jakési utkání cílevědomých talentů, ale i nadšenců pro poezii. A musím přiznat, že jsem v té době ještě pořád poctivě cílila k povolání učitelky. I kus mého životního osudu začal možná v Prostějově: můj muž – tehdy nic netušící o mém bytí – seděl totiž u rádia a docela náhodou poslouchal přenos recitací vítězů a slyšel mého Hrubína. Zapamatoval si mne...

Každý z nás, dokud nepozbyde zdravého rozumu a bude v něm z mák jemnosti a vztahu ke krásu, bude pěkně pěšky toužit po tom, aby mohl sám za sebe nějak promluvit – a mezi ty druhy výpovědi bude vždycky patřit poezie.

Táňa Medvecká, herečka, Praha

Mladí lidé jsou různí. A tak se domnívám, že část mladých (jak velká část je to, nedovedu odhadnout) poezii vyhledává, zabývá se jí a dokonce jí i přednáší. Protože v dnešní době, kdy je člověk neustále zahrnován množstvím informací, často útržkovitých, vzrůstá potřeba hlubokého a přesného jazyka. A tím dobrá poezie je.

Přehlídky jsem se zúčastnila v letech 1970 a 1971 a vzpomínám na ni ráda. Byly to takové krásné horké letní dny plné napětí a očekávání. Spousta básniček dopoledne a spousta po obědě. A večer představení a v noci další. A taky první natáčení v rozhlasu, guláš v koňském baru, Plumlov, starý pán, který hraje na foukací harmoniku, večer na rozloučenou protancovaný až do odjezdu ranního rychlíku do Prahy. To všechno byl Prostějov.

Jiří Ornest, herec, Praha

Na Wolkrův Prostějov, kterého jsem se zúčastnil v roce 1963, vzpomínám moc

rád. Recitovali jsme tehdy s Petrem Svojkou Hanzlíkovu Smutnou báseň pro Lenku a oba jsme skončili třetí.

Čtenáři básní jistě nevymřou. Ovšem z toho vyplývá, že chceme-li mít hodně takových čtenářů, měli bychom si hýčkat o p r a d o v é básníky.

Magda Vašáryová, herečka, Bratislava

Už od dětství ve mně silí vztah k větě, než k verši. A proto, když jsem se jako školačka v roce 1962 účastnila WP, navštěvovala jsem ZŠ v Banské Štiavnici, soutěžila jsem v kategorii próza.

Z ankety, kterou pro Zpravodaj WP 1987
připravil **Jindřich Filo**

Z dat a ohlasů 1970 – 1989

13. WOLKRŮV PROSTĚJOV

18. – 20. června 1970

Podobně jako v loňském ročníku se soubory z Čech a Moravy zúčastnily na základě konkursu, přičemž opět byly přizvány také soubory slovenské. Ústřední kolo Soutěže středoškoláků a učňů v sólové recitaci znovu vyhlásila Unie středoškoláků a učňů.

Na přehlídkovém večeru vystoupili vybraní recitátoři starší 19 ti let...

Soutěžilo 30 sólistů (ve dvou kategoriích), oceněno: 10 a 7 souborů.

Z oceněných sólistů

I. KAT.

1. Hana Kapounová, Jmk, Jiří Orten: Eta, eta, žlutí ptáci
1. Táňa Medvecká, Praha, Petr Bezruč: Jen jedenkrát
2. Marie Korejsová, Sčk, Miroslav Červenka: Malá pevnost Terezín
2. Stanislava Šmelhausová, Včk, Brunain: O Bleduli a Hněduli

II. KAT.

1. Miroslava Kambová, Jčk, Oldřich Mikulášek: Nevinnosti
2. Ivana Sadecká, Jmk, Jiří Šotola: Ze slabikáře

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA SV. VÁLOVI ZA REŽII

Divadélko poezie LŠU Prostějov, ved. Svatopluk Vála, Osm dní stvoření – pásmo z knihy

K. I. Galeczynského Zelená husa

CENA DIVÁKA

DP Proměna Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Zpěvy sladké Francie

DALŠÍ SOUBORY

Studio poezie Riziko Karlovy Vary, ved. Marie Koudelová, T. S. Eliot: Kázání ohně

Divadlo na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, Comte de Lautréamont: Zpěvy

Maldororovy

Divadlo poezie SPŠŠ Tábor, ved. Miloš Smetana, Růženeček lásky (lidová poezie)

Recitační studio OOD Svitavy, ved. Marie Votavová, Miroslav Holub: Ačkoli

Recitační studio středoškoláků OOD Svitavy, rež. Marie Votavová, Jeptiškou nebudu

– ze Zpěvů sladké Francie

■ Prostějovy si v průběhu svých třinácti ročníků (první WP se uskutečnil roku 1957) vydobýly mezi sesterskými recitačními podniky místo nejprvnější – snad i díky pečlivě udržované wolkrovské tradici, která právě v roce básníkovy jubilea vrhla na celý tento každoročně pečlivě připravený velkopodnik poněkud jiné světlo. Ano, letos, u příležitosti nedožitých sedmdesátin Jiřího Wolkra, vyvstala otázka wolkrovské tradice tím naléhavěji, oč smutněji bylo konstatováno, že se vlastně dosud žádný recitační kolektiv o jevištní prezentování Wolkrovy poezie nepokusil s výsledkem přímo úměrným odkazu tohoto více než podnětného básníka. Totiž nejenom uvedení jeho poezie, ale pře-

devším výklad mnohotvárného a vlastně i vnitřně rozporuplného básníkovy díla k tomu přímo nutí: byla léta, kdy se wolkrovský odkaz záměrně umenšoval a zjednodušoval na dějiny básníkovy velikého srdce, které přijímalo do poezie lásku celého světa a k celému světu z něho vycházelo, byla pak ovšem i léta schematického retušování básnickovy podobizny – to vše čeká právě dnes na pronikavé zhodnocení, takže vypsání nové ceny, Ceny Jiřího Wolkra, pro divadla poezie, jež se o takový výklad pokusí, je zcela nasnadě.

Miroslav Kovářík

Amatérská scéna, 1970/9

14. WOLKRŮV PROSTĚJOV

27. června – 2. července 1971

Pořadatelé vyhlašují soutěž sólistů ve třech věkových kategoriích (nejstarší nad 20 let) s výběrem z okresních a krajských kol. Zároveň soutěž kolektivů dramatických, recitačních a malých jevištních forem. Povinný text pro sólisty – česká nebo slovenská poezie či próza XX. století se sociální tematikou.

Soutěžilo 51 sólistů a 9 souborů včetně souboru ASUT a slovenského.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. Hana Tesařová
1. Jozef Sadowski
2. Alice Plajnerová
3. Hana Kapounová

II. KAT.

1. Stanislava Šmelhausová
2. Jaroslava Fulínová
2. Petr Kocourek
3. Ivana Sadecká

III. KAT.

1. Jana Zikmundová
1. Jindřich Lenc
2. neuděleno
3. Jaroslav Chrpa

Výsledky souborů

CENA POROTY, CENA DIVÁKA A CENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ POEZIE
Divadlo na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, Alexander Blok: Dvanáct

CENA MÍRU

Recitační studio při OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Marie Kudeříková: Zlomky života

DALŠÍ SOUBORY

Recitační studio Šrámkova domu Sobotka, ved. Marie Hejnová, Jiří Wolker: Jitní píseň

Kapka Praha, Fráňa Šrámek: Tisíc houslí a fléten

Recitační skupina při OK Strakonice, ved. Karel Koželuh, Fráňa Šrámek: Rány a růže

Divadlo poezie OU NHKG Ostrava, ved. Růžena Asmusová, Josef Kainar: Koleda

Literární klub gymnázia Roudnice, Jiří Wolker: Srdce štít

VÚ 1123 Terezín, František Halas: Vítězná bolest

Divadlo poezie Proměna, OLK Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Óda – scénická montáž z poezie českých básníků

Porotci roku 1971:

Milan Blahynka, Jindra Delongová, Rudolf Felzmann, Vlastimil Fišar, Vladimír Halada, Julie Charvátová, Miroslav Kovářik, Miloslav Kučera, Rudolf Kvíz, Ludvík Mühlstein, Ludvík Němec, Jiřina Novotná-Hůrková, Vítězslava Šrámková, Daria Ulrichová, Svatopluk Vála, Jaroslav Vedral, Libuše Zbořilová.

■ Z krajů automaticky postoupila nejlepší divadla poezie, na Prostějov jako dílnu uměleckého přednesu však leckdy tyto vítězné inscenace, mající snad krajské opodstatnění, prostě nestačily. Tradice Wolkrových Prostějovů jako skutečné konfrontace nejrozumnějších směrů a typů uměleckého přednesu byla tak letos vlastně poněkud ochuzena – i když ne zcela.

Například by bylo tedy záhodno, aby metodický průzkum krajských a okresních osvětových zařízení šel i cestou tohoto aspektu: vybírat na nejvyšší přehlídce umělecky závažné inscenace s přihlédnutím k váze experimentu. Účast takového „sporného“ pojetí letos chyběla – a právě na objevech i prohrách takových experimentů závisí leckdy nejedna vývojová etapa našeho uměleckého přednesu. Dynamické pojetí textu, expresivní výrazivo, gestace a naopak preparované symboly slovních spojení – to byly cesty uměleckého přednesu objevené na Prostějovech během posledních čtrnácti ročníků – a je jenom škoda, že takovéto impulsy zůstávají leckde zasuty a jejich cesta na nejvyšší přehlídce amatérského přednesu přehrazena. Ne, že by byla jejich nezměrná inflace: ale jsou, jistě jsou – vznikl dokonce už i jeden festival (ostravská Generace),

progra-mově objevující tyto skupiny recitátorů a v poslední době i zpívajících básníků a je jen ke škodě Wolkrových Prostějovů, že nejlepší soubory ostravského poetického souběhu nebyly pozvány.

Nedovedeme si představit oslavu slavných výročí bez recitace – skutečně jsou to dnes už stovky recitátorů, kteří při nejrozumnějších příležitostech vystupují před veřejností – leč právě absence kritérií je tady patrna více než jinde: totiž ne CO se recituje, ale JAK se recituje – to je problém těchto let, problém, který by měl být řešen v době co nejdříve.

Konec konců i letošní WP přispěl k řešení několika seminářů, z nichž jeden, o tradicích uměleckého přednesu revoluční poezie, by mohl sehrát svou roli. Škoda jen, že byl pronesen vlastně jen zasvěcencům a úzkému kruhu praktiků. S těmito hovory o přednášení, s materiály slavných divadel poezie posledního půlstoletí, by mělo být nakládáno daleko obezřetněji. Vždyť jejich silný inspirační náboj, přesně namířený k mladým lidem s jejich touhou říci po svém své stanovisko ke světu, tento náboj je s to vyvolat v nich kromě emotivního vztahu právě podhoubí nových experimentů nebo dotváření postupů avantgardních skupin divadel poezie.

To je ostatně přístup trojnásobného vítěze letošního WP. DIVADLO NA OKRAJI Z PRAHY 6 ve své inscenaci poémy DVANÁCT Alexandra Bloka vstřebalo do svého pojetí všechny životodárné prvky odkazu poetické avantgardy: dynamické pojetí textů i expresivní výrazivo, nebo dokonce (a v tom šlo Divadlo Na okraji nejdále) přiblížení soudobému projevu písničkářů–básníků.

Dva herci, recitátor a písničkář s kytarou, interpretují Bloka z revolučních let (mimo- chodem: poéma Dvanáct je první ohlas Října 1917 v poezii) se současným moderním cítěním mladé generace.

Miroslav Kovářik

Amatérská scéna, 1971

■ Divadlo na okraji vstoupilo na Wolkrův Prostějov 71 s razancí a nesmlouvavostí dvacetiletých. Jeho inscenace Blokových Dvanácti vyvolala bouři nadšení, ale i odporu svou nepřímou polemikou s panujícím pohodlným, nevzrušivým, byť třeba dokonalým akademismem převážné části profesionálních interpretací a scénování. Polemikou s kultivovanou, neosobní recitací, která pouze pokulhává za silou poezie samé. Divadlu na okraji, jeho zakladatelům a hlavním tvůrčím osobnostem Zdenkovi Potužilovi a Mikimu Jelínkovi nejde o autora, ani o postižení krásy poezie, ale o emotivní nastolení filozofických a etických otázek lidského bytí, o novou bezprostřední komunikativnost. Jeho výpověď je vypjatě individuální, subjektivní a autentická, aby mohla – pouze zdánlivě paradoxně – v komunikaci s divákem nabývat objektivní platnosti. Cesta k tvorbě má počátek v pravdivém sebepoznání. Touto svěbytnou subjektivností se liší od vašinkovské linie (Divadlo X Brno začátkem šedesátých a Tzv. divadlo poezie VUS Praha v polovině

šedesátých let), pro niž bylo příznačné kritické nahlížení světa kolem a výrazný protiměšťácký akcent. Blokovi Dvanácti začíná v DNO téma člověka na okraji společnosti, člověka toužícího po pozitivní socializaci, po komunikaci s lidmi.

Většinou souborů Wolkrových Prostějovů na přelomu 60. a 70. let chyběla originalita, odvaha k experimentu, převládal typ souborového přednesu, pásma, které cti autorský text. Potužil Blokovu poému výrazně restrukturuje, v práci s textem tak navazuje na své zkušenosti z druhé poloviny šedesátých let, kdy působil v litvínovském Docela malém divadle Miroslava Kovářika, který v práci s poetickým textem poprvé užívá tzv. preparace (Kovářikův termín) – rozbití původního básnického textu, osamostatňování a opakování jednotlivých veršů a slov pokaždé s jiným akcentem. Potužilova preparace je zásadnější a svěbytná – nemá mozaikovitě nasvítit, a tak obnažit a zvýraznit významy jednotlivých slov, ale opakováním a překrýváním slov a veršů, přednášených i zpívaných, vytváří další plán inscenace – především její atmosféru, která je hlavním komunikačním médiem a vytváří prostor pro ideové poselství, pro vyostření tématu. Tento postup Potužil využívá důsledně (i v dalších inscenacích se stává charakteristickým rysem práce DNO) a v intencích původního textu vytváří novou jednotu, celistvou kompozici, scénář, který není mozaikou, sledem čísel, ale pevným tvarem. Text, jeho obsahové i formální znaky, jsou inspirací k nové umělecké kvalitě, k novému nezaměnitelnému uměleckému scénickému dílu, které komunikuje jinak než čtená poezie. Objevuje skrytý smysl textu, dává zajiskřit těm magickým rysům, které Potužila – člověka i tvůrce – nejvíce přitahují a rozněcují. (...)

Vítězslava Šrámková: Divadlo na okraji a interpretace poezie, interní materiál k Dílně DNO, Praha 1985

Poznámka:

Leitmotivem Blokových Dvanácti v uvedení Divadla na okraji (v překladu Václava Daňka) bylo dvojverší „Svobodu, svoboděnkou, bez kříže, bez kata“, které necelé dva roky po 21. srpnu 1968 a po dočasném rozmístění sovětských vojsk na našem území znělo velmi naléhavě. Nejen tedy nový způsob scénování poezie vyvolával jak nadšený souhlas, tak obavy a odpor. Porota musela vyvinout velké úsilí, aby obhájila, že soubor s touto inscenací mohl na WP postoupit, a aby se jí podařilo přes silný nátlak představitelů OV a KV KSČ udělit ji nejprestižnější cenu festivalu – cenu poroty. Nakonec pomohl argument, že se Blok touto poemou přihlásil k VŘSR, a souběžně udělená cena za interpretaci sovětské literární tvorby. Štěstí bylo, že šlo právě o poezii sovětskou. Obdobné střety „s mocí“ provázely i další ročníky WP.

15. WOLKRŮV PROSTĚJOV

24. –28. června 1972

Pořadatelé Wolkrova Prostějova stimulovali v tomto roce dramaturgický výběr opět cenami: v přehlídce kolektivních forem uměleckého přednesu „Mírovou cenou“ za protiválečnou tematiku pořadu; dále v přehlídce kolektivů i v ústředním kole sólistů „Wolkrovou cenou“ za interpretaci díla Jiřího Wolkra a „Cenou za interpretaci sovětské literární tvorby“. Pro zdůraznění wolkrovské tradice při příležitosti 15. ročníku Wolkrova Prostějova stanovil soutěžní řád sólistům – účastníkům ústředního kola povinnost přednesu jedné básně z díla Jiřího Wolkra.

Poprvé báseň Jiřího Wolkra jako povinný text. Na přehlídku pozván hostující soubor ze Slovenska.

Soutěžilo 48 sólistů (I. kat. – 15, II. kat. – 19, III. kat. – 14) a 6 souborů + 1x vítěz ASUT (armádní soutěže).

Výsledky souborů

CENA POROTY

Divadelní studio LŠU Prostějov, rež. Svatopluk Vála, Jacques Prévert:
Transcendantní Prae-Wert

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Divadlo Na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, K. H. Mácha: Máj

MÍROVÁ CENA

Divadlo poezie VÚ 8272 Kolín, František Hrubín: Hirošima

DALŠÍ SOUBORY

Divadlo poezie MKS Ostrava, ved. Růžena Asmusová, J. R. Becher: Člověče, povstaň
Soubor severočeského klubu UP, ved. Rudolf Felzmann, Pär Lagerkvist: Maurice Fleury
Divadlo poezie Okresní knihovny Strakonice, ved. Karel Koželuh, Vladimír Holan:
Před chvílí odbila půlnoc

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Julian Tuwim, J. Pilař: Jak
tesákem do hlav, tak slovem do krve

■ Patnáctiletá tradice nejvyšší přehlídky českého amatérského umění v oboru tak důležitém, jakým nepochybně recitace a umělecký přednes vůbec je, přinesla letos k jubilejnímu ročníku Wolkrova Prostějova řadu otázek, na které mělo dát odpověď samo fórum nejlepších českých recitátorů a divadel poezie. To nejzákladnější, o čem byla řeč, byl samotný smysl této tradice, vzniklé v padesátých letech z potřeby konfrontace v tehdy tolik rozšířeném žánru lidové umělecké tvořivosti. A je zapotřebí konstatovat hned v počátku, že tradice Wolkrových Prostějovů stala se už neodmyslitelnou pro vývoj českého uměleckého přednesu vůbec, že wolkrovské festivaly sehrály v těchto letech daleko významnější roli nežli jejich obdobný protipól umění profesionálního přednesu Neumannovy Poděbrady. Amatérský přednášeč

nosí svou kůži na trh daleko samozřejměji, s větším rizikem pochopení či ztracení, je svým způsobem nositelem objevů v celé této složité oblasti. To bylo konstatováno i na semináři letošního WP a připomenuto k tomu, že právě ty nejcennější objevy vycházely zcela přirozeně z tradice revolučního přednesu třicátých let a ne nadarmo padlo při všech důležitých inscenacích letošního ročníku jméno velikého zakladatele tohoto žánru – dramatika a básníka a v neposlední řadě i režiséra v jedné osobě – E. F. Buriana. Ne nadarmo byly také připomenuty recitační skupiny let dvacátých a třicátých – přítomnost jednoho z tvůrců a vůdčích zjevů tohoto hnutí, El Cara, na letošním WP pak byla víc než symbolická. (...)

Soutěže jednotlivců v recitaci probíhaly ve třech kategoriích se dvěma básněmi: povinnou z díla Jiřího Wolkra a volnou, kterou si

recitátoři připravili pro tuto nejvyšší přehlídku. Ukázalo se, že povinné zařazení Wolkrova textu prospělo celé soutěži a objevil se dokonce i onen tvůrčí počín, na který je ve statutu pamatováno Wolkrovou cenou – za objevný výklad díla Jiřího Wolkra. Cenu JW si vybojovala po zásluze recitátorka JITKA JURÁČKOVÁ ze SVITAV za montáž z korespondence Jiřího Wolkra, vhodně doplněnou citací poezie básníka, jehož jméno je erbovním znakem naší největší poetické přehlídky. Ani v jedné kategorii nebyl zaznamenán pronikavý úspěch, recitační osobnosti zřejmě dorůstají, nicméně vysloveně žádné soutěžní vystoupení nebylo pod úrovní této soutěže. A je potěšitelné, že kromě velkého záběru směrem k moderní české a světové poezii mohli porotci konstatovat i značné zlepšení kultury mluveného slova, k čemuž dokonce uspořádali i praktický seminář, nejpočetněji navštívený právě recitátory.

Miroslav Kovářík
Amatérská scéna, 1972

■ Největší zájem – konečně jako každoročně – mezi účastníky Festivalu byl o soutěžní představení divadel poezie. Ta – možno říci – letos nezklamala, především po stránce dramaturgické. Soubor Severočeského klubu uměleckého přednesu objevil Lagerkvistovu prózu Maurice Fleury a dokázal odhalit její myšlenkovou sílu, ostravské Divadlo poezie uvedlo u nás opomíjeného J. R. Bechera, Strakonického se pokusili rozlousknout přetvrdý oříšek – tlumočit poezii Holanovu, vítěz Armádní umělecké soutěže 1972, vojáci z Kolína s úspěchem oživili Hrubínovu Hirošimu a Recitační studio ze Svitav přišlo na Wolkrův Prostějov rovněž s netradičním autorem – s bojovnou poezií Tuwimovou. Dva soubory se však letos zcela bezpečně vzdálily ostatním a po právu byly oba oceněny. Domácí prostějovské Divadelní studio LŠU přišlo s Prévertem, s jeho satirickými a přitom tolik poetickými verši namířenými proti náboženství a proti válce, které dokázalo ztvárnit na jevišti v obdivuhodném rytmu a s vtipem. Loňští vítězové Wolkrova Prostějova přijeli letos – a už to je obdivuhodné – s experimentem, který vždy přináší riziko: s osobitým přepisem Máchova Máje. Samozřejmě, ne všichni přijali s nadšením způsob scénického výkladu tohoto klenotu naší

poezie, není však možné nevidět, že pražské Divadlo na okraji patří dnes do čela těch, kteří usilují o odkrývání nových možností v inscenování poezie. Zvláštní cena poroty vyzdvihuje právě tento moment jejich práce. (...)

Václav Falada
Mladá fronta, 4.7.1972

■ Šokující polemikou se vžitým pojetím interpretace „základního kamene“ moderní české poezie byla další inscenace DNO – Máchův Máj (1972).

Potužil Máj polemicky rámoval částí Máchovy dedikace „Čechové jsou národ statný nepřemožen český voj...“ a „Čechové jsou národ věrný“ (interpretované při hojných pivních přípitech), aby do opozice proti českému měšťáctví a prázdnému vlastenčení, které nebylo výsadou pouze doby Máchovy, postavil filozofický a dramatický náboj skladby – problém revoltujícího individua, jeho tragiku i velikost. Svět nespokojeného rozervance proti světu sebeuspokojení. Vzniklo tak nečekané napětí, které bylo pro mnohé diváky nepřijatelné a znesvěcující, pro jiné však vzrušující. (...) Přes mnohé výhrady však byl tento experimentální přístup k Máchovu dílu i k inscenování poezie inspirující. Konstituoval se v něm inscenační styl Divadla na okraji, pro který byla příznačná vypjatá emocionalita výrazného ideového postoje a svérázná imaginace.

Ve stejném roce, jako Divadlo na okraji Máj, uvádí Svatopluk Vála v Divadelním studiu LŠU v Prostějově, které se stalo základem budoucího Hadivadla, inscenaci Prévertových hříček nazvanou Transcendentní Prae Wert (na Wolkrově Prostějově 72 získává hlavní cenu – cenu poroty za nejhodnotnější inscenaci, zatímco DNO za Máj zvláštní cenu poroty, která je udělována podnětným, inspirujícím inscenacím poezie). Scénické postupy Válovy bývají srovnávány s Potužilovými a mecha-nicky označovány za příbuzné, ne-li obdobné. I když jsou zčásti soupeřníci, jsou v mnohém i protipóly. Oba sice začátkem 70. let nakládají s literárním textem jako s textem vlastním, při jeho přepisu do scénáře zdůrazňují jeho nesyřetovost, potlačují přímý dialog, oba – po svém – pracují se zvýrazněnou akustickou složkou projevu (v Prévertovi např. Vála vystavěl přesně

prokomponovaný voiceband), se synchronizací slova a pohybu atd., ale jejich pohled na svět, vnímání a jejich básnivost je jiná. Jiná je jejich metaforičnost, především metaforičnost scénická, jak se projevuje např. ve využívání vizuálních prostředků: Vála vychází z vašíkovské linie šedesátých let a ze svých zkušeností z práce v prostějovském Větrníku Radoslava Lošťáka, který na inscenace brněnské X-ky inspirativně navazuje. V Prévertovi je např. základním scénografickým prvkem prkno používané jako houpačka, latrína, dělo (viz Vašíkovy lavičky a houpačky), tedy prvek využívaný mnohovýznamově, ale práce s ním je sémanticky přímočařejší, než bývá u Potužila. Zatímco Potužil ve svých raných inscenacích smysluplný sémantický sled znaků vyvozuje, a tím jaksi „objevuje“, Vála je přiřazuje, zmnožuje. (...)

Vítězslava Šrámková: Divadlo na okraji a interpretace poezie, interní materiál k Dílně DNO, Praha 1985

■ Úsilí o poezii jako cestu k lidem (tedy úsilí správně navazující na Wolkrův odkaz) hlásilo

se i z mimosoutěžních vystoupení hostů festivalu, mezi nimiž byli recitátoři ze Slovenska, Divadlo poezie filosofické fakulty University P. J. Šafaříka a soubor Kolegia Technické university v Budapešti. Zejména účast vyspělých divadelních kolektivů (budapešťského s pořadem Tapeta a stín, východoslovenského s představením V ako Válek) měla inspirativní význam. (...)

Jiný problém Wolkrova Prostějova představuje podíl básníků na festivalu. Jako v jiných letech i letos do Prostějova přijela řada básníků, jejich verše (někdy doposud netištěné) zazněly na poetických večerech v Klubu strojařů – v pořadech nevhodně dlouhých a už proto málo působivých. Kdyby místo četby bezmála celých sbírek byli nejmladší básníci představeni několika výraznými ukázkami a kdyby v ušetřeném čase mohlo dojít mezi nimi a recitátory k besedě, bylo by to jistě užitečnější pro tvorbu i umělecký přednes. V dosavadní podobě je účast básníků (a dokonce i oficiální spisovatelské delegace) na Wolkrově Prostějově pouze symbolická a dekorativní...

Milan Blahynka
Rudé Právo, 5. 7. 1972

16. WOLKRŮV PROSTĚJOV

23. – 28. června 1973

Povinnost přednesu básně z díla J. Wolkra pro sólové recitátory.

Do přehlídky byly zařazeny semináře O možnostech interpretova přístupu k textu a K problematice divadel poezie.

Soutěžilo 49 sólových recitátorů (I. kat. – 16, II. kat. – 17, III. kat. – 16) a 13 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. Hana Peštuková, Andrej Vozněsenskiij, Valéry Larbaud: Země, Jiří Wolker: Přátelé
2. Zdena Jíšová, Vladimír Solouchin: Vrba, Frederico García Lorca: Romance náměsíčná
3. Naděje Pavlíčková, Ivan Skála: Báseň o hřibátku, Jiří Wolker: Horské růže
3. Alena Vychodilová, Miroslav Válek: Jih, U. V. Kamenskij: Život je nádherný, Jiří Wolker: Dny

II. KAT.

1. **Hana Weyskrabová**, Julian Tuwim: Z veršů O Magdaléně, Jiří Wolker: Rosa Luxemburgová
2. neuděleno
3. **Hana Tesařová**, Robinson Jeffers: Opilý Charlie, Sergej Jesenin: Chuligánova zpověď
3. **Anna Miková**
3. **Hana Pekařová**, Pär Lagerkvist: Zlý anděl, Wislawa Szymborska: Rehabilitace, Jiří Wolker: Stud

III. KAT.

1. **Petr Horák**, Jan Neruda: Za srdcem, Jiří Wolker – Konrád: Mirogoj
2. **Jarmila Hlaváčová**, Josef Kainar: O radosti a vzteku, Jiří Wolker: Báseň milostná
2. **Jiří Čapek**
3. **Jindřich Lenc**, C. Vallejo: Devatero morových ran,
Genadij Ajgi: Sníh – Dům přátel, Ráno v Peredělniku, Jiří Wolker: Oči

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Recitační kolektiv při Klubu mládeže Dominik Plzeň, ved. Vratislav Dvořák, rež.
Alena Nuhličková, Ramon Gomez de la Serna: Co vykřikují věci

CENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ LITERÁRNÍ TVORBY

Divadlo Na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, Velimir Chlebnikov: Zpěvy Gul-mully

MÍROVÁ CENA

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Arťom Vesjolij:
Rus krví umytá

DALŠÍ SOUBORY

Soubor LŠU v Kolíně, ved. Jiřina Chlumská, Jan Neruda: Jak lvové bijem o mříže

Studio P Jindřichův Hradec, ved. Libuše Žádná, Josef Hanzlík: Potlesk pro Herodesa

Divadlo Na rynku Chomutov, ved. Jiřina Čapková, Sergej Jesenin: Má cesta

Divadlo Triangl Brno, ved. Ladislav Kozlovský, Guillaume Apollinaire: Otmica

Impuls Havířov, ved. Ladislav Vrchovský, Zbygniew Herbert: Studium předmětu

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Jiří Wolker: Zráni

Orfeus Praha, rež. Radim Vašínska, Václav Svoboda – Plumlovský, J. Dostál: Labyrint srdce

Recitační skupina gymnázia Prostějov, ved. Vít Kopečný, Federico García Lorca: Mušle

Studio uměleckého přednesu MKS Ostrava, ved. Růžena Asmusová, Emanuel Frynta:
Dvanáct věků

■ Není však možno konstatovat, že by kolektivy divadel poezie, které patřily na letošní přehlídce k těm zajímavějším, nic z této tradice nevytěžily. Naopak, není už možno inscenovat poezii nebo prózu bez znalosti předchozího vývoje českého uměleckého přednesu, což bylo zdůrazněno letos opět na semináři o problematice divadel poezie, který se stal i tribunou tvůrců tohoto ne příliš propagovaného odvětví zájmové umělecké činnosti naší mládeže. Neboť většina sólistů a členů souborů – to jsou převážně mladí začínající vyznavači uměleckého přednesu doslova lační po

inspiračních zdrojích, po příkladech, které by je dokázaly strhnout a jejich nadšení vést. Nedostalo se jim toho na Prostějově takovou měrou, jak by zasluhovali, něco z toho však přece nechybělo – a objevilo se to hlavně v nesoutěžních disciplínách, ve volných večerech s mladou poezií a jejími autory, které se letos staly skutečným prostějovským zážitkem. Ukazuje se, že z původně proponovaného seznamovacího záměru vyrostl silný inspirační počín: recitace mladé poezie v kontextu s poetickými písněmi folkových zpěváků, kteří jsou vlastně recitátorům ve svém uměleckém snažení

velice blízko, byla akceptována jako organické spojení vystihující kupodivu dost přesně cítění mladé generace. Nelze tu ovšem nevzpomenout na divadla poezie z minulých let, kdy se tyto akcenty směrem k folkovému zpěvu objevovaly třeba v inscenacích prostějovského režiséra Svatopluka Vály nebo pražského Divadla Na okraji a znova zde – po téměř patnácti letech – vyvstane v plné míře zakladatelská role brněnského kolektivu divadélka X. (...)

Festival typu Wolkrova Prostějova je ovšem víc nežli pouhou soutěžní přehlídkou sólistů a kolektivů, jeho smysl je právě v konfrontaci amatérského snažení a v poslední řadě

i v naplňování jisté regionální prostějovské tradice. Právě letos se na jednom z prostějovských večerů ukázala velice šťastnou myšlenka srovnání kulturní reprezentace jednoho ze závodních klubů s duchem festivalu uměleckého přednesu. Stejně tak už i tradiční cesty účastníků WP Hanáckem a jeho okolím vřazují dny setkání vyznavačů amatérského uměleckého přednesu do neopakovatelné atmosféry, která je pro festivaly nepostradatelná.

Miroslav Kovářík
Amatérská scéna, 1973

17. WOLKRŮV PROSTĚJOV

22. – 27. června 1974

Povinný text pro sólové recitátory z díla Jiřího Wolkra a 2 další texty dle vlastního výběru. Součástí přehlídky byla literární soutěž o Wolkrův karafiát.

Soutěžilo 47 sólových recitátorů a 8 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Stanislav Moša**, Štefan Žáry: Sluneční šílenec, Ivan Drač: Cvrček a moře, Montáž z korespondence Jiřího Wolkra: Listy příteli
2. **Blanka Kocmichová**, Pablo Neruda: Den, Oskar Wilde, František Branislav: Mír, Jiří Wolker: Lampa
3. **Hana Peštuková**, Laco Novomeský: Neděle, Š. Raičkovič: Balkán, Jiří Wolker: Člověk a květina
3. **František Kos**, Josef Hanzlík: Příběhy, Fráňa Šrámek: Věčný voják, Bertold Brecht: Otázky čtoucího dělníka, Jiří Wolker: Těžká hodina

II. KAT.

1. neuděleno
2. **Lenka Beranová**, František Halas: Mobilizace, Jiří Orten: Sedmá elegie, Jiří Wolker: Horské růže
3. **Zdenka Jišová**, Jacques Prévert: Jako zázrakem, Jiří Wolker: Balada o madoně
3. **Simona Peková**, Josef Kainar: Historie, Jaroslav Křička: Chlapci, Jiří Wolker: Píseň o Daliboru

III. KAT.

1. **Petr Horák**, Vladimír Holan: Hadry, kosti, kůže, Carl Sandburg: Na březích jezera Michigan, Jiří Wolker: Host do domu

2. **Jarmila Hlaváčová**, Vilém Závada: Černý vzadu, Jevgenij Jevtušenko: Hranice, Jiří Wolker: Úzkost
3. **Eva Heldtová**, Husein Tahmiščič: Osudnost slov, I. S. Turgeněv: Stařena, Jiří Wolker: Dům v noci
3. **Eva Jánošíková**, Jacques Prévert: Zoufalství sedí na lavičce, Jiří Wolker: Mirogoj

Výsledky souborů

CENA POROTY

Divadlo Dominik Plzeň, rež. Alena Nuhličková, Jordan Radičkov: Chléb

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Divadlo Na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, Ba-la-de-s použitím textů Miroslava Krleži

CENA MÍRU

Soubor KKS Praha, rež. Vlastimil Fišar, Jsme s tebou Chile – scénář Helena Šoltészová

DALŠÍ SOUBORY

Studio KKS Praha, ved. Jaroslav Vágner, Rosa Luxemburgová, z veršů Jiřího Wolkra sestavil J. Bernard

Klub recitátorů při OKS Písek, ved. Ludvík Mühlstein, Antonín Sova: Mládí Jana z Husince

Soubor Severočeského klubu uměleckého přednesu Ústí nad Labem, ved. Rudolf Felzmann, Tadeusz Rozewicz: Toho dne

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Míloslav Kučera, Vítězslav Nezval: Diabolo

Divadlo X Brno, ved. Zdeněk Čecháček, Vasko Popa: Hry na vedlejším nebi

■ Zcela právem a v souhlasu s míněním diváků získala Cenu poroty inscenace prózy bulharského autora Jordana Radičkova Chléb, s níž do Prostějova přijelo plzeňské divadlo Dominik. Bylo to představení stylově nejčistší, vytříbené a působivé, které nepodlehlo snaze ilustrovat text, ale naopak bylo působivým dokladem snahy interpretů text předlohy umělecky ztvárnit a vyložit. Režisérka divadla Dominik, devatenáctiletá Alena Nuhličková mi o inscenaci řekla:

„Mám dojem, že dnešní dramaturgie divadel poezie se sice obrací k textům zajímavým, ale s okrajovou problematikou. Zajímalo mne, co to udělá, když z jeviště zazní protiválečná tematika, co tomu řekne mladé publikum, které chodí do divadla na poezii. – Je to náročnější, dělat prózu. Nechtěli jsme dramatizovat. Dali jsme se uchvátit zvukovou stránkou jazyka, pokusili jsme se z lidského hlasu vytěžit, co se dá. Rozevláté sbory jsou jevištní metaforou – ve filmu by totéž mohlo být vyjádřeno obrazem.“

– A co říkáte výsledku a ohlasu představení?

„Je to neuvěřitelné. Lidi obvykle hodnotí na představení vtip a humor – je to nejvyšší kritérium diváckého úspěchu. Loni jsme měli potlesk při otevřené scéně. Letos byla celá věc daleko prostší, jednodušší, bez humoru. Nevěřili jsme tomu, když šla opona poštěstě nahoru. My jsme v podstatě jenom přijeli obhájit reputaci z loňského úspěchu...“

Petr Kovařík

Svobodné slovo, 6. 7. 1974

■ Konečně po víceleté stagnaci podnětný ročník a v tom nejlepším slova smyslu diskusní sled inscenací divadel poezie, konečně – zdá se – počíná svítat i nad samotnou definicí tohoto zvláštního útvaru. To není málo: už po léta vedla se na seminářích Wolkrova Prostějova zaujatá diskuse, co takové divadlo poezie vlastně je. Zda jde o jednotku zcela zvláštního žánru či zda a jak se stýká s divadlem jako takovým a zda podíl inscenátora na „zdivadelnění“ textu je onim

rozhodujícím faktorem, který povyšuje běžné literární pásmo do roviny divadla poezie. Pohříchu nutno konstatovat, že mnohé inscenace Wolkrových Prostějovů v minulých letech takovými pouhými literárními pásmy zůstaly, i když se leckdy ohleduplně o tom mlčelo. Teprve letos šlo v drtivé míře téměř u všech soutěžících kolektivů o skutečné divadlo poezie, jehož smyslem i principem je hledání scénického ekvivalentu básně či obecně textu vůbec.

Soutěžní porota divadel poezie neměla záviděníhodnou práci – vynořilo se hned několik vážných kandidátů na ocenění nejvyšší. Cenu poroty si odváží už po druhé Divadlo Dominik do Plzně. Po loňském vítězství na WP 73 se kolektiv plzeňských recitátorů pustil teprve do vážné práce. Jejich letošní inscenace prózy bulharského autora střední generace Jordana Radičkova nazvané prostě Chléb svědčí o tom více než výmluvně. Režisérka představení především prózu pro divadelně poetické jeviště upravila a dala jí tvar použitím tří stylotvorných rovin. Sólisté, sbor, hudebníci, tak by se dala shrnout její partitura. Ovšem míra používání jednotlivých inscenačních postupů je obdivuhodná. Radičkovova próza je poměrně složitá svou

stavbou – je to příběh pekaře a jeho ženy, jejichž touhou je upécti jednou chléb velký jako hora pro celé město. Jejich sen se nicméně naplní tragicky jedné válečné noci, kdy jsou oba ve své pekárně upáleni za to, že ukrývali partyzána. A jejich předsmrtná vize naplňujícího se údělu, to je pro divadlo poezie ten pravý text, jehož účín daleko přesahuje příběhovou novely. Přesně tak usoudila i režisérka Plzeňských: zatímco po úvodních téměř folkloristických motivech dává rozehrát základní údaje o obou hrdinech především oběma sólistům, pekařovi a jeho ženě, dostává se potom inscenace do zvláštního tempa – sborová recitace a opožděně za ní sólový part, sugestivní hudební aranžmá a otevřený konec vzhledem k divákovi, žádné velebení hrdinského činu, žádný patos nad obětí, ale cudný a uměřený závěrečný akord – a tím silný emotivní přídech, dopadající na každého. Inscenace nesmírně silného protiválečného vyznění, jedna z nejlepších svého druhu z posledních let, nemluvíme-li už o objektivnosti dramaturgické.

Miroslav Kovářik

Amatérská scéna, 1974/10

18. WOLKRŮV PROSTĚJOV

17. – 22. června 1975

Povinný text pro sólové recitátory – báseň z díla Jiřího Wolkra.

WP byl zařazen do celostátních „Dnů české a slovenské poezie“. Jeho součástí byly 3 profesionální programy jako inspirativní představení, která byla východiskem pro práci v semináři.

Soutěžilo 66 sólových recitátorů (I. KAT. – 22, II. KAT. – 24, III. KAT. – 20) a 8 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Valérie Zawadská**, Parujr Sevak: Úloha pro počítačí stroje celého světa, Jiří Wolker: Jednou ranou dub nepadne
1. **Gerhard Loj**, K. Bendová: Prekážka, Jiří Wolker: Rozprávka o Jonym z cirkusu
2. **Antonín Kaška**, Josef Hanzlík: Usínáš lásko jako zeleň stromů, Jiří Wolker: Těžká hodina
3. **Alena Ulmanová**, Vladimír Holan: Vltava v roce 1946, Jiří Wolker: Horské růže
3. **Martin Velda**, Vladimír Holan: Z dokumentu, Jiří Wolker: Sloky

II. KAT.

1. **Alexej Pyško**, Ivan Skála: V tuto hodinu, Jiří Wolker: Zápisky z nemoci
2. **Eva Dvořáková**, Miroslav Válek: Zkáza Titaniku, Jiří Wolker: Stud
2. **Alena Nuhličková**, Guillaume Apollinaire: O proroctvích, Jiří Wolker: Dívka
3. **Naděje Pavlíčková**, S. K. Neumann: Stráň chudých lásek, Jiří Wolker: Romance o hradní bráně
3. **Jindra Janoušková**, Konstantin Biebl: Pacienti, Jiří Wolker: Stud

III. KAT.

1. **Nina Vančatová**, Jiří Wolker: Kázání na hoře (Wolkrova cena), Jiří Wolker: U nás
2. **Jarmila Hlaváčová**, Josef Kainar: Člověka hořce mám rád, Jiří Wolker: Dny
2. **Eva Jánošíková**, Jiří Orten: Píseň radosti, Jiří Wolker: Ze soboty na neděli
3. **Vlasta Hessová**, Vítězslav Nezval: Píseň o vřesu, Jiří Wolker: Jarní den
3. **Jana Bláhová**, František Hrubín: Ztracené domovy, Jiří Wolker: Noc
3. **Alena Černá**, Marina Cvetajevová: Vlák života, Jiří Wolker: Dům v noci

Výsledky souborů

CENA POROTY

Divadlo poezie DK VŽKG Ostrava, ved. Růžena Asmusová, Ve jménu života – pásmo z tvorby českých autorů

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Orfeus Praha, rež. Radim Vašínska, Oldřich Wenzl: Rozházené kopretiny

MÍROVÁ CENA

soubor Hraničář Domažlice, Lidé se probouzejí beze zbraní

DALŠÍ SOUBORY

Divadlo poezie SPŠF Čimelice, ved. Rudolf Pravda, Nesmírný krásný život – z textů Františka Hrubína

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, František Hrubín: Jobova noc

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Kamil Bednář: Nezapomenutelný čas

Divadlo poezie Kulturního klubu pracujících Čelákovice, ved. Magdalena Šrámková, Sergej Jesenin: Anna Sněgina

„AD“ – 74 – divadlo poezie (Angažované divadlo 74), ved. Stanislav Hošek, Blues pro bláznivého básníka – z tvorby Václava Hraběte

■ Právě Wolkrovské jubileum poprvé za poslední léta jakoby naše amatérské recitátory – sólisty zasáhlo na místě nejcitlivějším. Jejich přednes povinné Wolkrovy básně leckde převýšil číslo výběrové a měřeno pojetím tohoto přednesu můžeme po letech s jistotou potvrdit, že se vypracovávají recitátorské osobnosti právě na Wolkrově poezii. Mám na mysli nejenom letošní uznání nejvyšší, WOLKROVU CENU udělenou pardubické recitátorce NINĚ VANČATOVÉ za přednes Wolkrova Kázání na hoře, přednes odstíněný

neopakovatelným koloritem hlasu i maximem prožitku, přednes naprosto nelhostejný k emocionálnímu stupňování a používající i dokonalé techniky hlasu a nezanedbávající výslovnost, která je u recitátorů – amatérů Achilovou patou již řadu let. Mám na mysli i zajímavý výkon devatenáctiletého studenta z Ostravy ALEXEJE PYŠKA, vítěze II. kategorie sólistů, jehož přednes Wolkrových Zápisků z nemoci patřil k nejobjevnějším na letošním WP vůbec. Je to ostatně pro recitátora vždycky problém, sáhne-li k textu z období Wolkrovy

nemoci. Jak z něho neudělat sentimentální monolog s názvukem soucitu či dokonce plačtivou elegii? Kolikrát byla poezie Jiřího Wolkra takto zneužita! Alexej Pyško přišel s jakýmsi zvláště uvolněným, ba až úsměvným a zároveň i omluvným vyličením snů, které interpretuje Wolker ve svém díle. Byla to recitace opět p r o ž í v a n á, ne připravená k dokonalosti při nácviku, ale cílená k posluchači vždy za daných okolností jako by právě vznikala, bez oné elegické tečky. Roste-li další recitátorská osobnost, je to jistě tento vítěz II. kategorie.

Hrubín a Káinar byli nejrecitovanějšími básníky letošního ročníku WP v oblasti výběru amatérských recitátorů sólistů. Je to příznačné: prvního nelze obejít při výběru textů k jubilejnímu roku, druhý je básníkem typicky orálního typu, sám jaksi předurčen k tomu, aby na něm recitátoři zkoušeli všechny rejstříky přednesu. Jinak byla dramaturgie sólistů přeprstrá, od Nezvala po Lukonina, od Sovy k Pablo Nerudovi, vesměs básně přítakávající dějinnému humanismu a pokroku. (...)

Jak definovat představení oceněné ZVLÁŠTNÍ CENOU za inscenačně podnětný pořad ROZHÁZENÉ KOPRETINY z básní Oldřicha Wenzla v podání pražského DIVADLA ORFEUS? Jako oslnivý řetěz režijních nápadů, skvělý dialog jeviště s hledištěm (potlesky při otevřené scéně se střídaly jeden po druhém), mnohvrstevnou koláž gest, zvuků, hlasů, pohybů, světla a rekvizit či jako takzvané totální divadlo poezie využívající prostě všech prostředků a podržujících je jenom jednomu – vnitřnímu hlasu poezie Oldřicha Wenzla? Režisér Radim Vašínka není osobnost ledajaká. Stál u zrodu moderního typu divadla poezie u nás před patnácti lety, jeho inscenace (mezi nimi i wenzlovská) pomáhaly kdysi poezii na jevišti oživit, pohybovat se, metaforicky zářit i vybuchovat to jsou hlavní principy Vašínkova režijního aparátu. Po letech se tu projevila Vašínka jako velký syntetik, vstřebal do své poslední inscenace takřka všechno, čeho bylo dosaženo, a šel i za hranici dosud neprobádanou. Celý více než hodinový pořad je jednolitým a citlivě vyrovnaným vrstvením jakýchsi korunních d ů k a z ů poezie, že totiž je

i cirkus, i happening, i lyrická prodleva, že i permanentní přítomnost smrti v našich životech je fakt, který lze chápat p o e t i c k y, a že každý lidský zápas je plný poezie, romantismu, dobrodružství, naděje. O to šlo vlastně vůbec: v každé dobré poezii je kus dějin světa, jsou v ní vlastně celé jeho dějiny tak, jak se opakují v našich životech, žijeme-li je smyslně. Oldřich Wenzl, neprávem v 60. letech hnáný na okraj české poezie, žil v básních svůj zápas za nového člověka bez pověr a iluzí, žil tento zápas za podmínky krajně vypjatých, řadu let upoután na nemocniční lůžko, z něhož pro něj nebylo úniku. Přesto nepropadl ani v životě, ani v poezii trdomyslnému koketování se smrtí; ba právě naopak – ve svém díle překonal tento přirozený lidský aspekt pohledu nemocného člověka na osud, zbavil ho všech „příkras“ chřadnutí, ale na druhé straně napojil onou naléhavostí potřeby v y j e v i t s e, nic nesmlčet, neutajit. Vašínkovy režijní principy pomáhají této poezii, rozehrávají ji, v úvodu ji dokonce cirkusově opentlí ryčnou dechovkou, principálem pouťového střihu, nadsázkou směle vedenou k první režijní „ráně pod pás“ – k intermezzu ztišenému do nejsonornější polohy, kdy za stůl usedá s recitátorem sám básník, ač se o to vnějškově přednášeč nesnaží; tak je vše jakoby předem připraveno, zkomponováno, předloženo a vyloženo. A pak série gagů, roztodivných kreací, jejichž mozaika dává smysl až složením poezie s metaforou jeviště a pak, ano, pak poprvé projde jevištěm Smrt, sáhne po básníkovi, zvoní dokonce zvonečkem, posypává jeho hlavu... a přece nic z toho není a ani v téhle inscenaci nemůže být banalitou, protože je to ve stylu hry, nic není nevkusné, všechno je přirozené, i závěr – papír s odkazem a posláním Wenzlovy poezie, čtený hercem–naturščikem jakoby objeveným na ulici... Neubráním se ani tady dojetí ano, tohle divadlo je divadlem poetické emoce, a tak to má přece být. Skutečně – po letech (zhruba od uvedení Blokových Dvanácti Divadlem Na okraji roku 1971) veliký čin v historii soutěží divadel poezie na Wolkrových Prostějovech.

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1975

NINA MARTÍNKOVÁ-VANČATOVÁ (1953)

Po mnohaleté práci v recitačním kolektivu a studiu na pedagogické fakultě působila na LŠU a nyní na Katedře výchovné dramatiky DAMU. Skácelovu báseň uvedla v roce 1975.

Jan Skácel: Modrý pták

*Nad vody, ach nad vody,
vzlétl, vzlétl pták.
Nikdo neví jak a kdy
vylétl pták nad vody,
nad ostatný drát.*

*Zato jeho zobák,
ptáčka toho pevný zobák,
všichni viděli.
Zato jeho drápky,
ptáčka toho ostré drápky,
všichni viděli.*

*Zato jeho oči,
ptáčka toho jasné oči,
všichni viděli.
Zato jeho peří,
ptáčka toho modré peří,
všichni viděli.*

*Modré oči maminčiny
rázem uzřeli.*

*Lodě, lodě, rychlé lodě, ty, co plují ke svobodě
v modré vodě nepohnuté,
rázem spatřili.*

*Plachty, plachty, plachty bílé,
ty, co v dálce se nám ztrácí
jako chléb a jako ptáci,
v ústech chléb a v modru ptáci,
rázem spatřili.*

*Šátky, šátky vyšívané
modrým kvítím z rodných polí,
kvítím, které tolik bolí,
tolik bolí, tolik bolí,
a přec každou ránu zhojí,
všichni viděli.*

*Hned na ptáčka zavolali,
vzhůru volali,
košílkami vypranými
na něj mávali.*

*Kampak chodíš, modrý ptáčku,
bystrou vodu pít?
A kam zlaté zrno zobat
kam se letíš na noc schovat,
pověz, pověz, kam?*

Zpíval modrý pták:

*Tam, kde jste se narodili,
chodím vodu pít.
Kde vás matka porodila,
chodím zlaté zrno zobat,
tam se létám na noc schovat,
domů, domů, k nám.*

*Znova vzhůru zavolali,
znova volali,
košílkami vypranými
dlouho mávali.*

*Ulet', ulet' modrý ptáčku,
odlet' daleko.
Přikryj se svým modrým peřím,
ať tě kulka neudeří,
kulka z olova.*

Zpíval modrý pták:

*Nebojím se rychlé kulky,
kulky z olova.*

*Poslaly mne vaše matky.
Jestli v noci klidně spíte,
živi jste a chleba jíte,
ptát se kázaly.*

*Znova vzhůru zavolali,
znova volali.
Košílkami vypranými
dlouho mávali.*

*Pozdravení vyříd', ptáčku,
rodným chodníčkům.
V noci do růžova spíme,
chleba do sytosti jíme,
živi, zdraví, jsme.*

Zpíval modrý pták:

*Proč se domů nevrátíte,
domů nejdete?
Jaro přišlo, zima hyne,
voda v řekách k moři plyne,
a co s vámi je?*

*Poskláněli hlavy k zemi,
mávat přestali.*

*Drobné slzy do košilek
bílých plakali.*

*Neodlétej, drobný ptáčku,
slétni, slétni níž.
Popatři a polituj nás,
pomlč ale, pomlč u nás,
co tu uvidíš.*

Slyšel modrý pták.

*Jako kámen k zemi padal,
jako krásný modrý kámen,
modrý drahokam.
Jako kámen k zemi padá.
Jako s nebe siná hvězda,
dlouho, dlouho k zemi padá,
modrá pírká vzduchem trouse,
hlavičkou svou, drobnou hlavou
o zem udeří.*

*Také jeho zobák,
ptáčka toho pevný zobák,
o zem udeří.
Také jeho dráčky,
ptáčka toho ostré dráčky
o zem udeří.*

*Také jeho oči,
ptáčka toho jasné oči,
o zem udeří.*

*Jenom jeho peří,
ptáčka toho modré peří
dlouho padalo.*

*Modré peří na zem padá,
padá, padá, neroztává,
padá tam, kde roste tráva,
padá tam, kde kámen leží,
tam, kde vlna v písku běží,
tam, kde lesy obzor krátí,
padá, padá mezi dráty,
kolem kulometných věží
modré, modré peří sněží.*

*Posbírali modrá pírká,
pírká sebrali,
do košíčky sněhobílé
čistě svázali.*

*Oči, oči maminčiny,
lodě, lodě, rychlé lodě,
plachty, plachty, plachty bílé,
vody, vody, nepohnuté,
i svá srdce rozedraná
do krvava, do krvava.*

*Modrá pírká posbírali,
do uzlíčku zavázali,
uzlíček tam zakopali,
smutná slova k němu dali.*

*Nebylo ti drobný ptáčku,
na zem slétati.
Slétl jsi k nám mezi dráty,
slítoval ses, život ztratil,
odpustíš kdy nám?*

Mlčel modrý pták.

Ale vždyť je to asi 12–13 let, co jsem si báseň vybírala – to je strašné dávno! Polovina toho, co o tom mohu napsat, bude z dnešního mého pohledu. Wolkrův Prostějov jsem s ní vyhrála v roce 1975 – kdeže loňské sněhy jsou? Nejhorší problém byl a je sehnat originální text. Báseň vyšla v roce 1957 ve Skácelově sbírce Kolik příležitostí má růže. (!) Dodnes vlastním jen první exemplář toho textu. Špatně jsem si ho tenkrát opsala, scházely mu celé verše. Ty jsem do textu narychlo vpsovala, až když jsem báseň uměla zpaměti.

Ten první text, z kterého jsem se tehdy učila, je chudinka celý zažloutlý, v rozkladu – takový vetřák. Sjezdil se mnou všechny soutěže a vystoupení, na kterých jsem báseň recitovala. Je pokreslený malůvkami. Když jsem se učila text zpaměti, kreslila jsem si obrázky a pak při recitaci mi šly obrázky hlavou jako film.

V mládí jsem si nikdy nevěřila, trpěla jsem komplexem méněcennosti, nedokázala jsem bojovat. Styděla jsem se například přiznat rodičům, že bych chtěla hrát profesionálně divadlo. Z nedůvěry v sebe sama jsem trpěla strašlivou trémou, bylo mi nesnesitelně, nejhorší, že jsem trémou zapomínala text. Díky trémě jsem řadu svých vystoupení nepřednesla tak, jak jsem si představovala: proto mě udivovalo, když jsem začala vyhrávat okresní a krajské recitační soutěže. Pořád jsem to považovala za náhodu. Prostě nikoho lepšího neměli. Když jsem v roce 1975 zvítězila ve 3. kategorii na Wolkrově Prostějově a zároveň získala Wolkrovu cenu, nevěřila jsem sobě, ale náhodě a štěstí. A když za mnou po soutěžním vystoupení chodili lidé, blahopřáli a děkovali mi za silný zážitek, domnívala jsem se, že přehánějí a nechápala jsem, co se jim na mém přednesu tak líbilo.

Jak si mám teď, po tolika letech, vzpomenout na všechny okolnosti přednesu Modrého ptáka, když se odehrával v oblasti pocitů, intuice a fantazie, když byl spontánní citovou výpovědí!? Můj přednes v té době se zakládal nikoliv na teoretickém rozboru textu, ale na intuitivním smyslu pro rytmus, pro dynamiku, pro správnou míru

patosu, na pocitu správně propojit dílčí pasáže a neustále se opakující refrény v celek. S těmito určitými dovednostmi jsem se prostě narodila a teprve, když jsem sama začala učit jiné, když jsem sama zasedla za porotcovský stůl, podpořila jsem své dovednosti teorií.

Jak jsem si text vybrala? Jako členka Studia uměleckého přednesu a žákyně literárně dramatického oddělení LŠU v Pardubicích–Polabinách jsem se zúčastňovala každoročně recitačních soutěží. Najít text vhodný pro soutěž není lehké. Měl by být dostatečně dlouhý, srozumitelný, obrazný, jevištně sdělný, měl by se dotýkat problému, o němž chci a jsem schopna v daném věku hovořit. Měl by harmonovat s recitátorovým mentálním založením.

Okresní metodická ZUČ pořádala seminář pro recitátory okresu Pardubice. Mezi lektory byla Julie Charvátová⁽²⁾, recitátorka, ke které jsme vzhlíželi s úctou. Myslím, že se hovořilo o tom, co je angažovaný text, o správném a mylném chápání tohoto pojmu – a Julie Charvátová zarecitovala část *Modrého ptáka*.

Byla jsem zasažena až do morku kostí. Dnes si myslím, že ještě ne tak obsahem, ale celkovou náladou, básnivostí, melodičností textu.

Báseň se mi líbila, ale nenapadlo mě, že bych ji mohla recitovat. To až za rok, když jsem hledala nový soutěžní text, jsem si ji vybrala. Víím, jak je zrádné zamilovat si text reprodukováný jiným recitátorem. Ale já jsem nechtěla napodobit přednes Julie Charvátové: už tehdy jsem vycítila, že báseň odpovídá mému naturelu. Ostatně její přednes jsem ihned zapomněla, jakmile jsem si poprvé přečetla celou báseň.

V čem je síla Skácelovy básně? Co mě tak vzalo, zasáhlo, že se mi až srdce pootočilo?

Když jsme s režisérem Mílou Kučerou na textu začínali pracovat, řekli jsme si, že je to balada⁽³⁾ z koncentráku. To byl pracovní termín, nevím do jaké míry přesný. Báseň má smutný konec, je to lyrická báseň – tedy lyrická balada. Je to také lidová píseň. Skácel jakoby byl odkojen moravskou lidovou poezií, jejím rytmem, rýmem. Například počet slabik je pravidelně normován.

Modrý pták je báseň značně dlouhá, má 141 veršů, přesto je to jediná velká metafora touhy po domově, po spravedlnosti, svobodě a pravdě. Modrá je barva naděje.

V úvodní lyrické situaci popisuje autor ptáčka tak, jak ho vidí lidé za ostnatým drátem. Přičemž ostnatý drát nemusí nutně znamenat koncentrák, může to být obraz jakéhokoliv útisku, násilí či nesvobody. Modrý pták tu má pohádkový až bohatýrský charakter (lidová balada). Proč ale ztratí svoji pohádkovou moc? Proč ztratí nesmrtnost? Proč musí zahynout? Kam se poděly pradávné jistoty? Kde je pravda, spravedlnost? Kdo zabil naději? Odpovědět na tyto otázky si můžeme každý po svém. Tragické vyznění básně je varováním až do morku kostí.

Kdyby zahynul člověk, nezasáhne nás to tak, jako vidíme-li padnout na zem mrtvé tělíčko křehkého ptáčka. *Modrého ptáčka*.

Dnes jsem si po zdlouhavém shánění znovu vypůjčila sbírku *Kolik příležitostí má růže* z roku 1957. Tehdy jsem ji četla, ale zaráží mě znovu, jak jsou básně zralé, jak jsou dokonalé; tam snad není jediné slabé místo. A přitom je to autorova první sbírka! Možná je to tím, že Skácelovi v době vydání bylo již 35 let. Ale ne. On je prostě přirozený talent, on se nemusí nic učit.

Poznámky

(¹) Útlá Skácelova první sbírka *Kolik příležitostí má růže* (1957) vyšla poměrně pozdě a přinesla vyzrálou poezii s osobitou poetikou. Skácelovy básně mají úsporný tvar, stavějí na volném verši a přesné metafoře. (Oldřich Sirovátka)

Pod názvem *Vítr jménem Jaromír* vyšla (1966) znovu spolu s následujícími sbírkami *Co zbylo z anděla* (1960) a *Hodina mezi psem a vlkem* (1962).

(²) Julie Charvátová (1912), herečka a recitátorka, po dlouhou dobu členka hereckého souboru pražského rozhlasu, samostatně recitovala z pořadu *Violy* vydala na desce Supraphonu (1977) pod názvem *Zemi krásnou, zemi milovanou*, zasloužila umělkyně.

(³) Balada – výstižně charakterizovaná také jako „tragédie vypravovaná ve formě písně“ je báseň s ponurým a spádovým dějem, soustředěným k tragickému střetnutí postavy s démonickou silou (balada fantastická) nebo silou společensko–mravní (balada sociální) a obsahujícím zpravidla proměnu, díky níž trvá a stále se obnovuje život. (Josef Peterka)

Moje práce na přednáškovém výkonu,
Praha 1990

Poznámka po letech

Jan Skácel patřil v období normalizace k perzekvovaným básníkům. Jeho sbírky byly mezi knihami vyřazovanými z knihoven, na počátku 70. let jeho jméno figurovalo na seznamech zakázaných autorů, jeho básně se nerecitovaly. To ovšem mladičká Nina Vančátová netušila a poroty okresního a krajského

kola „přehlédly“. I porota WP ocenila text a působivý přednes. Ovšem na WP přítomný vedoucí ideologického oddělení KV KSČ, sám špatný básník, si nemohl nevšimnout. Bezprostředně po odeznění volných textů vypukl v zákulisí festivalu skandál (padala slova jako politické záškodnictví, požadavek postihnout poroty, které Skácela až na WP pustily a nebděly, vyloučit recitátorku z WP, oznámit její „provinění“ škole, na níž studovala atd.). Po několikahodinovém úmorném jednání, pomohla argumentace mládím přednašečky, protiválečné zaměření textu apod. i fakt, že N. V. výborně interpretovala Wolkra, a příslib, že porota nebude brát Skácelův text v úvahu, ale vyžádá si přednes další básně. Byl jí opět Wolker (uveden v přehledu cen). Porota pak recitátorce udělila právem Wolkrovu cenu a díky ní odargumentovala i I. cenu v kategorii. (V napjaté atmosféře ročníku pak podobné dozvuky měla i v přehlídce divadel poezie uvedená inscenace Radima Vašíčky a souboru Orfeus Rozházené kopretiny Oldřicha Wenzla.)

19. WOLKRŮV PROSTĚJOV

22. – 27. června 1976

Sóloví recitátoři měli povinnost vedle volného výběru interpretovat jednu z básní Jiřího Wolkra nebo z textů bulharských autorů.

Soutěžilo 59 sólových recitátorů (I. KAT. – 20, II. KAT. – 18, III. KAT. – 21) a 11 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Valérie Zawadská**, Stefan Canev: Hamlet XX. století, Jiří Wolker: Stud
2. **Alena Ulmanová**, Fráňa Šrámek: Ada, Minka, Marta, Jiří Suchý: Můj pes, Jiří Wolker: Jarní den
3. **Kateřina Lewinská**, William Saroyan: První den ve škole, Milena Lukešová: Kostkovaný ideály, Jiří Wolker: Tvář za sklem

II. KAT.

1. **Hana Peštuková**, Miroslav Válek: Vzducholod', A. Dalčev: Kukačka, Jiří Wolker: U nás, Oblak a mrak, Básníku, odejdi – montáž
2. **Alena Vychodilová**, Vojtech Mihálik: Lovci ryb, Jiří Wolker: Ze soboty na neděli
3. **Jana Jelínková**, V. Mihálik: Andante, brutále ostinato, Stařenky učitelky, Jiří Wolker: Hřbitov

III. KAT.

1. **Irena Hýsková**, Vilém Závada: Elegie, Jaroslav Vrchlický: Nektar, Jiří Wolker: Horské růže
1. **Eva Jánošíková**, Ivan Skála: Dvorek, Donát Šajner: Dřív než paprsek rána, Jiří Wolker: Noční dešť, Koledy
2. neuděleno
3. **Marie Maňasová**, Jacques Prévert: Nedospalé ráno, A. Dalčev: Kůň, Jiří Wolker: Jed
3. **Nina Vančatová**, Vilém Závada: Elegie, Jiří Wolker: Pohřeb

CENA CHRISTA SMIRNENSKÉHO ZA INTERPRETACI BULHARSKÉHO TEXTU

Hana Peštuková za přednes básně A. Dalčeva: Kukačka

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

LŠU Prostějov, rež. Jan Roubal, Písně vrbového proutku – lidová eskymácká poezie

CENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ LITERÁRNÍ TVORBY

Divadlo poezie VŽKG Ostrava, ved. Růžena Asmusová, Robert Rožďestvenskij:

Dopis do XXX. století

DALŠÍ SOUBORY

A studio Praha, ved. Zdenek Potužil, Ciril Kosmač: O Tantadrujovi

Recitační kroužek SSM SPŠF Čimelice, ved. Rudolf Pravda, Laco Novomeský: Dobrý den živote

Minidiv Ostrov nad Ohří, ved. Vladimír Pavelka, Lenin věčně živý, pásmo sestavila Soňa Pavelková z děl sovětských a českých básníků

Experiment SHŠ Mariánské Lázně, ved. Dušan Sitek, Josef Kainar: Proč bychom se neměli...

Divadlo Na rynku Chomutov, ved. Jindřich Lenc, L. T. Mastik: Rozhovory

Divadélko v cihelně Pardubice, ved. Miloslav Strítěský, Václav Henzl: Výkřik můj v naději přichází

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Velimir Chlebnikov: Já a Rusko

Otisky Mělník, ved. Heřman Chromý, Jarosław Iwaszkiewicz: Trouby a flétny

Divadlo poezie při OKD Praha 8, ved. Jana Semschová, Eduard Petiška: Prométheova paměť

INSPIRATIVNÍ PŘEDSTAVENÍ

Divadlo Na okraji Praha, rež. Zdenek Potužil, Julian Tuwim: Bál v opeře

■ Český umělecký přednes, kolektivní i sólový, prožívá období syntézy; to je základní poznatek a východisko úvah nad letošní národní přehlídkou amatérských recitátorů a divadel poezie, devatenáctým ročníkem Wolkrova Prostějova. V minulosti obohatilo tento umělecký žánr několik významných recitačních osobností i skutečně básnivých režisérů–vykladačů, vznikly divadelně poetické inscenace hledající tvořivě básnický ekvivalent poezie na jevišti, odvíjela se kontinuita se základními principy divadla poezie, jak je formovali před lety velké osobnosti naší avantgardy. A dlužno říci, že letos i ty průměrné inscenace poezie na Wolkrově Prostějově do sebe načerpaly něco z oné syntézy, že i ti neocenění sólisté přistupovali k recitovaným textům s jistým nadhledem, že dramaturgie nebyla neobjevná a snažila se vykládat prezentované autory i zvnitřku, že formální postupy traktování poezie na jevišti byly poučeny povětšinou základními inscenačními principy dnes už legendárních pořadů někdejších prostějovských průkopníků brněnské lksky, Vašinkova divadla, Docela malého divadla

z Litvínova a v posledních letech hlavně pražského Divadla Na okraji.

Eva Machková

Amatérská scéna, 1976

■ Umělecký celek divadla poezie tvoří různé prvky a jednotlivé detaily. Jednotlivosti dávají představení barvu, jedinečnost, svéráznost... V pásmu eskymácké poezie (Recitační soubor LŠU Prostějov) „Písně vrbového proutku“ režisér Jan Roubal na více místech téměř s dokonalou hudební přesností nechává znít verše v rytmičtém a melodickém skandování sboru nebo sólistů.

*Tanečníku tanečníku
maskovanéj tanečníku
vyskoč toč se tancuj pěkně
dávejte mu všichni dary
suchej mech mu všichni dejte
až si stočí knot do lampy
tanečník tanečník
maskovanéj tanečník*

A tyto verše se několikrát opakují: nejprve několikrát v neustálém zrychlování téměř do nesnesitelnosti (technicky velmi náročné) – a pak zpomalování téměř do zastavení „řečového pohybu“. Tento účinný zvukový prvek se v divákově vědomí silně zafixuje (téměř tak vtíravě jako refrén oblíbeného šlágru) a divák si ho opakuje dlouho po představení, dokonce až několik dní.

...detaily obnovují pozornost:

Nečekaně a neobvykle rytmizované dvojverší

Tanečník tanečník

maskovanéj tanečník

působí na diváka okamžitě, zvýrazní exotičnost, lidovost, původní písňový charakter uváděné eskymácké poezie – a působí i následně –

prostřednictvím tohoto prvku se v divákovi trvaleji zachovává umělecké poselství tvůrců představení.

...Rytmickou přesnost ve slovní, ale i v pohybové interpretaci mohl divák obdivovat v představení Písň vrbového proutku, recitačního souboru LŠU Prostějov, který mimořádně účinně použil – vedle tamburíny – na vytvoření „eskymácké“ atmosféry – rytmizovaný a melodický recitativ v přednesu některých pasáží, tento přednes mezi deklamací a zpěvem měl pevný rytmický půdorys...

Ernest Weidler: Magično divadla poézie,
Bratislava 1976

20. WOLKRŮV PROSTĚJOV

21. – 26. června 1977

Vedle povinné básně J. Wolkra si mohli recitátoři vybrat z poezie bulharského proletářského básníka Christa Smirnského.

Zahraniční účast: soubory z Jugoslávie a Maďarska, delegáti z Polska a NDR.

4 hostující soubory – Hanácké divadlo Prostějov, Divadélko na dlani Prostějov, DNO Praha a Tzv. Lyrické divadlo Bratislava.

Konala se mezinárodní porada o divadle poezie.

Soutěžilo 50 sólových recitátorů (I. KAT. – 17, II. KAT. – 15, III. KAT. – 18) a 9 souborů včetně ASUT.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. Lenka Halamová, Ivan Skála: Dvorek, Jiří Wolker: Oči
2. Jana Navrátilová, Pablo Neruda: Óda na ponožky, úryvek ze Hry o jeptišce, Jiří Wolker: Noční déšť
3. Marie Konšelová, Mahmud Derviš: Pád měsíce, Jacques Prévert: Ulice de Buci nyní, Jiří Wolker: Šťastnému děvčeti

II. KAT.

1. Alena Helekalová, Josef Kainar: Co unese člověk, Jiří Wolker: Z nepublikované korespondence
2. Valerie Zawadská, Ivan Drač: Balada o genech, Jiří Wolker: O ženách
3. Marta Nekvasilová, Jan Pilař: Óda na vítě, Jiří Wolker: Radost

III. KAT.

1. **Alena Vychodilová**, Burljak: Entelechismus, Jiří Wolker: Balada o očích topičových
1. **Nina Vančatová**, František Hrubín: Syrinx, Jiří Wolker: Svatý Kopeček
2. neuděleno
3. **Hana Peštuková**, Josef Kainar: O radosti a vzteku, Jiří Wolker: Pohádka o kominíkovi

Výsledky souborů

CENA POROTY A WOLKROVA CENA

Severočeský klub UP Ústí nad Labem, ved. Rudolf Felzmann, Jiří Wolker: Balada o námořníkovi

MÍROVÁ CENA

Divadlo poezie Jakoubek Stříbro, ved. Jaroslav Řezáč, František Hrubín: $E = m \cdot c^2$, scénické uvedení básně Hirošima

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Studio P ODPM Jindřichův Hradec, ved. Libuše Čížková, Jan Neruda: Skopové s marjánkou

DALŠÍ SOUBORY

Divadlo hudby a poezie Rakovník, ved. František Povolný, Marina Cvetajevová: Můj život

Divadélko v cihelně SUP Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Komenský, Nezval:

Doučení aneb Labyrint světa

A Studio DNO Praha, ved. Miki Jelínek, Jiří Suchý: Výprodej aneb Věmec suchých buřtů

Pegas – OKVS Brno II, ved. Milada Třešňáková, Miroslav Jarý: Svědectví o Chile

Divadlo poezie DK VŽKG Ostrava, ved. Růžena Asmusová, Ilja Bart: Já jsem ten šachový král

ASUT: Horizont VÚ 522 Cheb, Revoluce, autorské pásmo ke vzpouře námořníků v Boce Kotorské

■ Doprší-li festival dvacetiletí své existence, je jistě zcela oprávněné položit otázku, jak plní své poslání, co nového za dobu svého trvání přinesl, a přemýšlet o jeho dalších perspektivách. Vždyť podobné akce mají smysl pouze tehdy, když nejenom shrnují daný stav určitého žánru, ale také inspirují k dalším tvůrčím výbojům a experimentům. Můžeme říci, že Wolkrovy Prostějovy své poslání vždy – ve větší či menší míře – plnily a že se tento festival, v amatérském přednesu vůbec ojedinělý, stal během let citlivým ukazatelem problematiky uměleckého přednesu a jeho vývoje.

To platí i o XX. WP, kde ani poněkud slavnostní nálada neubrala na náročnosti soutěží tří kategorií jednotlivců a devíti divadel poezie. A tak výsledky jubilejního ročníku mohou sloužit nejenom jako pouhé shrnutí cen a čestných uznání. Především v soutěži recitátorů se po létech začalo blýskat na lepší časy a objevilo se hned několik slibných talentů. NINA VANČATOVÁ

z Pardubic, jedna z vítězek kategorie nejstarších recitátorů (nad 20 let), je názorným příkladem, že se dlouhodobé působení v kolektivech uměleckého přednesu i práce sólistky musí nutně projevit. Slyšet v jejím podání rozměrný Wolkrův Svatý Kopeček patří k zážitkům, recitátorka nikde neslevuje z napětí, v němž jako by dávala ožít stavu, kdy báseň vznikala. A totéž lze konstatovat u více recitátorů: postupem let objevují v básni, kterou interpretují, více než jenom text vhodný pro přednes. Ti, kteří se ztotožní s básníkem, kteří k němu hledají cestu nebo se sami hlásí o své pevné místo v jeho poezii, to jsou naděje našeho recitačního umění. Patří k nim i ALENA HELEKALOVÁ z Prostějova (2. místo II. kategorie, 18–20 let), která ze dvou milostných dopisů J. Wolkra, uvedených nevšedním komentářem, dokázala vytvořit ucelený, umělecky hodnotný tvar. Také Cena za interpretaci sovětské literární tvorby se letos ocitla v dobrých rukou. Jedna z vítězek III.

kategorie ALENA VYCHODILOVÁ z Prostějova ji získala za dramaturgický i interpretační objev poezie D. Burljaka, a jak konstatovala porota v závěrečném ocenění, přednesla Burljakovu báseň Entelechismus „v plném souladu s autorovým záměrem“. Kromě povinného Wolkra nebo jeho bulharského poetického blízence Ch. Smirnského (Cena Smirnského podruhé udělena, letos VLADISLAVU MAGNIMU z Chomutova) prožíval letošní Wolkrov Prostějov hotovou inflaci textů Josefa Kainara, renesanci Ivana Skály, ale i zajímavé objevy zejména sovětských básníků.

Je na čase zhodnotit letošní soutěž divadel poezie, či přesněji řečeno kolektivů uměleckého přednesu, neboť právě ony vtiskují festivalu neopakovatelný, v jistém smyslu dynamický náboj a řád. I když se v soutěži neobjevil žádný kolektiv s převratnou scénickou poetikou, bořitel starých a tvůrce nových uměleckých postulátů, jak to na WP čas od času bývá, přesto můžeme říci, že úroveň soutěžících byla poměrně vysoká a že nedošlo k žádným vysloveným prohrám. Konečně se už totiž netápe v tom základním: co divadlo poezie je, a co není; už se nevyrábějí pseudopoetická pásma a montáže bez režijního záměru, už se neobjevují soubory nepoučené kontinuitou vývoje žánru. V tom je právě jeden z přínosů letošního jubilea: průběhem posledních let se totiž poměrně ustálil okruh provozovatelů kolektivního uměleckého přednesu, díky prostějovskému festivalu jsou ročníky WP považovány za určité etapy vývoje a možnosti konfrontací. Veřejné diskuse s porotami a odborníky, semináře a inspirativní představení, to vše, co tvoří náplň festivalového programu, nese tedy své ovoce.

Ani letos neměla odborná porota divadel poezie (předseda dr. Milan Blahynka, CSc.) lehkou práci. WOLKROVU CENU, spojenou letos s CENOU POROTY, nakonec získalo SEVEROČESKÉ STUDIO UMĚLECKÉHO PŘEDNESU z Ústí nad Labem. Po dlouhých letech se v soutěži objevila wolkrovská inscenace se všemi atributy dobrého divadla poezie, skutečného jevištního ekvivalentu básnickova textu. Režisér Rudolf Felzmann vytvořil z BALADY O NÁMOŘNÍKOVI kolektivní scénickou báseň pro početný soubor přednášečů, stejně jako pro zvuk a světlo, výtvarnost projevu recitátorů, kostýmů a vůbec celé inscenace. Přínosem je především

zkolektivnění balady, potlačení individuálních výkonů ve prospěch celkového sborového partu, chórické pojetí od prvopočátečního nástupu nezadržitelně postupující vlny lidských těl, přes vznosné výbušné finále pojednané metodou blízkou divadelnímu rituálu, až po konečné echovité doznívání s akcentem na obecnou platnost Mikulášova příběhu. Ukazuje se vůbec, že Wolkrova poezie má i dnes to štěstí, že je stále živým zřídlem interpretačních přístupů, že neztratila nic z mladistvého rozechvění, revolučního patosu i baladické sugestivity a monumentálnosti.

Miroslav Kovářik

Amatérská scéna, 1977

■ Cena poroty, letos výjimečně sloučená s Wolkrovou cenou, byla udělena Severočeskému klubu uměleckého přednesu z Ústí nad Labem za inscenaci Wolkrovy Balady o námořníkově. Ústecký soubor zaujal nejen vysokou technickou úroveň přednesu a promyšleným dělením veršů mezi sólisty a sbor, ale především celkovým pojetím balady. Nepředstavili Wolkrova skladbu jako soukromé drama člověka, ale jako střetnutí živlů moře s morálkou jednotlivce. Režisér R. Felzmann se vyhnul nebezpečí prostého zdialogizování básně a založil inscenaci na vysoké expresivitě celkového obrazu, v němž se jednotlivé situace a nálady vzájemně přelévají a prolínají. Tomuto ojedinělému pokusu o inscenování Wolkrovy poezie neubrala na účinnosti ani méně promyšlená práce se světlem a ne vždy funkční choreografie.

Mírovou cenu obdrželo Divadlo poezie Jakoubek ze Stříbra za aktuální a přesvědčivé představení nazvané $E = m \cdot c^2$. Mladý středoškolský soubor použil pro své vystoupení, myšlenkově naléhavé a emocionálně vzrušené verše F. Hrubína Hirošima. Začínající přednášeči sice zdaleka ještě nedosáhli technické úrovně předešlého souboru, ale funkčně rozdělený text přednášeli s plným pochopením a pravdivým vnitřním zaujetím. Hrubínovy verše zaznívaly v jejich pojetí vysoce aktuálně a varovně akcentovaly především problémy dnešního světa a člověka. Dobře použitá hudba a jednoduché nápadité scénické prvky, pomohly dotvořit celkovou atmosféru básně.

Cenu diváka si vydobylo sympatické Divadlo na dlani z LŠU v Prostějově, loňský

vítěz této soutěže. Pořad nazvaný Možná, že ne... sestavil režisér J. Roubal z textů M. Macourka, v nichž autorovy věci a zvířata úsměvně polemizují s konvencemi v lidských vztazích a docházejí k ironické pointě, která má aktuální a širší společenský dosah. Roubalův soubor stává svůj přednes na propracovaném rytmu, stylizované intonaci a pohybu a snaží se neporušit poetiku předlohy. Lehkou hravost Macourkova textu podporují aktéři i jednoduchou rekvizitou (barevná klubíčka vlny), kterou originálně využívají pro vytvoření mnohých jevištních metafor. Ne náhodou vzbudil tento soubor značný zájem zahraničních hostů, který se odrazil i v nabídce na hostování v NDR a PLR.

Přinesla-li přehlídka souborů řadu podnětných tvůrčích myšlenek a naznačila-li další směr vývoje této rozvinuté oblasti zájmové umělecké činnosti, nevzepnula se tentokrát soutěž jednotlivců ve svém celku k žádným nadprůměrným výsledkům. Ve srovnání s minulými lety lze tedy hovořit o jisté stagnaci sólistů, ne-li o poklesu jejich recitačního umění. Za špičkovými výkony několika oceněných přednášečů zůstává v každé kategorii jistá mezera, po níž následuje řada recitačních projevů sice ještě kultivovaných, ale jinak zcela průměrných.

Ivan Němec
Rovnost, 28. 6. 1977

21. WOLKRŮV PROSTĚJOV

20. – 24. června 1978

Povinný text vedle Jiřího Wolkra ze sovětské tvorby: Sergej Jesenin.

Soutěžilo 54 sólových recitátorů (I. KAT. – 18, II. KAT. – 20, III. KAT. – 16) a 8 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. neuděleno
2. **Libor Vacek**, Vilém Závada: Pták, Jiří Wolker: Host do domu
3. **Robert Ouředník**, Maxim Gorkij: Píseň o smělém srdci, Jiří Wolker: U rentgenu

II. KAT.

1. **Zdeňka Sajfertová**, Josef Kainar: Blues, Jiří Wolker
2. neuděleno
3. **Lenka Halamová**, Jiří Wolker: Host do domu
3. **Jana Navrátilová**, Jiří Taufer: Čich

III. KAT.

1. **Hana Peštuková**, Jiří Wolker: Kázání na Hoře
1. **Nina Vančatová**,
2. **Alena Vychodilová**,
3. neuděleno

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Divadlo poezie Jakoubek Stříbro, ved. Jaroslav Řezáč, Mystérium o upálení Mistra
Jana Husa, kteréž se odehrálo v Kostnici LP 1415

CENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ LITERÁRNÍ TVORBY

LDO LŠU Žerotín Olomouc, ved. Věra Pánková, Vladimír Majakovskij: Správná věc

MÍROVÁ CENA

Soubor Kontakt VÚ Domažlice, pásma Slovo

DALŠÍ SOUBORY

Proměna Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Alexander Blok: Dvanáct

Poetické divadlo gymnázia Písek, Rostoucí měsíc

Divadlo hudby a poezie Před branou Rakovník, ved. František Povolný, Vladislav

Vančura: Obrazy z dějin národa českého

A Studio Praha, ved. Jan Badalec, Jan Badalec: Prstoklad básnického pettingu

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Michel Bataille–M. Votavová

– V. Fochler: Vánoční země

Studio P ODPM Jindřichův Hradec, ved. Libuše Čížková, Vítězslav Nezval a Karel

Čapek: Věčný student Robert David

■ Typickým středoškolským souborem s mladým profesorem v čele je i nositel letošní Ceny poroty i Ceny diváka – divadlo poezie Jakoubek gymnázia ze Stříbra. Vloni byli na WP poprvé a získali Mírovou cenu uvedením Hrubínovy poemy Hirošima. Letos dosáhli mety nejvyšší uvedením Mysteria o upálení M. J. Husa, které na základě scénáře sestaveného z dobových dokumentů, sugestivně evokuje

hrůzu středověké inkvizice a sděluje Husovo ideové poselství. Kompozičně ucelené a režijně domyšlené představení osciluje mezi divadlem poezie a jakousi variantou naivního divadla navazujícího na lidové komedie.

Vítězslava Šrámková
Amatérská scéna, 1976/9

22. WOLKRŮV PROSTĚJOV

19. – 23. června 1979

Povinný text pro sólové recitátory – Jiří Wolker a Wladyslaw Broniewski.

Třídenní seminář věnován práci sólového přednášeče a určen vedoucím, kteří s nimi pracují.

Soutěžilo přes 50 sólových recitátorů (I. KAT. – 17, II. KAT. – 16, III. KAT. – 17) a 8 souborů + ASUT.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. Šárka Kantová, Josef Kainar: Laciné věci, Jiří Wolker: Únava
2. Robert Ouředník, Karel Čapek: Smrt Archimédova, Jiří Wolker: Kázání na hoře
3. Petr Holajčuk, Josef Hanzlík: Smutná báseň pro Lenku, Jiří Wolker: Umírající

II. KAT.

1. neuděleno
2. Božena Bělohradová, Jacques Prévert: Události
3. Irena Matalíková
3. Pavel Novotný

III. KAT.

1. **Vladimír Soldán**, Ernst Hemingway: Druhá báseň pro Mary
2. **Eva Grunclová**,
3. **Jan Fiala**, Jiří Wolker: Dopis A. M. Píšovi
3. **Heřman Chromý**

Výsledky souborů

CENA POROTY, MÍROVÁ CENA A CENA DIVÁKA

Divadélko na dlani Prostějov, rež. Jan Roubal, Jiří Orten: Ortel

CENA SČSP

Jakoubek Tachov, rež. Jaroslav Řezáč, Sergej Jesenin: PugačovCENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ LITERÁRNÍ TVORBY
A ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY**soubor ASUT Metaforum Nitra**, rež. Peter Vilhan, Vladimír Majakovskij: Veš v kožiše

DALŠÍ SOUBORY

Soubor LŠU Písek, rež. Marie Husinecká, Václav Lacina, M. Husinecká: Kurs pro začínající spisovatele**Recitační kroužek gymnázia Kladno**, ved. Jaroslava Vrbová, Eva Schmidtová: S kým,... **Skip Přerov**, rež. Josef Hos, Ivan Andrejevič Krylov: Člověk a stín**Divadélko v cihelně LŠU Pardubice**, rež. Miloslav Kučera, Vladimír Solouchin:

Neschovávejte se, když prší

Dividlo FF UK Praha, ved. Viktor Měska, Něha – z veršů Jevgenije Jevtušenka**Teatrzyk Český Těšín**, W. Przeczek: Druma

■ Novem letošní soutěže bylo, že se jí jako relativně samostatná část účastnili vysokoškoláci, kteří do loňského roku měli samostatnou vysokoškolskou přehlídku. Pozoruhodné je, že jednu z hlavních cen Wolkrova Prostějova získala právě vysokoškoláčka, studentka pedagogické fakulty v Praze, Dana Prieslová. Vysokoškolskou cenu, udělovanou poprvé Českým vysokoškolským ústředím ČÚV SSM, si odnesla prostějovská Alena Helekalová. (...)

Otázky, jak inscenovat poezii, hýbají Prostějovem snad po celou jeho historii a vždycky patřily k nejožehavějším a vyvolávaly i bouřlivá utkání. (...)

Nakonec se vyhranily dva názory – první, že už není důvodu podporovat statická pásma složená ze sólových vystoupení, a druhý, že i když v současné době zřetelně víc vypovídají inscenace poezie, které se slovním výrazem, ale i všemi mimoslovními prostředky (pohybem, hudbou, výtvarnou složkou, světlem apod.), bylo by nesprávné apriorně omezovat nebo vylučovat formu klasickou a zbytečně tak omezit bohatství výrazu.(...)

Po loňské převaze české poezie přišla letos nadpoloviční většina – pět z devíti souborů – s poezií ruskou a sovětskou od klasika Krylova až k moderní poezii zastoupené Majakovským, Jeseninem, Jevtušenkem a Solouchinem. Zajímavé je, že nejméně přesvědčivě a aktuálně vyzněli současníci Solouchin a Jevtušenko. Solouchinovo poselství Neschovávejte se, když prší uvedlo pardubické Divadlo v Cihelně, společenský apel však byl příliš bezkonfliktní, navíc v lehce naivním vypravěčském tónu, který nedokázal přesvědčit. DIVIDLO, soubor pražské filozofické fakulty, se v pořadu z Jevtušenkových veršů nesnažil příliš o scénický tvar, předvedl pásmo sólových přednesů velmi solidní úrovně. Bohužel recitátoři většinou nekonfrontovali svůj životní pocit s atmosférou básní, nevypovídali jimi o sobě, o svých názorech. Došlo tak k nechtěnému střetu poezie dvacet let staré s dnešní realitou a pořad místy vyzníval falešně.

Platnost poselství Krylovových bajek je nejspíše nadčasová. To vedlo soubor SKIP z Přerova k volbě těchto moralit, které však – díky poměrně dlouhým a dějově průhledným pasážím epickým – není jednoduché zvládnout

ani interpretačně, ani inscenačně. Snaha ozvláštnit texty vedla inscenátory k poctivému hledání výrazových prostředků, ke snaze uchopit každou bajku jinak. Došlo pak k jistému opojení vlastními nápady, k stylové nejednotnosti recitačních výkonů i celkové koncepce. Nejsympatičtější rys inscenace – její dnešní citění, snaha promluvit k nešvarům současného světa – byl omezen rámcováním prologem a epilogem oslavujícím básníka. Nedůslednost názoru i inscenačních postupů a přílišná délka tak oslabily celkové vyznění jinak zajímavého pořadu.

Precizní práce s textem i s použitými mimoslovními prostředky, interpretování klasika bez jakékoliv patetizace, jako současníka – to jsou znaky charakterizující letošní vystoupení vojenského souboru Metaforum s Majakovského Vší v kožiše. Režisér Peter Vilhan, přední slovenský přednášeč, několikanásobný vítěz Hviezdoslavova Kubína, přesunul poezii ve slovech potlačenou na minimum do metaforické jevištní akce, která pouze neilustruje, ale dál rozvíjí příběh, myšlenku a logicky předává opět prostor výpovědi slovní. Inscenace vyzněla v naléhavý apel proti měšťáctví, na obranu revolučních přeměn společnosti.

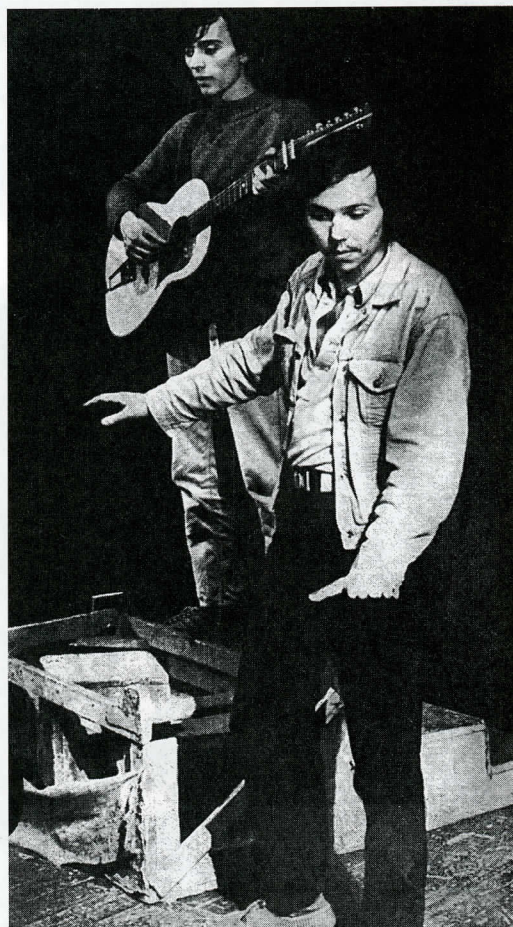
Dalším souborem, který nepostrádal invenci ani zdravý ideově umělecký záměr oponovat nezdravým jevům v naší společnosti, byl Jakoubek, soubor gymnázia ze Stříbra. Inscenoval část Jeseninovy poemy Pugačov a to obrazy, které líčí narůstání vzpoury, její rozmach, krizi a posléze konec, předání Pugačova carevně. Soubor se obrací proti pohodlí, oportunismu, zbabělosti. Představení domyšlené dramaturgicky, náročné režijně však postrádá interpretační oporu, použité výtvarně režijní prostředky mají mnohdy větší účinnost než mluvené slovo. Přesto byl výsledek obdivuhodný, uvědomíme-li si, že tak vážný umělecký úkol si uložil a do značné míry i splnil typický středoškolský soubor s každoroční výměnou členů. (...)

Představením, které patrně vstoupí do dějin Wolkrových Prostějovů jako jedno z nejvýznamnějších, byla vedle Majakovského poetická koláž z básní, citací z tisku a deníkových zápisků Jiřího Ortena. Pod názvem Ortel ji v režii a podle scénáře Jana Roubala uvedlo prostějovské Divadélko na dlani. Motivicky nesmírně větvité představení pracuje s přesným citem pro míru, využívá kromě recitačních partů a hudby světla i tmy, pohybu

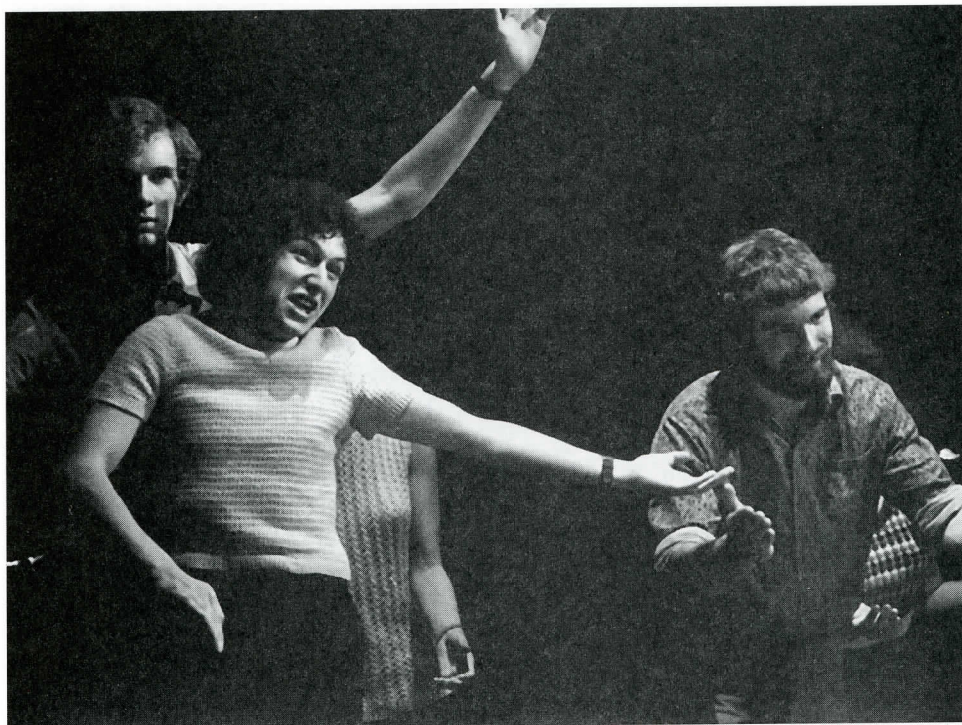
i strnutí, výtvarného pojetí scény i rekvizit s bohatými významovými vazbami. Tři recitační party jemně odlišené barvou hlasu a výrazem jsou prodlouženým a vysvětlujícím prvkem houslisty – básníka a mohou také symbolizovat tři Ortenovy pseudonymy. Vystoupení bylo příkladem dokonalé souhry a vyváženosti všech použitých prvků a právem získalo hned tři ceny – Cenu poroty, Mírovou cenu a Cenu diváka.

Přehlídka, která přinesla nemálo zajímavých výkonů, byla školou pro mladé lidi uhranuté poezií. (...)

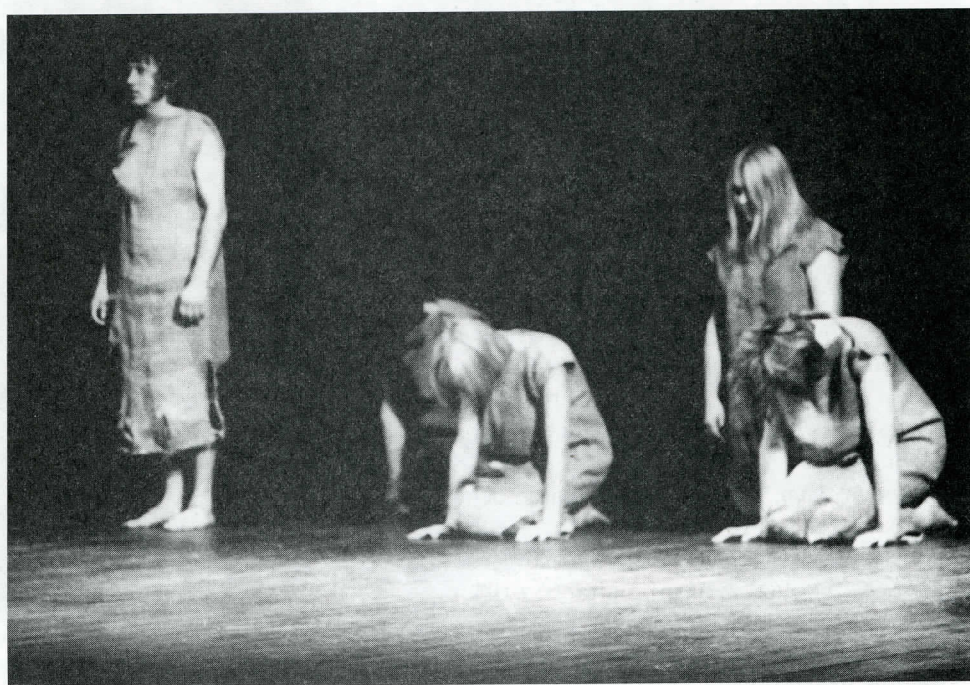
Vítězslava Šrámková
Kulturní práce, 1979

1971 - Divadlo Na okraji Praha,
Alexander Blok: Dvanáct.
Scénář a režie: Zdeněk Potužil.
Cena poroty
Fotografie: M. Začal

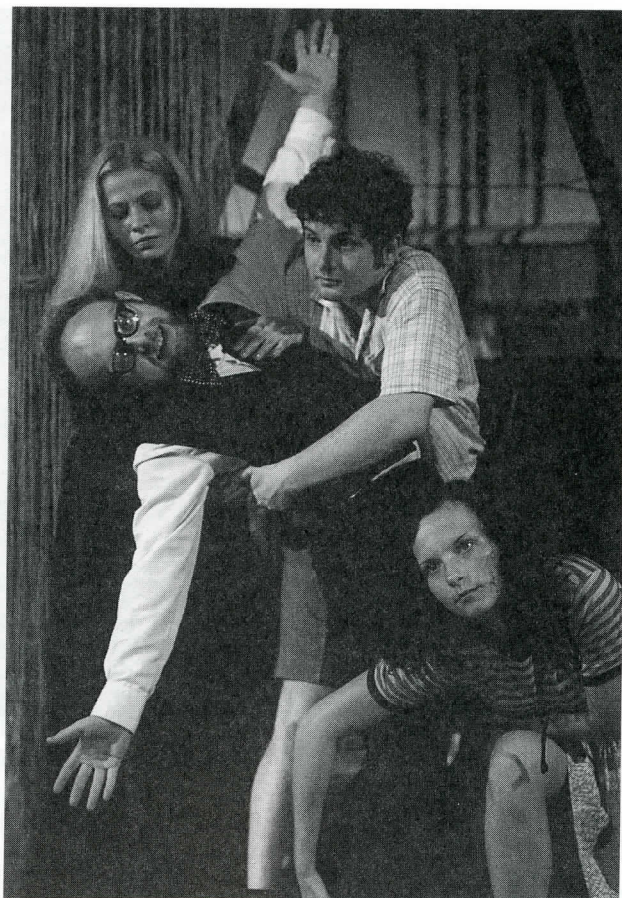

1972 - LŠU Prostějov, J. Prévert: Transendantní Prae-Wert.
 Režie: Svatopluk Vála.
Cena poroty
 Fotografie: Pavel Štoll

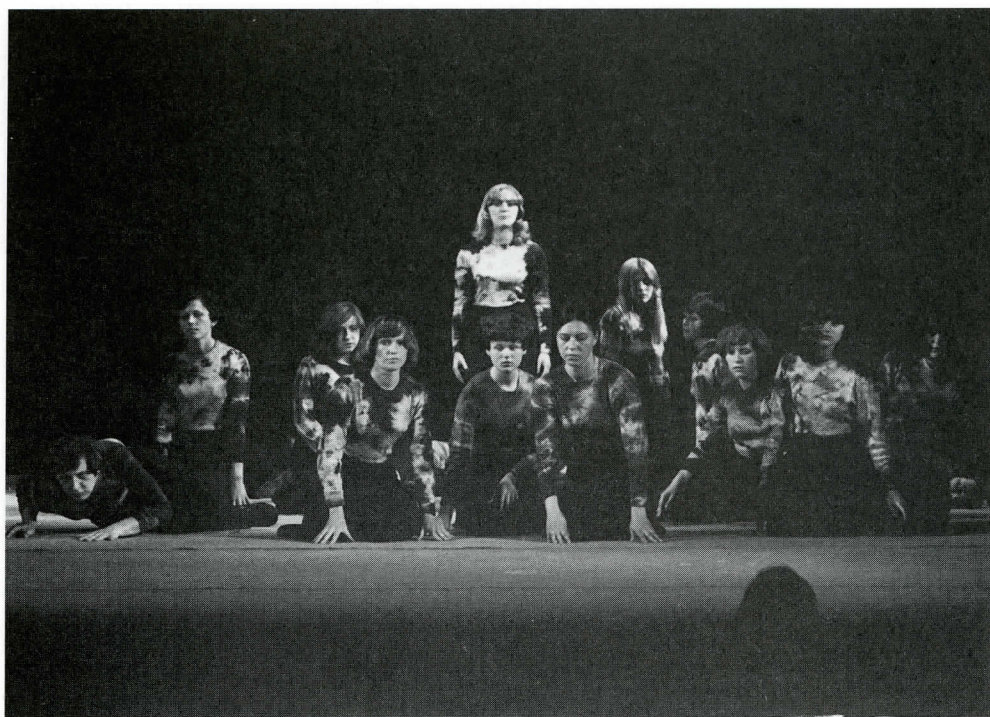

1973 - Studio uměleckého přednesu Pardubice, Rus krví umytá, z textů sovětské literární tvorby. Režie: Miloslav Kučera
Mírová cena
 Fotografie: Karel Novák

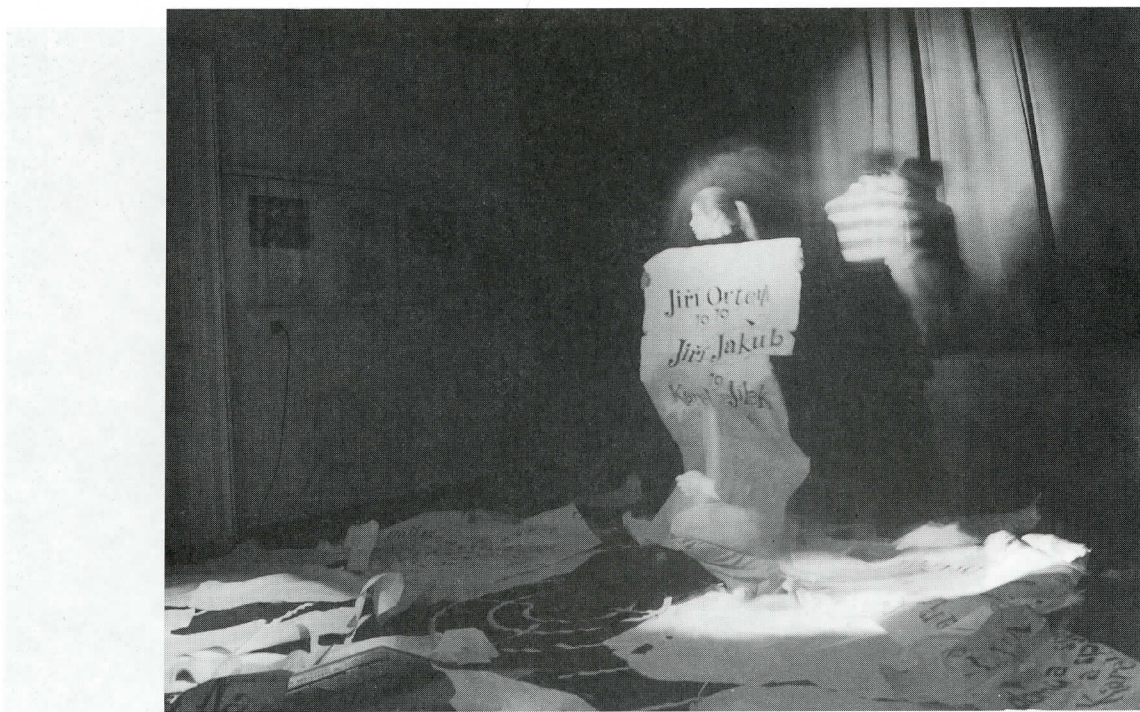
1975 - Orfeus Praha,
Oldřich Wenzl: Rozházené
kopretiny. Scénář: Radim Vašínský
Zvláštní cena poroty,
Cena diváka
Fotografie: Karel Novák

1976 - LŠU Prostějov, Písně vrbového proutku. Scénář a režie: Jan Roubal
Cena poroty, Cena diváka
Fotografie: Bob Pacholík

1977 - Severočeský klub uměleckého přednesu, Jiří Wolker: Balada o námořnících.
 Scénář a režie: Rudolf Felzmann
Cena poroty, Cena diváka
 Fotografie: Karel Novák

1979 - Divadélko na dlani Prostějov, Jiří Orten: Ortel.
 Scénář a režie: Jan Roubal
Cena poroty, Cena diváka, Mírová cena
 Fotografie: Bob Pacholík

23. WOLKRŮV PROSTĚJOV

10. – 14. června 1980

Vedle povinného textu Jiřího Wolkra si mohli sólisté vybrat z tvorby maďarského básníka Attily Józsefa. Seminář „Psychologie a kritéria hodnocení porotcovy práce“. Publikace - Jiří Wolker: Básně.

Soutěžilo 64 sólistů (I. kat. – 22, II. kat. – 20, III. kat. – 22) a 10 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. neuděleno
2. **Dana Krebsová**, František Halas: Mobilizace, Attila József: Eelegie
2. **Pavel Vítek**, Jiří Suchý: Láska, Jiří Wolker: Montáž z básní
3. **Helena Blatná**

II. KAT.

1. neuděleno
2. **Libor Vacek**, Vítězslav Nezval: Edison – I. zpěv, Jiří Wolker: Balada o snu
3. **Martina Fryčová**, Jevgenij Jevtušenko: Atlantik bar, Jiří Wolker: U hadačky
3. **Irena Matalíková**, Jacques Prévert: Není se čeho bát, Jiří Wolker: Uč se raději satyře

III. KAT.

1. **Eva Trojanová**, K. H. Mácha: Zpěvec, Jiří Wolker: Kázání na hoře
2. **Libuše Frühaufová**, František Hrubín: Poledne ženy, Attila József: Jednou zase láska přijde sem
3. **Hana Eiesenreichová**, Jaroslav Seifert: Za Vladislavem Vančurou, Jiří Wolker: Březen

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Divadlo Šupina Vodňany, ved. František Zborník, R. M. Rilke: Píseň o lásce a smrti

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Orfeus Praha, ved. Radim Vašínska, Oldřich Wenzl: Loučení není tak těžké jak by se zdálo, ale nemám je rád

MÍROVÁ CENA

Soubor OKS Liberec, rež. Ivan Řezáč a Zdeněk Sedláček, Wolfgang Borchert: Dlouhou, dlouhou ulicí

DALŠÍ SOUBORY

Divadélko v cihelně, Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Jiří Wolker: Jony (Jony z cirkusu + vybrané básně)

Divadlo hudby a poezie Rakovník, ved. František Povolný, rež. Vlastimil Fišar, Z mého života – smetanovské téma

Divadlo poezie ODPM Šumperk, ved. Ctirad Medlík a Vladimír Rybička, Markéta Procházková: Dívčička

Regina Břeclav, ved. Jana a Bedřich Kaněrovi, Tluče bubeníček – lidová protiválečná poezie

Soubor ASUT Bor u Tachova, Václav Hons: Vichřice

Soubor ARS VŠCHT Pardubice, ved. Jiří Svoboda, Nic není nového – z textů I. Örkényho

■ Ne že by se do Prostějova nesjeli jako obvykle recitátoři tří kategorií a kolektivy, vítězové krajských předkol, ne že by program přehlídky neproběhl přibližně stejně jako v ročnících uplynulých. Jiná je, však, zdá se situace vývoje v tomto žánru, který se zajisté nikdy nestane záležitostí masového rozšíření v řadách amatérů, i když na první pohled fronta uměleckého přednesu působí široce a dosti soustředěně (stále poetické scény, rozhlas, pořady kulturních zařízení atd.) a i když úloha poezie v životním slohu člověka této etapy vývoje společnosti by měla neustále stoupat a podílet se na jeho obohacení.

Sóloví recitátoři po léta reprodukuji texty bez chyby, leč pohříchu také bez vzrušení, bez oné vnitřní zaujatosti, bez vlastního přečtení básníka srdcem. Nedá se to napsat pochopitelně paušálně, ale zadními vrátky se tak vrátilo to, co jsme kdysi kategorizovali jako míru subjektivního výkladu vybraného textu, jako špatnou službu básníkovi. Bylo totiž období, které programově vyhlásilo nevzrušivou recitaci jako jedinou možnou normu přednesu a zaštitilo se hesly objektivního přístupu, tzv. uměřené recitace, „neznásilňované“ mimojazykovými prostředky. Gesta a pohyb jsou dodnes u našich přednášečů v některých krajských porotách vykládány div ne jako smrtelný hřích proti stylu sólové recitace. Nic proti tomu, je-li to na prospěch věci. Ale pohříchu toto je právě podhoubí nevzrušivého průběhu recitačních soutěží. Letos odborné poroty WP ve dvou ze tří kategorií neudělily první místa v sólovém přednesu, neboť skutečně není dorůstajících recitačních osobností. (...)

Zbývají nám k zastavení a rozboru dvě vítězná představení, odměněná Cenou poroty a Zvláštní cenou poroty WP 1980. Jejich význam lze odstínit v tom, že ta druhá se uděluje inscenaci podnětné a tvůrčími přístupy inspirující, kdežto první má naplňovat představy o současné špičce uměleckého přednesu kolektivů. Dvoučlenné divadlo Šupina z Vodňan si vybralo věru nelehkou předlohu textovou (R. M. Rilke: Píseň o lásce a smrti, překlad R. Lukavského pro někdejší představení v pražské Viole). Jedinou rekvizitou je tu na první pohled rilkovské poetice velice vzdálená konstrukce docela obyčejných malířských štaflí, recitátoři–herci přijdou s hudebními nástroji (kytara, flétna) jako dvojice potulných písničkářů. Ale od

prvního momentu probudí mezi diváky prazvláštní náladu jakýchsi dějin okamžiků, které tato dvojice prožívá: únavu, strach, údiv, vzrušení, lásku, okouzlení, odloučení, hledání, smrt, to vše ve vnitřně vystavěné interpretaci, kde se i chvění hlasu dá vystopovat přímo od prožití textu před divákovými očima. Na celé letošní přehlídce zcela ojedinělý počín, který se dá co do používání skrovných sugestivních prostředků srovnat s kreacemi prostějovského Divadla na dlani. Představení jakoby inspirované nějakým současným osudem, ale na druhé straně zobecňující, všeplatné, skutečný ekvivalent textu odzrcadlený na jevišti prizmatem vlastní zkušenosti.

Totéž platí i o inscenaci z poezie Oldřicha Wenzla, kterou s divadlem Orfeus uvedl (pod názvem Loučení není tak těžké, jak by se zdálo, ale nemám je rád) režisér a jeden z protagonistů představení Radim Vašínska.

Wenzlova poezie inscenovaná Vašínskou již potřeť (1964, 1974, 1979) stává se tvůrci jakýmsi životním médiem, interpretovým nedílným souputníkem, komentátorem a vykladačem jeho vlastního života, hlavním hrdinou jeho osudu. Není to nadsázka, celá inscenace tak ostatně počíná: setkávají se v ní básník a interpret jako dvě osoby, které budou nadále tvořit zajímavou dvojici v té nejpřirozenější jednotě protikladů. Oba obklopeni suitou věrných vytvářejí takřka dvě hodiny podivnou, nicméně však logicky pevnou a jevištně přesně fungující osudovou linii svého představení. Dvojice Vašínska – Rotter není ovšem zároveň duem ve smyslu interpret – básník během celého vývoje inscenace. (...)

Motor představení je v oscilaci mezi oběma hlavními postavami, mezi oním dvojjedním lyrickým hrdinou. Ta oscilace je jednak v dialogu naznačeném přímo v textu a odehrává se posléze jako řetěz jevištních nápadů (rekvizity: postel, umyvadla, houpačky, ve druhé části stůl a židle jako prostředí „poslední večeře“), které umí Vašínska zakotvit v kontextu nejobyčejnějších všednodenních situací (neodolatelná je scéna při mytí nohou a převlékání). Vašínska si tyto rekvizity ani děj nezvolil náhodně, Wenzlova poezie léta vznikala v prostředí nemocnice, kde básník prožil upoután na lůžko podstatnou část svého produktivního věku. Zhodnocení inscenace Zvláštní cenou poroty nebylo jen věcí technického zvládnutí obsáhlého scénáře,

Vašínska ve své třetí wenzlovské kreaci podstatně posunul svůj výklad básnickovy poezie, obohatil jej – podle mého soudu novátorsky a odvážně – o rozměr vlastního lyrického příběhu, o jakési stanovisko interpreta k básnickovým textům „opět po pěti letech, ale úplně jinak“, kdy se z někdejšího

furiantského principála, rozehrávajícího kaskády nápadů, stává moudrý klaun, vychutnávač životních jistot a jemný ironik prchavých rozkoší. (...)

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1980

LIBUŠE LIMANOVÁ–LUSTIGOVÁ (1957)

Po ukončení studia na pedagogické fakultě pracuje jako učitelka obchodní akademie. Wolkrovu Úzkost uvedla 1980.

Jiří Wolker: Úzkost

*Květina někdy se do velké noci vzbudí,
člověku stane se, že zůstane někdy sám.
Tmy země bojím se – nedojdu ke hvězdám,
a srdce samotné, co zlekaně tluč se v hrudi,
svět na tisíc střepin rozbíjí.*

*A z této samoty a z této úzkosti
vymodlit chci si ruce milosti,
co od kamene ke květině, od člověka k hvězdě jdou,
a zavírají je náručí světelnou,
aby krev věcí všech se nesměšovala a jimi procházela
jak v spleť kytici cev jediného těla.*

*Až v rukou milence narodí se žena,
až v božím náručí staneš se člověkem,
kdy přijdeš hodino, že padnu na kolena,
kdy přijdeš milosti a dáš mne věcem všem,
bych světu v srdce vrost', v jednotě velebné
bych životem žil všeho, co žije vedle mne?
Kdy budu dosti čist, kdy můžeš dovolit mi
krev rozlomit jak chléb a s hvězdami a lidmi
se o ni rozdělit?*

Práce s poezií pro mě znamená pokaždé něco vzrušujícího i tajemného zároveň. Poezie vždycky cosi tají, skrývá – a člověk nikdy neví, podaří-li se mu odhalit všechny krásy, které básnický text nabízí. Mám-li nějaký text interpretovat, vždycky mám před ním úctu a přirozeně i obavy, zda ho budu hodna.

Texty jsem většinou vybírala zcela náhodně. Buď jsem se inspirovala exponovanými jmény, doporučením odborníků či zhlédnutými vystoupeními, která mě zaujala.

V případě „Úzkosti“ byl „jeden Wolker“ (!) povinným textem. Usedla jsem tedy do studovny Městské knihovny v Praze a listovala a četla. Nevýhodou živelného výběru bylo, že jeden vlastně pořádně nevěděl, co konkrétně hledá. Na výběru textu mi nesmírně záleželo, protože jsem přesvědčena, že nosný text je polovinou úspěchu z dobrého, zajímavého výkonu. Dříve jsem dávala přednost básním epičtějším⁽²⁾. Ukázalo se však, že reflexivní poezie⁽³⁾ mi vyhovuje lépe, zaměřila jsem se tedy tímto směrem.

Při výběru jsem vždycky vycházela z osobních pocitů. Text mi musel být něčím příjemný, blízký, přitažlivý, něco zajímavě sdělovat a hlavně poskytovat možnosti představ a fantazie, abych se jako interpret mohla patřičně realizovat.

Mám-li být upřímná, při letmém čtení básně Úzkost mě fascinovala právě její první slova: „Květina někdy se do velké noci vzbudí...“ Vybalil se mi živý filmový záběr: květ, okno, tma, samota – a první verše tak rozhodly. Odborníkovi se jistě zdá, že je to volba povrchní. Většinou však jen tak vybraný text mi přinesl větší úspěchy a co je pro mne mnohem důležitější – radost a potěšení při jeho studování a interpretaci. Přinášelo to s sebou jistě mnohá úskalí. Protože mnohdy až při dodatečném zkoumání jsem objevila např. problém složité metafory ⁽⁴⁾, který se mi někdy ani ve finální interpretaci nepodařilo vyřešit.

Úzkost pro mě byla básní něžnou, jemnou, citlivou – což jsem jako dívka nesmírně kvitovala. Intimní, jakoby sevřený tvar něčím zajímavě svazoval a přitom dával prostor. Byla jsem přesvědčena, že recitování „skrže“ autora tu nabízí spoustu možností. A tak jsem chtěla vyjádřit něco krásného, něžného, tajemného, přitom však smutného a zároveň optimistického.

Text jsem pročítala znovu a znovu. Snažila jsem se postupně odkrývat i smysl obrazů, jednotlivých motivů ⁽⁵⁾ a ujasnit si jejich vzájemné propojování a vztahy. Text jsem analyzovala do tří částí (odpovídaly 3 strofám), z nichž každá pro mě znamenala konkrétní obrazy a myšlenky. V každé části jsem se snažila najít klíčové, nosné místo, které bude jakýmsi vrcholem významovým i formálním.

Konkrétně:

1. strofa: obraz opuštěného člověka, třeba zklamaného, přerůstá do obecně platné roviny. Autor tu zůstával pro mě velmi nablízku a neustále jsem měla v povědomí jeho životní osud. Obecně platné přechází tedy k osobním prožitkům a pocitům.
2. strofa: evokovala ve mně myšlenky touhy po sounáležitosti s lidstvem, motivy přátelství, lásky.
3. strofa: básníková touha po vysvobození – opět přerůstání do obecnější roviny. Vrchol závěru splývá s motivy smrti, s odevzdáním se.

Vždycky jsem se snažila mít za každým slovem konkrétní představu či alespoň pocit. Člověk přeci nemusí všechno vysvětlovat; vždycky však musí cítit! Jinak jsou taková místa bez vnitřního podtextu ⁽⁶⁾, jak se říká: plochá, hluchá...

Tato etapa rozboru patřila k těm nejpříjemnějším. Protože však báseň má mít určitou výstavbu, text má být plastický (alespoň tak to slýchám při hodnocení) – nemůže záležet jenom na pocitové stránce. A otázka rytmu, rytmické výstavby byla pro mě tvrdým oříškem.

Rytmus ⁽⁷⁾ jsem určovala spíše intuitivně, cítem, nikoli dle pravidel poetiky, jak by se slušelo. Tomu mě totiž nikdy nikdo neučil (nepočítám-li skrovné informace ze základní školy), tudíž jsem nevěděla, jak se s tímto problémem správně vypořádat. Stať „Rytmická výstavba Wolkrových textů“ se mi do rukou nedostala, existuje-li ⁽⁸⁾. Přesto vím, že otázka temporytmu ⁽⁹⁾ se při hodnocení tak často ozývá. S prostředky, jako jsou zvolňování, intenzita, naléhavost, pauzy, interpunkce, frázování, jsem tedy pracovala, jak mi velel cit a rozum.

Protože si myslím, že svým založením mám sklony k občasnému filozofování, stanovila jsem si tedy koncepci výkonu v tomto duchu. Korespondovala s mým životním názorem, stávajícím psychickým založením. Lákala mě představa komorního projevu, kterou jsem si předsevzala právě u tohoto textu.

Finální vystoupení na Wolkrově Prostějově bylo poznamenáno tím, že jsem se příliš položila do textu a celkové vyznění bylo až moc smutné. Nepříliš výrazně se mi podařilo odlišit všechny odstíny a celková výstavba textu nebyla příliš plastická; tak nějak jsem to pochopila ze slov porotců. Příliš komorně laděné pojetí bylo nevhodné.

Co se týče publika: mám-li být upřímná, málokdy se stane, že recitátoři si vzájemně zcela objektivně hodnotí svá vystoupení. Většinou oni totiž tvoří valnou část publika a pro svoji trému či napětí někdy jedince ani řádně nevnímají. I mně se velmi často stávalo, že jsem složitější koncepci některého textu plně nepochopila a hodnotící kritéria vyslovovala sporadicky. S konkrétní kritikou svého vystoupení u publika jsem se nesetkala.

Bohužel, i to svědčí o tom, že nešlo o výjimečný projev, který by posluchače zaujal. Asi jsem nevyložila všechny možnosti, které text nabízel. Příliš subjektivní pojetí nebylo zřejmě vhodným řešením. Pokud si vzpomínám, zklamal i můj hlasový fond, který zcela popřel můj temperament i extrovertnost ⁽¹⁰⁾.

Každé podrobnější setkání s textem obohacuje. Pro mě bylo vždy nesmírným přínosem, když jsem mohla text konfrontovat s odborníkem. Pomohl s odhalením některých skrytých významů, zpřesnil výstavbu textu, opravil chyby (např. v přesahu veršů). Bohužel, takovéto konkrétní rady se mi na soutěžích málokdy dostalo.

Někde jsem četla, že rozpory života v nás nevyvolávají zoufalství, protože víme, že jsou hybnou silou. Při práci s poezií to pro mě platí dvojnásob.

Poznámky

(¹) Kompletní vydání Wolkrova díla s kritickým aparátem vyšlo v letech 1953–1954 v SNKLHU pod redakcí A. M. Piši ve 4 svazcích. I. Básně, II. Próza a divadelní hry, III. Mladistvé práce veršem, IV. Mladistvé práce prózou. K základní orientaci poslouží výbor S. K. Neumanna Wolker pracujícím (1946, nedávno v dalším vydání).

(²) Epika – slovesná tvorba vypravěčské povahy (v próze nebo ve verších), stavící na dějovosti sdělení (často v bohatých souvislostech), na monologickém podání a většinou na sdělování ve 3. osobě.

(³) Reflexe – přemítání, rozjímání, úvaha (z latiny). Reflexivní poezie, lyrika – poezie, obsahující úvahové, intelektuální prvky.

(⁴) Metafora – pojmenování pomocí přeneseného významu, aktivizuje čtenářovo a posluchačovo vnímání užitím označení z jiné oblasti slovní zásoby či z jiné věcné a představované sféry, které je do kontextu vpojeno na základě shody některého podstatného znaku, společného jak pojmenování, tak kontextu (z řečtiny).

(⁵) Motiv – nejjednodušší část slovesného uměleckého díla, která má své téma, ale obsahově není již dále rozložitelná.

(⁶) Podtext – vnitřní představový či myšlenkový proud (autora, interpreta i vnímatele), skrytý za formulaci výpovědi; zřetelněji a nuancovaněji, nežli text sám, odráží pocity, vztahy a stanoviska (libost–nelibost, souhlas–nesouhlas, sympatie–nesympatie apod.), ba i sám význam: zřetelně se dostává do popředí pozornosti při hlasové realizaci psaného textu, proto mu věnují mimořádnou pozornost teorie herectví (zvl. K. S. Stanislavskij) a teorie přednesu.

(⁷) Rytmus – jako pravidelné opakované členění určitého celku (zejm. v čase) se projevuje výrazně zvláště jako rytmus verše se střídáním přízvučných a nepřízvučných slabik, rým apod.; jako pravidelné střídání nějakého průběhu, děje, včetně způsobu, systému či řádu tohoto střídání se uplatňuje jako záměrně koncipovaná složka přednášečova výkonu, podílející se bezprostředně na jeho stavbě, projevuje se mj. v nasazování různých prostředků výkonu a jejich rozprostření, ev. i souměrném rozmístění v časovém průběhu výkonu.

(⁸) Osobitostí wolkrovského básnického rukopisu se zabývá studie PhDr. Jiřiny Novotné–Hůrkové, CSc.: *Básník tvorivosti a kázně, K přednesu poezie Jiřího Wolkra*, Praha 1984.

(⁹) Termín „temporytmus“ se užívá často, zvl. při hodnocení výkonů, ale zřídka v přesném vymezení: leckdy zastupuje pouhý rytmus, jindy jen tempo (ev. rychlost), někdy formulace „změnit rytmus“ má prostě znamenat (nejméně přesně, ale nejbližše skutečnému významu), udělat to všechno poněkud jinak. V praxi se na temporytmické výstavbě výkonu pracuje zcela živelně. Také asi proto, že význam není teoreticky jednoznačně formulován.

(¹⁰) Temperament (z latiny) významně určuje osobnost člověka jako psychologického celku a to především dynamiku jeho psychofyzických aktivit (neboli jeho chování) a reakci na vnější podněty. Za „temperamentní“ (přesněji: s temperamentem kladným) označujeme lidi (nebo činnosti) aktivní, optimistické, živé, dychtivé.

Typ osobnosti se nejčastěji označuje jako introvertní nebo extrovertní (z latiny *vertere* – obracet se, intrá – uvnitř, dovnitř, extrá – vně, mimo). Introvert je člověk uzavřený, plachý a přemýšlivě zahleděný do sebe. Naopak „extrovert je zaměřen spíše na vnější svět a prostředí, v němž žije, je společenský, přístupný, agilní, aktivní v činnostech i jednání, dovede se snáze přizpůsobit pracovním a společenským podmínkám.“ (F. Hyhlík). Ve skutečnosti nejde o statické trvalé určení, ale spíše o převážnou aktuální inklinaci.

Moje práce na přednášeském výkonu,
Praha 1990

24. WOLKRŮV PROSTĚJOV

17. – 21. června 1981

Povinný text pro sólové recitátory – vedle Jiřího Wolkra Bertold Brecht.

Třídenní seminář „Interpretace literárního díla“ – konfrontace přístupu autora, překladatele a přednášeče.

Publikace Wolker dnešku.

Setkání českých a slovenských autorů. K tomu vydán sborník jejich bibliografie.

Soutěžilo 64 sólistů (I. kat. – 20, II. kat. – 20, III. kat. – 24) a 10 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Vilma Cibulková**, Zuzana Trojanová: Nemožně zelená krajina, Bertold Brecht: Budoucím
2. **Monika Nousková**, z budhistického dramatu „Bílý kožich“: Světské touhy mladé jeptišky, Bertold Brecht: Střevíc Empedoklův
3. **Jitka Petánková**, Hans Magnus Enzensberger: Candide, Jiří Wolker: Vidím

II. KAT.

1. neuděleno
2. **Dana Krebsová**, Boris Pasternak: Blankversy, Bertold Brecht: Balada o vdovách z Oseku
2. **Jiří Valšuba**, Jiří Šotola: Milenci, Jiří Wolker: Moře
3. **Alena Vítková**, Josef Kainar: Kainovo blues, Bertold Brecht: Kdyby žraloci byli i lidmi

III. KAT.

1. neuděleno
2. **Miroslav Táborský**, Miloš Macourek: Myšlenka pro kočku, Bertold Brecht: Balada o vodním kole
3. **Libuše Lustigová**, Vilém Závada: Pták, Jiří Wolker: Úzkost
3. **Hana Müllerová**, M. Třeštík: Blues pro holku, která umí krásně přednášet

Výsledky souborů

CENA POROTY

A studio OKD Praha 6, ved. Jan Badalec, Zuzana Trojanová: Nemožně zelená krajina

MÍROVÁ CENA

Recitační soubor VÚ Litoměřice, Robert Rožděstvenskij: Dopis do XXX. století

CENA DIVÁKA

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Vladimír Majakovskij: Velevážení soudruzi potomci

DALŠÍ SOUBORY

Studio divadelního souboru ZK ROH Sezimovo Ústí, ved. Josef Konrád, Karel Čapek –J. Konrád: Ejhle lidé (Ecce Homines)

Soubor Marie Kudeřikové SPgŠ Soběslav, ved. prof. Šimečková, Marie Kudeřiková: Zlomky života

Soubor Provizorium PgF České Budějovice, ved. Dagmar Blümllová, Za B. B. (Bertold Brecht)

Divadelní studio D 3 OKS Karlovy Vary, ved. Vlastimil Ondráček, Robinson Jeffers: Pastýřka putující k dubnu

Recitační soubor OKS Liberec, rež. Ivan Řezáč, Když od červené k zelené všechna žlutá skomírá (Rousseau, Apollinaire)

Soubor gymnázia Elgartova Brno, ved. Hana Štěpánská, Blánsnění – z vlastní tvorby
 Puls '81 – divadlo poezie při ODPM KD ROH Pramet Šumperk, ved. Ctírad Medlík
 a Vladimír Rybička, Karel Sýs: Nadechni se a leť

25. WOLKRŮV PROSTĚJOV

23. – 27. června 1982

Povinný text pro sólové recitátory – Jiří Wolker nebo současná sovětská poezie a próza.

Součástí programu byl seminář recitátorů s básníky. Zúčastnily se spisovatelské delegace česká, bulharská, maďarská, německá a sovětská. Účastnily se nové středoškolské soubory, mezi sólisty se objevily špičkové výkony při 25% účasti vysokoškoláků.

Soutěžilo 57 sólistů (I. kat. – 20, II. kat. – 22, III. kat. – 15) a 12 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Magda Kirchnerová**, Jevgenij Jevtušenko: Jak graciózně, sladce ženám lžeš,
Jaroslav Seifert: Venušin pahorek
2. **Jaroslava Klabanová**, Eduardas Mieželaitis: Popel, montáž z díla Šárky Smazalové
3. **Šárka Červená**, Vladimír Solouchin: Neschovávejte se, když prší, Josef Kainar:
Člověka hořce mám rád
3. **Alexandra Zikešová**, Vladimír Solouchin: V ZOO, Miloš Macourek: Přírodopis
a vítězové od Waterloo

II. KAT.

1. **Dana Krebsová**, Vladimír Solouchin: Než strom začne zpívat, J. S. Machar: Evropa
2. **Roman Svoboda**, Viktor Sosnov: Pianista, Josef Hanzlík: Portrét I
3. **Alena Vítková**, Jiří Wolker: Karel Čapek: Klíka

III. KAT.

1. **Hana Peštuková**, Andrej Vozněsenski: Paříž bez ozdob, František Hrubín: Pro přítelkyni luny
2. neuděleno
3. **Jiří Kalina**, Ivan Drač: Balada o dvou koních, Bertold Brecht: Píseň o hrůzostrašném
učení a mínění
3. **Miroslav Táborský**, Jiří Wolker: Pohádka o Jonym z cirkusu, Zdeněk Křenek: Berlioziána

Výsledky souborů

CENA POROTY NEUDĚLENA

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Divadlo poezie Orfeus Praha, rež. Radim Vašínska, Kozma Prutkov: Ukvapený Turka

CENA DIVÁKA

Studio P Jindřichův Hradec, ved. Libuše Čížková, Bylo, nebylo, na motivy I. A.
Krylova

CENA ZA INTERPRETACI SOVĚTSKÉ LITERÁRNÍ TVORBY

Recitační kroužek gymnázia Říčany, ved. Jan Čadil, A. Vozněsenski: R.
Rožděstvenski: Rybáři, berou?

DALŠÍ SOUBORY

Recitační kroužek gymnázia Cheb, Co a jak? – z textů Jiřího Šotoly

Divadlo poezie Puls '82 Šumperk, ved. Ctirad Medlík a Vladimír Rybička,
Bulat Okudžava: Arbate, Arbate...

ASUT '82 Poetické štúdio 293, Vojenské gymnázium Jana Žižky, Moravská Třebová
montáž poezie Objavenie Ameriky (Vozněsenskij, M. Válek, G. Corso)

Recitační kroužek DS Josefa Skřivana při OKVS IV Brno, Josef Kainar: Jen umět
klepat na lidi

Barviř Úštěk, A. S. Puškin: Měděný jezdec

Divadlo poezie SPŠS Tábor, ved. Miloš Smetana, Pohled do očí

Vysokoškolský recitační soubor PF Hradec Králové, Michal Strnad: Život pro
dvakrát pět prstů

Recitační kolektiv gymnázia a Měst. DPM Uherské Hradiště, ved. Jiří Pelán, R.
Waters: Vyber si svůj kus země, hudba Pink Floyd (rocková poezie)

M Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Tam za tou duhou
– z písňových textů V + W

■ Z výkonů, které zvláště zaujaly, je na prvním místě nutno zaznamenat přednes vítězky třetí kategorie (nad dvacet let) Hany Peštukové z Prostějova. Sportovní hantýrkou by se dalo říci, že Peštuková je ve vrcholné formě. Její přednes Vozněsenského Paříže bez ozdob byl perfektní, přesvědčivý a strhující. Hrubínova báseň Pro přítelkyni Luny jí sice v soutěži nevyšla na sto procent, zato v krajském kole v ní dokázala vystihnout nejjemnější významové odstíny a naplnit je horoucím citem.

K nejosobitějším v nejstarší věkové kategorii patřil výkon Pavla Macáka ze Severočeského kraje v povinném výběru, pro nějž si zvolil Wolkrova Baladu o očích topičových. Zdálo by se, že k této básni není možné najít nový přednášecský přístup, který by mohl zapůsobit. Macák funkčně stylizoval mluvní výraz tím, že osamostatnil poloverše a zvýraznil tak nově a působivě jazykové kvality textové předlohy. Právem získal Wolkrovu cenu.

Vysokoškolskou cenu získala Renáta Suchánková z pedagogické fakulty v Hradci Králové. Ani její dramaturgie nebyla obligátní – vybrala si Šalamounovu Píseň písní ve staročeském překladu. Zážitkem bylo propojení aktualizačního záměru interpretky a postižení jazykových zvláštností a zvukových kvalit staré češtiny. Její kolega z fakulty Miroslav Tábořský se ve Wolkrově Jonym z cirkusu oprostil od křečovitých póz, jimiž se vyznačovaly některé jeho přednesy v minulosti, výborně dramaturgicky zpracoval a interpretačně zvládl prozaický text včetně střídmé charakteristiky dialogů, vyprávěcích pasáží a přechodů mezi nimi.

Mimořádně dobrá dramaturgie a osobité, vyrovnané výkony ve třetí věkové kategorii se však zdají být poněkud v rozporu se značně nižší úrovní kultury řeči proti minulým letům. Ve větším počtu se objevily díkční nedostatky, problémem téměř národním se stává výslovnost sykavek, do spisovné mluvy pronikla řada prvků z hovorové podoby obecné češtiny. Stejnou situaci nezávisle na sobě konstatovaly i poroty obou nižších kategorií.

Vítězslava Šrámková

Amatérská scéna, 1982/10

■ V málokterém z předcházejících ročníků Wolkrova Prostějova bylo mezi vybranými divadly poezie a recitačními kolektivy tolik středoškolských souborů jako právě v tom letošním. Z dvanácti kolektivů, které se na jubilejní národní soutěž sjely do Prostějova, byla více než polovina složena ze studentů těch ročníků, v nichž se teprve opouštějí hranice dětství a vstupuje se do vln dospívání. Je pochopitelné, že tyto převážně začínající soubory se zatím jen širěji rozhlíží v oblasti uměleckého přednesu a přijíždějí spíše načerpat inspiraci k inscenování poezie, než aby překvapily nějakým novým myšlenkovým i tvarovým výbojem svých představení. Přesto je však nesmírně sympatické, že se právě prostřednictvím poezie pokoušejí hledat odpovědi na řadu životních otázek, že se snaží vyjádřit svůj vztah ke světu, který je obklopuje, a i když jejich vyslovení v uměleckém tvaru

je zatím zadržávající a často neumělé, dýchá z něho většinou poctivá snaha a upřímnost. Porotou bylo rozhodnuto neudělit letos Cenu poroty, ale navrhnout proti obvyklé tradici čestné uznání těm souborům, v jejichž práci se objevuje jistý pokus o hledání, o vyznání svého postoje a názoru, který bude obrazem vlastní tváře.

Zcela mimořádnou inscenací letošního Wolkrova Prostějova, vymykající se z "tvůrčího poklidu" souborů ostatních, vytvořil pražský Orfeus, jemuž porota udělila zvláštní cenu. Orfeus vedený R. Vašínkou, režisérem a osobitým interpretem, který již zhruba dvacet let výrazně ovlivňuje vývoj amatérského inscenování poezie, se představil pořadem z díla Kozmy Prutkova, nazvaným Ukvapený Turka. Za jménem Prutkovým jsou ukryti ruští autoři A. K. Tolstoj a bratři Žemčužnikovi, kteří v 50. letech minulého století zrodili tuto svéráznou postavu, jež svým osudem a tvůrčím i žánrovým literárním rozmachem se podobná českému Járu Cimrmanovi. R. Vašínka uchopil tvůrčím způsobem toto arcidílo ruské klasické recese a Prutkovovy duchaplné satiry, parodie, perzifláže a aforismy inscenoval v ohňostroji scénických nápadů tak, že i po více než stovce let dokáže napichovat současný byrokratismus, parodovat neuměleckost v umění a posmívat

se všemu, co je v literatuře i v životě pokleslé, nevkusné, stupidní a trapné, přesto však přežívající. Důsledná a promyšlená stylizace mluvní i pohybová vytváří v inscenaci vysokou satirickou nadsázku, v jejímž blýskavém zrcadle se odráží nejapná lidská hloupost, zabeďněná tupost i nafoukané snobství.

Součástí Wolkrova Prostějova je však i soutěž recitátorů – sólistů. Je příjemné, můžeme-li konstatovat, že po několikaleté absenci se mezi oceněnými ocitají i tři recitátoři z Jihomoravského kraje. Druhé místo hodonínského Romana Svobody, třetí místo prostějovské Aleny Vítkové, posluchačky PedF UJEP v Brně, a vítězství Hany Peštukové (v kategorii nad dvacet let) je v celonárodní konkurenci nemalým úspěchem. Vypovídá nejen o jejich dlouholetém zájmu o tento krásný obor zájmové umělecké činnosti, ale i o cílevědomé pílí a poctivosti, s níž se na soutěž připravili; vyjadřuje však také nemalou péči, kterou uměleckému přednesu věnuje brněnské Krajské kulturní středisko a jeho klub jihomoravských recitátorů.

Ivan Němec
Rovnost, 30. 6. 1982

HANA LUŽNÁ-PEŠTUKOVÁ (1956)

Po absolutoriu pedagogické fakulty pracuje jako učitelka základní školy. Svoji montáž z lidové poezie uvedla v roce 1982.

Scénář z lidové poezie

(I. písnička)

1. Eště si písničku zaspjívám,
kytku z rozmarýny v ruce mám.
Kytka z rozmarýny, dje růže červený,
karafiát ha levandule,
žeš byla srdce moje.

Jen ty si písničku zaspjívij,
často k nám chodívyj, rád mě mnij!
Často k nám chodívyj, kytka mji nosívyj,
já tobě šáteček vyšiju,
za muže si tě vezmu!

2. Darmos, cérečko,
darmos dávala

pěkné pérečko.
Kdes ho brávala?

Ja sem ho brala
v našej zahrádce
a ty ho nosíš
k inej galance.
Já sem ho brala
u zahradníčka,
za groš vonička
pro šohajčka.

3. Míla sem zahrádku vrúbenú,
ha v ní rozmarýnku sázenú,

sázila sem jí – s kym, já dobře vim,
to já dobře vim.

Míla sem v ní seto laskavce,
to pro šecky věrný mládence,
laskavce seto; to pro každýho
chlapce věrnýho.

Zasela sem bazaličku, zasela,
dyž sa naša věrná láska začala,
a ešče tá bazalička nevzešla,
už sa naša věrná láska rozešla.

4. Chodila po poli,
trhala kúkoli,
aj tu dobromysel,
co by šohaj přišel.

Chodila po hájku,
trhala polajku,
trhala, volala:
Pojď ke mně, šohajku!

Ešče si natrhám
toho návratníčku:
Navrať se mně, navrať
švarný šohajíčku!

(II. písnička)

1. V tem plomlovskym zámko
hrajo na cembálko,
všecko panne poskakojó,
pod'me take, Janko.

Nepude-li Janek,
pude Florejánek,
a on bode poskakovat
jak ten tatrmánek.

Janek, jak to slešil,
ven z komurke vešil,
vzal on sobě novy bote
a na zámek ošil.

2. Hanačka v kléně jablka nesla,
smála se, až se celá třísla,
že pude na hode
do té létovelské hospode.

Mozeka jož pěkně vehrávala,
Hanačka se ešče pořád smála.
Zpivale, věskale,
do bilyho rána tančile.

(III. písnička)

1. Já bych se nejradši ve vsi neviděl,
ať přidu, kam přidu, abych se styděl,
Anča mě nechala v kolečku stát,
že prej se nebude se mnou motat.

Počkej, ty Andulo, to budeš koukat,
jak budeš za mnou jen očima loupát,
učím se tancovat maděráka,
stoupnu si bez tebe před dudáka.

2. Dyž já přijdu do hospody,
muzika mně hrá,
támhle stojí hezká holka,
na mě se dívá.

Já ji vezmu k tanci,
peněz plný kapsy,
za mnou stojí sedláků syn,
krejcarů nemá.

(IV. pínička)

1. Ešče byly štyry týdně do hodů,
už ně milá zakázala pit vodu.
Abych já pil červeného vinečka,
ona chce mět veselého synečka.

Nepudu z hospody, až bude den,
až mě vyprovodí mý děvče ven.
Za ruku mě vzala,
hubičku mně dala,
nejčko di muj chlapče, spánembohem.

2. Dycky jsem ti říkávala:
Nepí té kořalenky!
Máš konička vraného,
shodí tě do voděnky.

do voděnky, do hluboké,
do širého moře.

Ja, už tobě, můj synečku,
nikdo víc nespomůže!

3. Povol si, synečku,
dokel si na světě,
šak už ti nedají
do hrobu děvčete.

A dyby aj dali,
co ti bude po něm?
Šak nebudeš vědět,
že ležíte spolem.

(V. písnička)

1. Doudlevecká lávka prohejbá se,
po ní teče voda, rozlejšvá se.
V tej voděnce jsou rybičky
chytá je má milá do sukničky.

Rozsviť mně, má milá, lucerničku,
ať já neupadnu přes lávčičku.
Upadnu-li, zmažu kabát,
budeš mít, má milá, co pucovat.

V nešťastnej lucerně svíčka zhasla,
vojenská patrola pro mne přišla,
přišla pro mne, sebrala mne,
k vojenskýmu stavu dodala mne.

2. Co sem to udělal sousedům našim,
že mě odvedli k vojákům pěším?

Ta vojna pěší, ta mě netěší,
těšila by mě má znejmilejší.

Podej, má milá, podej ručičku,
na rozloučenou sladkou hubičku.

3. Ach, vojna, vojna,
nesčasná vojna,
dyž na ňu mosím jít,
mám galánečku,
jak malinečku,
mosím ju odejít.

Bude ti milunká,
bude tobě jaksi,
až já si ponesu
cedulenu v kapsi.

Cedulenu, psaní
od klobuckých pánů,
budeš, milá plakat,
pohledaja za mnú.

4. Dybych byla iskérenkú malunkú,
v Ostroze bych zapálila na zámku,
ale napřed bych tam dvera zavrela,
aby z něho živá duša nemohla.

Ani bych si toho za hrích nebrala,
dybych já tam šeckých pánů zabila,
lebo oni knihu mají velikú,
do ní píšu, koho vezmú na vojnu.

Aj mně vzali včera večer milého,
toho já už neuvidím živého.
Plakali sme, prosili sme proboha,
aj, neměli srdce páni z Ostroha.

Slúžili by naši chlapci na vojně,
dyby s něma zacházeli obstojně.
Ale měli komandýra z Storkavy,
ten nemá rád našich chlapců z Moravy.

5. Už tambor bubnuje,
voják maširuje,
jeho galánečka
ruky zalamuje.

Ruky zalamuje
nad hlavěnkú svoju,
komu mna zanecháš,
galánečku tvoju?

Komu bych inému?
Samému Pánubohu,
abys mňa čekala,
až já přidu domu.

(VI. písnička)

6. Andělský stvoření,
srdce perntličko,
já tluču na tvoje vokynečko.
Já tluču dosti,
to z upřímnosti.
Spíš anebo nespíš,
má holubičko,
spíš anebo co děláš,
šocrdličko.

7. Záblacký kohouti zpívali,
bylo je slyšet až do Prahy.
Do Prahy, za Prahu, za Vídeň,
jsi-li upřímná, vyjdi ven.

Proč bych já upřímná nebyla,
když sem se za tebou loudila,
vábila, loudila, každé den,
tys přišel jen jednou za tejden.

8. Dyž sem já k vám chodíval,
chodívalo nás pět.
Nescelas nikdy povědět,
kerého budeš scet.
Juru lebo Jana lebo kamaráda,
nescelas nikdy povědět,
kerého máš ráda.

A já sem ti říkávala,
že tebja nejradsí,
ja že se ně zalúbily
tvoje černé oči.

9. Šohajku, duša má,
leluja voňavá,
pro tvé černé oči,
celá su bolavá.

Šohajku, duša má,
zelená ratolest,
pro tvé černé oči
nemožu se najest.

Nemožu se najest
ani vody napít',
šohajku, duša má,
nenechaj mňa trápit'.

Ze suchého javora
voda kapká,
napij se jí milá,
holuběnko sívá,
však je sladká.

Už jsem se jí napila,
už jí mám dost,
děkuji ti milý,
holubečku sívý
za upřímnost.

Montáž z milostné lidové poezie jsem recitovala na Moravském festivalu poezie ve Valašském Meziříčí v roce 1982 jako soutěžní text druhého kola.

Tato montáž původně nebyla pro soutěž vůbec určena. Byla to jenom část z celého pořadu lidové poezie, který jsem několikrát uvedla na akcích Svazu žen a na kulturních pořadech uváděných Okresním kulturním střediskem v Prostějově.

Samotné dramaturgické vystavbě předcházelo studium a četba dostupných sborníků a materiálů týkajících se lidové poezie a lidové tvořivosti vůbec (¹). Z těchto textů jsem pak sestavila montáž, rozdělenou tematicky na šest okruhů podle lidské činnosti a zájmů, podle toho, co lidi trápilo a těšilo. Část byla věnovaná práci; další část květinám a jejich čaromocným vlastnostem; třetí okruh patřil muzice a tancování; čtvrtý vinu; pátý vojné a odvodům na ni; všemi oddíly se prolínal vztah člověka k člověku, přátelství, vztah milé k milému, aby v závěrečné části mohlo zaznít několik veršů o lásce.

K závěrečné části této montáže jsem pak přidala jednu básničku do úvodu a sloku na závěr, až vznikl tvar, který jsem pak recitovala samostatně. Snažila jsem se jednotlivé básničky řadit tak, aby vznikl jakýsi dialog děvčete a chlapce, s mým vlastním vyznáním v závěru. S vyznáním nejen milostným, ale především myšleným v obecnějším a širším záběru, s vyznáním celé lidové poezii, tvořivosti a moudrosti. Chtěla jsem, aby se posluchači spolu se mnou dokázali zastavit, zaposlouchat se do líbeznosti lidových básniček a písniček (původní pásmo bylo prokládáno lidovými písničkami, napřed hranými a zpívanými živě, při další repríze už bohužel jen z magnetofonu – kamarádi odešli na vojnu), uvědomit si jejich stálou pravdivost. Myslím si, že jednoduchá forma této poezie neklade velké nároky na posluchače, co se týká pozornosti a intelektuálního zázemí či znalosti literatury, jako jiné recitované texty, a že lidová tvorba by měla být takovým milým pohlazením a příjemněním všedního dne.

Na veškeré lidové poezii (²), kterou jsem zatím měla možnost číst nebo slyšet, mě zaujala jednoduchost vyjádření běžné denní události tak, jak jí náleží: skromně, bez příkras. Dále schopnost na malém prostoru navodit příběh a podpořit čtenářovu fantazii, aby si tento příběh dotvořil.

Pokud bych měla mluvit o své konkrétní montáži, zde mě zajímala vlastní skladba – řazení jednotlivých básniček, abych docílila celistvého tvaru se základní myšlenkou krásného vztahu dvou lidí.

Protože jsem si text připravovala sama a vycházela jsem ze studia lidové poezie, pak textová předloha – její výsledný tvar – nevyžadovala žádný zvláštní myšlenkový rozbor a speciální studium doplňkových materiálů. O tyto postupy byla má (jinak běžná) recitátorská příprava textu ochuzena. Při vlastní interpretaci mi hodně napomáhala a přímo mě vedla přirozená melodika verše. Bylo zde ale nebezpečí, že sklouznu do stereotypních intonací. Toho jsem se snažila vyvarovat přechodem do stylizovaného dramatického dialogu dvou lidí. Tady mi byly dobré zkušenosti z činnosti v amatérském divadelním souboru.

Protože básničky tvořící montáž byly z různých národopisných oblastí Čech a Moravy, vyvstal přede mnou problém, zda dodržet nářečí jednotlivých oblastí nebo se pokusit básničky transponovat do jednoho, pro interpretaci nejpřijatelnějšího jazykového ztvárnění (³). Po konzultaci s lektory krajského klubu recitátorů v Brně jsem zůstala u interpretace v původním nářečí.

Možná, že se tím nabourala celistvost zamýšleného dialogu, ale zase vynikla každá básnička se vším, co jí bylo dáno neznámým autorem.

Montáž z lidové poezie (tak, jak jsem ji předvedla ve Valašském Meziříčí) jsem recitovala na veřejnosti několikrát. Před lidmi, kteří se interpretací poezie ani jejím hodnocením nezabývají. A protože tento upřímný text dovoluje blízký kontakt s divákem, měla jsem možnost sledovat nejen pozornost, ale i porozumění a souhlas z diváckých řad.

Před odbornou porotou jsem lidovou poezii recitovala jenom jednou. Bodové hodnocení bylo slušné, ale nebylo nejvyšší, ze strany poroty byly výhrady k dramaturgické výstavbě, k možnosti volby jiných textů z oblasti lidové tvořivosti a slovesnosti, ale já doufám, že se mi podařilo pošimrat u srdíčka i někoho z porotců.

Nemohu a nechci hodnotit svůj vlastní recitační výkon. Mohu hodnotit pouze jeho přínos pro svůj recitátorský růst, pro životní pocit, zkušenosti. Příprava na recitaci mi rozšiřuje rozhled v literatuře, nutí mě zamýšlet se nad literárními souvislostmi, jejím prostřednictvím objevuji nové autory, myšlenky a nápady.

Jestliže jsem měla potřebu zkusit říkat lidovou poezii, postavila jsem před sebe samozřejmý úkol pročíst řadu knížek, udělat si vlastní názor. Snažila jsem se ho splnit co nejlépe: Nechtěla jsem s tímto textem vyhrávat soutěže, chtěla jsem si zkusit, zda umím říkat také něco prostého, jak to bude přijímat přísné festivalové obecenstvo a jaká bude reakce dalších posluchačů. Víím, že rezervy jsou. Třeba právě v dramaturgické výstavbě montáže (na to, myslím, nemám dost odvahy). Ale ono je snazší vybrat si jeden větší celek, než nést kůži na trh s vlastní úpravou.

Myslím si však, že jsem si svůj přístup k interpretaci lidové poezie našla.

Poznámky

(¹) „Pokud si vzpomínám, a jak jsem si něco ověřovala v knihovně, pracovala jsem tenkrát s těmito materiály: České lidové balady, Praha 1982; Poláček, Lidové písně z Hané, Brno 1960; Zbojnickým chodníkem, Halas–Holan, výbor Láska a smrt, Praha 1946, rozšířené 2. vydání, poslední 1984; nějaké místní tisky, vydávané OKS, a především jsem hledala ve Voničce lidové poezie, Praha 1975.“
Recitátorčina poznámka z dopisu.

(²) Další prameny české lidové poezie: především Plicka–Volf, Český rok (I.–IV.: Jaro, Léto, Podzim, Zima); Plicka–Volf, Kytice balad, ze starších sběratelů zvláště; K. J. Erben: Prostonárodní české písně a říkadla.

(³) E. F. Burian (1904–1959), režisér, spisovatel, skladatel a herec, znalec a propagátor České lidové poezie, inspirátor Halasova–Holanova výboru, autor jevištních montáží lidové poezie Vojna a Láska, vzdor a smrt, národní umělec; textům ponechával ve svých montážích také nesjednocované regionální znění.

Moje práce na přednášeckém výkonu.

Praha 1990

26. WOLKRŮV PROSTĚJOV

22. – 26. června 1983

Povinný text – volba mezi tvorbou Jiřího Wolkra a mladou českou poezií nebo prózou současné doby.

Soutěžilo 53 sólistů (I. kat. – 17, II. kat. – 18, III. kat. – 18) a 10 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Eva Pražáková**, Jacques Prévert: Ulice de Buci nyní, J. Moravcová: Přijímání
2. **Alexandra Zikešová**, Jiří Daehne: Dva stromy, Michal Černík: Ze života oblázků
3. **Jana Pavelková**, Marina Cvetajevová: Poema periferie, Zuzana Trojanová: Výročí
oslav věčného hledání
3. **Markéta Potužáková**, Josef Hanzlík: Pimpilim pampam, Jiří Wolker:
O Františku muzikantovi

II. KAT.

1. Alice Silva Lago

1. **Daniela Kučerová**, Keneth Patchen: Rozměry jitra, Markéta Procházková: Za dětmi
2. neuděleno
3. **Dana Pešková**, Miroslav Holub: Stručná úvaha o potopě, Jaromír Pelc:
Odkud přicházíme? Kde jsme? Kam jdeme?
3. **Jitka Petáková**, Jiří Suchý: Děvče z Chebu, Michal Černík: Malé a velké nebe

III. KAT.

1. **Miroslav Táborský**, Josef Kainar: Bombardovací blues, Jiří Wolker: Pohádka
o listonošovi
1. **Libor Vacek**, Josef Šimon: Vzurné děti, Josef Hanzlík: Jehněčí maso
2. neuděleno
3. **Miroslav Lopatka**, Josef Hanzlík: Černý kolotoč, Jiří Staněk: Poezie

Výsledky souborů

CENA POROTY

Divadlo Jakoubek Tachov, ved. Jaroslav Řezáč, Ještě že spravedliví – z veršů Františka Halase

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Nepojízdná housenka Brno, ved. Miroslav Lopatka, Zahodit všechny hračky pro jedinou – z veršů Josefa Hory

CENA ČESKÉ MÍROVÉ RADY A CENA SČSP

Divadlo Na lafetě Lešany, Sergej Jesenin: Píseň o velkém pochodu

CENA VYSOKOŠKOLSKÉHO ÚSTŘEDÍ

Studio poezie FF UK Praha, ved. Zbyněk Vybíral, Loď bláznů – z veršů Sebastiana Branta

DALŠÍ SOUBORY

Divadlo dokumentu DK ROH Poldi SONP Kladno, ved. Marcela Slachová, Václav Daněk: Jak jsme lili zvon

Pidivadlo SZK ROH Nové Město pod Smrkem, ved. Krista a Jiří Bláhovi, Myš v jedenáctém patře, montáž z veršů J. Hanzlíka, M. Válka a textů J. Bruknera

Recitační soubor LŠU Písek, ved. Marie Husinecká, William Shakespeare: Svět jako divadlo

Visuvadlo VŠCHT Pardubice, ved. Irena Janotková, Nechte můj lid jít – z tvorby J. L. Hughese

Recitační studio OKS Svitavy, ved. Marie Votavová, Jiří Žáček: Malá lyrická inventura

Skip Přerov, ved. Danuše Hosová, David Scheinert: V popel se obrátíš

Literárně dramatický soubor LŠU Uherské Hradiště, ved. Igor Stránský, Písně staré Francie

■ Ptát se po příčinách tohoto nápadného kvalitativního vzestupu je věci jiné úvahy, zde konstatujeme, že zcela viditelně přispěla orientace přednášečů na současnou českou mladou poezii (letošní povinný úkol soutěže byla volba z tvorby J. Wolkra či z mladé české poezie nebo prózy), jejíž pocitový svět je přednášečům, také mladým lidem, blízký. Je zajímavé, že se mladší čeští básníci objevovali nejen v povinném výběru, ale hojně i ve výběru volném, což je také výrazná novinka, velmi perspektivní, nadějná. Přitom přednášeči nijak nezjednodušovali ideové či stylové a jazykové přednosti a osobitosti textů různých autorů, naopak, snažili se o svůj výklad,

o svůj prožitek, který zaujatě sdělovali. Jedinou výtku je možné mít proti metodě montáže několika textů, většinou kratších, do celku, ne vždy samozřejmě pak plně organického (u Černíka, Chytilové aj.). Přítomnost básníků samých v práci porot i v dění festivalu (letos velmi aktivně přispěli L. Chytilová, J. Hanzlík, J. Šimon) neobyčejně kladně, zvláště v některých případech, zapůsobila na mladé recitátory, jimž se nepoštěstí hned tak setkat se s autorem textů svého srdce. Daří se dobrá věc.

Jaroslav Kabiček – Vítězslava Šrámková
Amatérská scéna, 1983/10

27. WOLKRŮV PROSTĚJOV

13. – 17. června 1984

Vedle povinného textu z díla Jiřího Wolkra si recitátoři mohli zvolit text ze současné slovenské poezie nebo prózy. Nadpoloviční většina zvolila slovenskou tvorbu.

Soutěžilo 75 sólistů (I. kat. – 26, II. kat. – 14, III. kat. – 35) a 6 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Pavlaína Koníčková**, Jacques Prévert: Ta láska, Jiří Wolker: Balada o snu
2. **Alexandra Zikešová**, Starofrancouzské zpěvy: Oslův testament, Jiří Wolker: Oči
2. **Rostislav Chudoba**, Vilém Závada: Pták, Jiří Wolker: Moře
3. **Dušan Hrabovský**, Ivan Skála: Doma, Pavol Horov: Sluneční
3. **Romana Sittová**, Josef Hora: Jan houslista, Miroslav Válek: Osudy

II. KAT.

1. **Renáta Novotná**, Josef Kainar: Koleda, Jiří Wolker: Balada o jedné zemi
2. **Eva Daňková**, Josef Kainar: Balada psí, Vojtech Mihálik: Inzerát
3. **Miroslava Jirouchová**, Alexander Blok: Skitové, Vojtech Mihálik: Útek za Orfeom

III. KAT.

1. **Libor Vacek**, Jaroslav Seifert: Křik strašidel, Miroslav Válek: Opakování ohně
2. **Silvie Vacková**, Leonid Martynov: Hrací skříňka, Michal Kováč: Priváto větrem
3. **Dagmar Součková**, Oldřich Mikulášek: Pátý živel, Ján Buzássy: Scherzzo

Výsledky souborů

CENA POROTY, CENA ČESKÉ MÍROVÉ RADY A CENA DIVÁKA

Nepojízdná housenka Brno, ved. Miloslav Lopatka, Konstantin Biebl: Pádové otázky

ČESTNÉ UZNÁNÍ

Orfeus Praha, ved. Radim Vašinka, Loď bláznů podle textů bratří Čapků a básní

J. Laforguena, A. Samaina, Paula Verlaine a Josefa Šimona

DALŠÍ SOUBORY

Recitační kolektiv ODPM Prachatic, ved. Vlasta Zumrová, Ray Bradbury: Mart'anská kronika**Naivně poetické divadlo Plzeň**, ved. Alena Dvořáková, Epos Aucassinův a Nicolettin**Studio mladých LD JKP ROH Svitavy**, ved. Eva Šefrnová, Písňe žáků darebáků (středověká poezie)**Visuvadlo VŠCHT Pardubice**, ved. Irena Janotková, Marina Cvetajevová – volná variace na Poemu konce**Skip Přerov**, ved. Danuše Hosová, Vojtech Mihálik: Honba (Útek za Orfeom)

■ Soubor *Nepojízdná housenka* se na WP představuje letos podruhé. Podobně jako v loňském roce přináší nová tvůrčí gesta. Nedá se v tomto okamžiku mluvit o specifickém rukopise. Problém musí být posuzován jinak. Vedoucí souboru Miloslav Lopatka je výraznou tvůrčí osobností – jako režisér i jako interpret. Tento moment považuji za zásadní. Navíc zdůrazňujeme kontinuitu básnivosti v obraze, který půl stoletím znovu mládne. Všechny prostředky jsou jenom o čistém hledání. Některým znalost (důkladná znalost) překáží. Tady ne. Tady je vnímána publikem jako samozřejmost. Po době, která poněkud mechanicky opakovala ověřené, přichází nová, nezávislá snaha o nové přímo závislé sdělení.

Svatopluk Vála
v hodnocení poroty

■ I když už několik let s potěšením konstatujeme, že český amatérský přednes má stoupající úroveň, přesto recitátoři všech kategorií (ovšem kromě několika výrazných špiček či zajímavých jedinců) málo výrazně projevují vlastní osobitost, dostatečně čitelný umělecký a životní názor, ba dokonce nepřilíší

zvládají „finesy“ z abecedy přednesu: málo využívají stylizace, práce s pauzou, temporytmem, pohybem. Stále se setkáváme, dokonce i u přednášečů vyspělejších, s negováním přesahu (při pohovorech pak s neznalostí jeho funkce), a to nejen u volného verše, ale i tam, kde je to už zcela neodpustitelné – u rytmi-zovaného a rýmovaného verše.

Celková úroveň přednesu povinných a volných textů nebyla ve všech kategoriích stejná. Zatímco např. porota první kategorie konstatovala, že by měla být povinnému textu věnována větší péče, že recitátoři přípravu opomíjejí a často text přednášejí poprvé až na WP, porotci druhé kategorie byli překvapeni naopak vyšší úrovní povinného textu. Jistě je vše jen v recitátorech samých, v jejich poctivosti i kulturním rozhledu, neboť jak slovenská poezie, tak dílo Jiřího Wolkra nabízejí opravdu dostatek kvalitních a pro recitátory „vděčných“ textů. Letos se opět potvrdilo, že dramaturgická úroveň se stále zvyšuje a že dnes už jen opravdu zřídka na WP slyšíme text nechvalně proslulý svou „efektností“, avšak povrchností a nevalnými literárními kvalitami.

(RK)

Amatérská scéna, 1984/8

■ Obě divácká fóra, obírající se letošní úrodou divadel poezie, naznačila, že se na Wolkrových Prostějovech dere do popředí ptaní po samém smyslu žánru, jeho prezentování zejména talentovanými mladými tvůrci. V tomto ohledu byl rokem předělu i kvalitativního přerodu: nepůjde už napříště dělat nezávažná jevištní pásma a montáže po silných inspi-

rativních výbojích obou letošních laureátů, Nepojízdné housenky a Radima Vašinky. Obecně vzato neplatí jenom pro divadlo poezie, že každé umění vnitřně žité rozžihá ty, kteří mu chtějí naslouchat, ba je i následovat.

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1984/9

28. WOLKRŮV PROSTĚJOV

12. – 16. června 1985

Povinný text z prozaického díla Jiřího Wolkra nebo ze světové prózy.

Soutěžilo 65 sólistů (I. kat. – 11/15, II. kat. – 16, III. kat. – 23) a 9 souborů

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Jana Keselicová**, Markéta Procházková: Podej mi ruku
1. **Alexandra Zikešová**, Daniil Granin–Aleš Adamovič: Blokádní deníky, James Thurber: Sova, která byla bůh
2. **Lucie Trmíková**, Jan Neruda: Láska, Poslední dopis Marie Kudeřkové
2. **Lenka Āarová**, Josef Kainar: Laciné věci, Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma
3. **Alena Šafránková**, Josef Kainar: Ve vedlejší domě, Marie Pujmanová: Život proti smrti

II. KAT.

3. **Monika Marková**, Jaroslav Čejka: Stromy, Jiří Wolker: O milionáři, který ukradl slunce

III. KAT.

1. **Silvie Vacková**, Antoine de Saint Exupéry: Citadela, Pierre Unik: Noc časů
1. **Dana Ryšková**, Paulin Joachim: Antimilost, Jiří Wolker: O Františku muzikantovi
2. **Dagmar Součková**, Lorenzo de Medici: Taneční písně, Ludmila Vančurová: Dvacet šest krásných let
2. **Miloš Movnar**, Josef Hanzlík: Potlesk pro Herodesa, William Saroyan: Lidská komedie

Výsledky souborů

CENA POROTY

Orfeus Praha, ved. Radim Vašinka, Oldřich Wenzl: Tajemství vodních květín

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Nepojízdná housenka Brno, ved. Miroslav Lopatka, Miroslav Holub: Mezi peřinami, povídky a stratosférou

DALŠÍ SOUBORY

DS Šupina Vodňany, ved. František Zborník, Za duchnou, před duchnou – lidová poezie
Naivně poetické divadlo Plzeň, ved. Alena Dvořáková, Vladislav Vančura–Vítězslav
 Nezval: Rozmary léta

Adieh KDŽ Nymburk, ved. Eva Hrubá, Josef Peterka: Autobiografie vlka, Autobiografie
 člověka, Eva Hrubá: S touhou na podešvi

Visuvadlo VŠCHT Pardubice, ved. Irena Janotková, Nestřilejte divokou svini – montáž
 z beatnických básníků

Ars (Amatérské recitační studio) PdgF Hradec Králové, ved. Svatopluk Pastyřík,
 Rainer Maria Rilke: Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka

Skip Přerov, ved. Josef Hos, Vladimír Holan: Panychida

Visuvadlo VŠCHT Pardubice, ved. Irena Janotková, „Mírně řečeno“

Porota sólistů:

Ludvík Mühlstein, redaktor Čs. rozhlasu České Budějovice

Hana Kofránková, režisérka Čs. rozhlasu Praha

Rudolf Kvíz, redaktor Praha

Eva Willigová-Koutová, Plzeň

Alexej Pyško, herec SD Ostrava

PhDr. Jiřina Hůrková, ÚJČ ČSAV Praha

prof. Vlad. Vozák, JAMU Brno

PhDr. Josef Hajný, překladatel Praha

Jan Roubal, LŠU Prostějov

MUDr. Miki Jelínek, herec DNO Praha

Daniela Musilová, DAMU Praha

Petr Horák, redaktor Čs. rozhlasu Ústí nad Labem

Lenka Chytilová, básnička nakl. KRUH Hradec Králové

Lud'a Marešová, herečka Praha

Alfréd Strejček, herec a recitátor Praha

Porota kolektivů:

PhDr. Milan Blahynka, CSc., ÚČSL ČSAV Brno

PhDr. Vítězslava Šrámková, ÚKVČ Praha

Miroslav Kovářik, recitátor Praha

Martin Porubjak, dramaturg Bratislava

Zdenek Potužil, režisér Divadla na okraji Praha

PhDr. Ivan Němec, Pedagogická fakulta Brno

PhDr. Svatopluk Vála, dramaturg Čs. televize Brno

Ernest Weidler, redaktor Čs. rozhlasu Bratislava

■ Čímž přicházím ke stínům tohoto ročníku: odbýval se za jistého odlivu zájmu o soutěžní výkony, ubylo obecenstva, prostory, kde se odehrávala většina představení divadel poezie, byly amatérsky přizpůsobeny arénovému řešení scény, chyběla technika na úrovni elektronického věku divadla včetně onoho dnes už na festivalech běžného zaznamenávání představení moderními prostředky filmu

a televize. Ve městě, které v přídomek nosí jméno velkého básníka revoltujícího mládí, není divácká vrstva preferující poezii, několikadenní festival je vlastně spíš ozdobou než nutnou potřebou prezentovat wolkrovskou tradici jako živé dílo.

Pokoušeli se o to sóloví recitátoři, leč ani jejich soutěžní produkce neproběhly za nějakého postížitelného zájmu posluchačů,

napočítal jsem při soutěži recitátorů druhé kategorie během celého dopoledního sledu diváků na prstech jedné ruky! Tak se stala sólistická část WP dílem zasvěcených, přednašeči tu recitují pro sebe a pro porotu, chybí atmosféra, která by z této záležitosti vytvořila sváteční událost, dodala náboje

vzrušení, souboje stylů a možností, které se v přednesu nabízejí. Je to, žel, vidět i v celkovém vyznění odměněných výkonů.

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1985/8

29. WOLKRŮV PROSTĚJOV

18. – 22. června 1986

150. výročí narození Karla Hynka Máchy. Povinný text buď z K. H. Máchy nebo Jiřího Wolkra.

Soutěžilo 60 sólistů (I. kat. – 17, II. kat. – 24, III. kat. – 19) a 5 souborů.

Uděleno bylo 4x 1. cena, 4 x 2. cena, 5 x 3. cena a 10 čestných uznání v sólovém přednesu.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Lucie Trmíková**, K. H. Mácha: Sen, Markéta Procházková: Chceš-li jít se mnou
2. **Patrik Nikendey**, Sergej Jesenin: Psovi herce Kačalova, Jiří Wolker: Žebráci
3. **Lucie Ruthová**, Michaela Pánková: Střecha nad hlavou, Jiří Wolker: O milionáři, který ukradl slunce

II. KAT.

1. **Patrik Hovorka**, Miroslav Holub: Váhy, Jiří Wolker: Noc
2. **Zuzana Dražilová**, Dávné písně lásky – z milostné lyriky starého Egypta, Jiří Wolker: Oči
3. **Alexandra Zikešová**, K. H. Mácha: Temná noc, K. J. Erben: Vodník
3. **Věra Dřímálková**, Oldřich Mikulášek: Tráva, Jiří Wolker: Zápisky z nemoci

III. KAT.

1. **Silvie Vacková**, Jiří Šotola: Na smrt K. H. Máchy, Velimir Chlebnikov: Pradlena z hořícího pole
1. **Pavlaína Koníčková**, Vladimír Holan: Návrat Máchův, M. Ogden: Balada o katovi
2. **Pavel Chalupa**, Jiří Wolker: Svatý Kopeček, Jiří Šotola: Na smrt K. H. Máchy
2. **Dušan Utinek**, Josef Kainar: Poézie, jak jsi pořád krásná, Jiří Wolker: Dům v noci
3. **Ivana Drahozalová**, R. Rožďestvenskij: Dopis do XXX. století, Jaroslav Seifert: Máchova noční cesta do Prahy
3. **Miloslav Movnar**, František Halas: A co básník, Josef Hora: Máchovské variace

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA ČESKÉ MÍROVÉ RADY

Jakoubek Stříbro, ved. Jaroslav Řezáč, Arnold Schönberg: Ten, který přežil Varšavu

CENA DIVÁKA

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Karel Havlíček Borovský: Král Lávra

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Nehouse Brno, ved. Aleš Bergman, Oldřich Mikulášek: Pivorum/ba/

DALŠÍ SOUBORY

D III České Budějovice, ved. Eduard Váňa, Marie Pawlikowska-Jasnorzewska: A že ho nesežrali
Visuvadlo Pardubice, ved. Irena Janotková, Marina Cvetajevová: Rozhovor

■ Situace v českém recitačním umění, kolektivním i sólovém, zdaleka není jednoduchá. Rok od roku akcentujeme v našich recenzích každoročních setkání nejlepších amatérských přednášečů a divadel poezie ten či onen aspekt určité krize tohoto žánru. Po léta voláme při obhlídce soutěže sólistů po skutečné tvůrčí osobnosti, která by svým přístupem k textu a jeho neopakovatelným a nezaměnitelným přednesem obohatila tuto oblast o novou kvalitu.

Stejně tak u kolektivů nesl se letitý podtext našich kritických výhrad v tom smyslu, že jediné ti, kteří svůj jevištní počín povýší na vlastní výpověď o sobě samých a o čase, v němž žijeme, mají právo být článkem slavného řetězu, na jehož počátku stojí dnes už legendární počiny tvůrců divadelní avantgardy dvacátých a třicátých let. Bilance v tom smyslu nebyla nikdy plně uspokojivá; pravda, stále tvoří ti, jejichž inscenace prošly Wolkrovými Prostějovy před lety jako malé

či velké senzace, jména Radim Vašínska, Zdeněk Potužil, Jan Roubal a Miroslav Lopatka se tu ozývají s přihlédnutím k nejrůznějším barvám divadelně poetické palety, hovoří se o výchozím pocitu jednotlivých inscenací a padají srovnávací měřítka.

Koneckonců také recitátoři – sólisté mají své vzory a modely a je vlastně dobré, že i z tohoto hlediska lze vytvořit pomocnou kritickou stupnici hodnot. Čeká se ovšem na tvůrce, který suverénně nastolí nové stupnice, přinese nezvyklý kolorit, jinou polaritu. Uveďme hned na počátku ohlédnutí za Wolkrovým Prostějovem 1986, že se žádná taková magická osobnost nevynořila, že se všech šest kolektivů dá celkem snadno „zaškatulkovat“ tam či onam, i když...

Miroslav Kovářik
 Amatérská scéna, 1986/9

30. WOLKRŮV PROSTĚJOV

10. – 14. června 1987

Nultý ročník soutěže v přednesu současné české literatury, prózy i poezie žijících, knižně publikujících autorů, souběžně s tradiční soutěžní přehlídkou WP, soutěžící se do ní hlásili samostatně, porotu jmenoval Svaz čs. spisovatelů – snaha normalizačního svazu probudit zájem o současnou poezii.

Soutěžilo 54 sólistů (I. kat. – 18, II. kat. – 14, III. kat. – 22) a 9 souborů, z nich 5 na WP poprvé.

Uděleny byly 4 první ceny, 2 druhé, 4 třetí ceny a 7 čestných uznání.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Daniel Hrbek**, Jiří Wolker: Školní sonet, Žák, Léto (montáž textů)
1. **Petr Bodlák**, Oldřich Mikulášek: Tráva, Jiří Wolker: Moře
3. **Pavel Marek**

II. KAT.

1. **Lucie Trmíková**, Anna Achmatovová: Až u moře, Jiří Wolker: Balada o snu
2. **Martin Polách**, Bertold Brecht: H, Jiří Wolker: Léto u nás
3. **Jolana Voldánová**, Miroslav Holub, Miroslav Florian: Chvilé závratí

III. KAT.

1. **Dušan Utinek**, Karel Sýs: Malá milostná, Vladimír Majakovskij: Správná věc (úryvek)
2. **Dagmar Součková**, Ján Buzássy: Třezalka, Jiří Wolker: Balada o ženě, bohu a muži
3. **Pavčina Koníčková**, Walt Whitman: Tajemný trubač, Jiří Wolker: Jaro
3. **Vladimír Kubát**, Jiří Šotola: Myslím na tebe, Sergej Jesenin: Dopis jedné ženě

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Dramatický klub MěDPM Třebíč, ved. Jaroslav Dejl, Aucassin a Nicoletta (starofrancouzský milostný příběh)

CENA ČESKÉ MÍROVÉ RADY

Studio uměleckého přednesu (SUP) Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Miloš Macourek: Zurangor (poema)

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Divadlo poezie ZK ROH Motorlet Praha, scénář Libuše Heczková, Petr Skarlant a Dagmar Sedlická: Dneska se stanu mužem

CENA MIKROFÓRA

Střední odborné učiliště Mladá Boleslav, ved. Jaroslava Jenčíková, Vladimír Majakovskij–Jiří Žáček: Úřad je můj celý svět

DALŠÍ SOUBORY

Jakoubek Stříbro, ved. Jaroslav Řezáč, voice–bandový pořad Kořeny – z textů budovatelských písní

Netrdlo Vyškov, ved. Zdeněk Řehka, Jaroslav Seifert: Budeš dlouho živ

Kohútek Vsetín, Josef Brukner: Jak to bylo s horou Říp

Divadlo poezie SPŠS Tábor, ved. Miloš Smetana, Jsem tvoje zem – pásmo z poezie Jana Pilaře, Donáta Šajnera a Karla Školaudyho

Dipot Novosedlice, Oldřich Wenzl

■ Proto je asi třeba rozšířit práci s recitátory v místech a okresech o vedení k dramaturgické samostatnosti, která předpokládá živé a soustavné sledování poezie, návyky sahat po novinkách, účastnit se besed s básníky, navštěvovat při každé příležitosti všechny podniky, kde se inscenuje poezie, všítat si poezie v televizi a v rozhlase, poslouchat gramofonové desky s poezií, a to vše

samozřejmě obdivně i kriticky. Nejlepší asi vůbec je pro jednotlivce, když zároveň pracuje v kolektivu divadélka poezie nebo sborové recitace, stejně jako je pro takový kolektiv výhra, když co nejvíc jeho členů se věnuje i sólové recitaci. Totéž platí i pro jednotu poezie a prózy. Myslím, že každý recitátor by se měl pokusit interpretovat i prózu, která se v Čechách na rozdíl od Slovenska i SSSR atd.

interpretačně stále zanedbává, protože zřejmě podceňuje, a sahá se jen po tom, co nějak souvisí už předem s jevištěm.

Nejvíce pozornosti ze soutěží Wolkrova Prostějova i letos budila divadla poezie a další interpretační kolektivy; jednotlivce nemohl vidět nikdo všechny, protože všechny tři věkové kategorie soutěží zároveň, navíc na místech vzájemně dost vzdálených. Neviděli a neslyšeli jsme nikdo ani všechny jednotlivce úspěšné, poctěné cenami a čestnými uznáními. Slavnostní závěrečná přehlídka byla zaplněna, nepochybně v dobrém úmyslu zahrnout diváky bohatstvím zážitků a zvýšit lesk festivalu, vším možným: písničkami skupiny 5 P, besedou s vítězi WP v minulosti (na jevišti usedli do křesel Radoslav Lošťák a T. Medvecká z Národního divadla, R. Ouředník z divadla v Chebu), dialogy Marcely Augustové a Josefa Prouzy z Mikrofóra, takže z letošních výkonů zbyl čas jen na několik málo, ze souborů jen na mladoboleslavského Majakovského a Žáčka. Přemíra „obalu“ nepřinesla moc uspokojení ani z toho, čím byla nemnohá recitace obložena: pozvaní hosté se dostali ke slovu na malou chvíli, takže je otázka, zda hudební produkce, která měla slavnostnímu večeru dodat na zvučnosti a snad i přitažlivosti, nepůsobila právě opačně, protože zatlačila do pozadí to, kvůli čemu se do Prostějova jezdí, a závěr festivalu připodobnila všem možným podívaným podle televizní normy, podle které je zajímavé jen to, co je proloženo populárními zpěváky...

Milan Blahynka

Amatérská scéna, 1987/8

■ ... Někdy se uvažuje, zda je možné při scénickém zpracování posunout text do zcela jiné polohy, než měla předloha. Třebíčský soubor proměnil předromantický rytířský příběh o Aucassinovi a Nicolettě ve „sborovopřednesovou humoresku“, uvedl vlastně původní hru na motivy anonymního středověkého textu, originální text ve slovech přesně zachoval. Nikoho v tomto případě nenapadne souboru posun vyčítat; naopak vznikla nová – a výrazná – umělecká kvalita:

posun totiž nebyl výrazem bezradnosti, ale tvořivé naplněnosti (naplnění tvořivosti?). Disproporce mezi vážně míněným textem a polodětskými interprety se vši jejich nepotlačovanou, ne umělou, nenásilnou hravostí uvolňuje v divákovi osvobozující smích. (Soubor nezískal jen cenu poroty, ale i nevidaně rekordní a těžko překonatelné hodnocení v anketě diváků: 4,97 – tedy jen o 3 setiny méně než možných 5 ! Taková jednoznačnost širokého diváckého kolektivu – cca 250 osob – naznačuje, že soubor donutil k nejvyšší známce i tradiční skeptiky, zlomyslníky, případně i závistivce z jiných, „konkurenčních“ divadel poezie...).

Důležitou roli hrají rozšafná, nastudovaná, ale ne silou nacvičená gesta, pohyby, grimasy, zkreslování hlásek a slov (protahování dlouhých samohlásek) a nespočetná řada gagů, které neurážejí text příběhu, i když jsou často k němu v protikladu nebo ho groteskně interpretují. Slova zůstávají slovy, dialogy zůstávají dialogy i tehdy, je-li sbor chórem či vypravěčem nebo reprezentuje-li některé postavy, např. Aucassinovy rodiče a to až do tak čarovných detailů, že se všichni kolektivně otočí za synem, když ho chtějí – jako otec a matka – zadržet. Atmosféru dotváří pozoruhodné, byť na první pohled jednoduché výtvarné řešení, které ne vnějškově, ale náznakově evokuje epochu vzdálenou v mlhách století; jinak zase rámcuje a dotváří dění na scéně hudba, klavír a zpěvy; ani náznak Beethovenovy Osudové jako výstraha pro unikající Nicolettu nepůsobí cizorodě nebo urážlivě. Z epického vyprávění vytvořili třebíčtí čistou scénickou hru, která svou nápaditostí někdy až roztavuje, rozpouští původní význam vět, takže hra má až dadaistický charakter. V této zdánlivě ztrátě původního smyslu příběhu se skrývá nové a významné poslání: humoreska vnitřně očišťuje diváka, uvolňuje v něm zadržovaný proud přirozenosti, osvobozuje ho od šoků a stresů každodennosti, obnovuje víru v krásu, nevinnost i budoucnost člověka v čase příliš kvetoucího cynismu a egoismu, bezohlednosti a surovosti.

Ernest Weidler

Javisko, 10/87

31. WOLKRŮV PROSTĚJOV

15. – 19. června 1988

Povinný text z díla Jiřího Wolkra nebo sociální reportáž českého autora.

Soutěž v interpretaci současných českých autorů vypsána SČS. Seminář: Současná česká literatura a její interpretace.

Soutěžilo 53 sólových recitátorů (I. KAT. – 17; II. KAT. – 17; III. KAT. – 19) a 9 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Lenka Krčková**, Robert Rožďestvenskij: Melodie, Jiří Wolker: Horské růže
1. **Martin Preiss**, Paul Simon: Nauč se padat, Jiří Wolker: Těžká hodina
2. **Martina Deliřová**, Jiří Wolker: Štafeta, Sergej Dalmatov: Modrý kůň
3. **Martina Longinová**, Jiří Wolker: Moře, Josef Hanzlík: Letecký den

II. KAT.

2. **Petr Bodlák**, Jiří Orten: Jeremiášův pláč

III. KAT.

1. **Dušan Utinek**, Josef Kainar: Podvečerní zimní jízda vlakem, Bohumil Hrabal: Krásná Poldi
2. **Libuše Heczková**, Vladimír Holan: Zdi, Jiří Wolker: Jaro
2. **Vladimír Kubát**, Vladimír Holan: Nepřátelům, Jiří Wolker: Balada o snu
3. **Irena Nosková**, Zbigniew Herbert: Fortinbrasova elegie, Karel Čapek: Případ s cenzurou

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Revolver Olomouc, ved. Václav Klemens, Jacques Prévert: Jsme, jací jsme

CENA ČESKÉ MÍROVÉ RADY

Věšák Praha, ved. Libuše Heczková, Galway Kinnell: Kniha zlých snů

DALŠÍ SOUBORY

Štěk Mladá Boleslav, SOU Obchodní, ved. Jaroslava Jenčíková, Jiří Suchý–Jiří Oulík: Lásko, kde jsi!?

Divadlo Na schodech České Budějovice, ved. Věra Regulová, Alexander Blok: Dvanáct

Divadlo pod lampou Plzeň, ved. Alena Zemančíková, Alexandra Berková: Pentameron, veselka a funus

Okup Česká Lípa, ved. Miroslava Kalvodová, Karel Šiktanc: Adam a Eva

C – Svitavy, ved. Karel Šefrna, Jiří Wolker: Jako pel?

Regina Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Miroslav Holub: Lepší role už nedostaneme

Skip Přerov, ved. Danuše Hosová, Oldřich Mikulášek: Preludy

■ Bylo v něm skoro všechno jako vždycky: semináře, soutěžní vystoupení jednotlivců a sled představení divadel poezie, slavnostní zahájení a pochopitelně i stejně slavnostní zakončení, jedno „inspirativní vystoupení“, tentokrát studentů pražské DAMU, úvodní

a závěrečný večer s diskotékou. Jako loni, jako předloni, před pěti nebo deseti lety. Letos s jednou inovací, na niž se přišlo – jak to u nejjednodušších věcí už bývá – po třiceti letech: že by se sóloví přednášeči mohli slyšet navzájem ve všech kategoriích v jednom dni

a na jednom místě, čímž vznikl nový programový typ, asi jeden z nejceněnějších a nejpotřebnějších – odezněl tu v rozpětí osmi hodin skutečný vzorník přednáškových lásek tohoto času; kolem šedesáti recitátorů, reprezentantů českých krajů a hlavního města ve třech věkových kategoriích se zmocňovalo (někteří poprvé na divadelním pódiu Národního domu) se střídavým úspěchem, leč za napjaté pozornosti přihlížejících, textů připravených volným výběrem: čtyřikrát Orten, třikrát Kainar (tušili recitátoři, že ti dva se znali z jednoho prázdninového tábora na sklonku míru v letech třicátých...?), poezie Miroslava Holuba, Jaromíra Hanzlíka a Jaroslava Čejky, z klasiků Viktor Dyk (dokonce dvakrát – jednou z Marností a podruhé v přednesu jihočeské recitátorky objevná i objevně interpretovaná válečná báseň Co mluví bystřina, jakýsi předobraz slavné Země mluví...), z cizích nechyběla, jako ostatně každý rok, Marina Cvetajevová, leč byl tu opět i R. Rožďestvenskij, Dalmatovův Modrý kůň, báseň, která je na cestě recitátorské obliby v předních řadách, kde se po léta drží i Ferlinghetti (letos Dva popeláři v nákladě v podání Heleny Chalupové ze Šumperka), tradičně už – vraťme se domů – Neruda (Balada o polce), Šrámek (Letní bubeník), Holan (Nepřátelům z Bolesti), a jak by mohli chybět autoři nad jiné milovaní a dnes i zpívání, Jiří Žáček, jehož písňové texty se dají i recitovat, Vladimír Vysockij s opačným reprodukčním osudem... Ukázalo se, že to byl počín, na který se vlastně po léta čekalo a jenž byl už několikrát skorý na spadnutí.

Až dosud přísně oddělovaná soutěž po kategoriích v odlehlých sálkách a bez možnosti konfrontace dožívala letos v produkci povinného textu Wolkrova nebo „sociální reportáže“ – tento sled soutěžních vystoupení jednotlivců měl už cenu převážně korigující, jak zdůraznili shodně porotci i přednášeči, a napříště by se mohlo od těchto separátních produkcí upustit stejně jako od oné „povinné“ básně. Wolkrova poezie je stále živoucím repertoárovým zdrojem natolik smysluplným a stále otevřeným a inspirativním, že není nutno ji „umocňovat“ akcentem výběru z povinnosti. Pravda, tento důraz zmírňovaly jiné alternativní možnosti, leč povinný text dostával tak příchuť čehosi druhořadého a skutečně pouze korektivního. Snad by se nestalo nic špatného, kdyby si přednášeči připravili pro soutěž volné texty dva nebo tři a podle svého vlastního uvážení nebo doporučení porotců mohli v druhém (případně i třetím) soutěžním kole zvolit podle sebe. Někdo by zatvrzele hájil barvy jednoho autora, jiný by doplnil recitační rejstřík o nové odstíny technické či dramaturgické, vznikly by i zajímavé konfrontační kombinace a zejména větší zainteresovanost samotných interpretů představit se skutečnou seberealizující poezií či prózou v rámci soutěžních regulí...

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1988/9

32. WOLKRŮV PROSTĚJOV

21. – 25. června 1989

Povinný text z díla Jiřího Wolkra nebo dílo ze slovesné lidové tvorby (prozaické nebo veršované).

Soutěžilo 57 sólových recitátorů (I. KAT. – 19; II. KAT. – 18; III. KAT. – 20) a 10 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Lenka Krčková**, Jiří Orten: Eta, eta, žlutí ptáci (úryvek), Plicka – Volf: Moravské lidové pohádky
2. **Martina Deliřová**, Ilja Erenburg: Dýmka vojákova, K. J. Erben: Sestra travička
3. **David Pastyřík**, Jiří Wolker: Bílý kůň, Bude vojna, bude

II. KAT.

1. **Veronika Kuropatwová**, Razmik Davojan: Těm, kdo byli bez pána, dostalo se pána, Kramářská píseň
2. **Petr Bodlák**, Jiří Orten: Exodus dramatu, František Halas, Vladimír Holan: Z křoví do křovíčka (výbor z lidové poezie)
3. **Tomáš Pavelka**, Jaroslav Seifert: Pražský hrad, Jiří Wolker: Sirény
3. **Filip Richtermoc**, Francis Zappa: Návrat syna obřího magnetu, J. Š. Kubín: Švec svatým Floriánem

III. KAT.

1. **Alena Brantová**, J. Š. Kubín: Uřknuti, Miroslav Holub: Zem podnebím k obývání příjemná
2. **Vladimír Kubát**, Josef Hanzlík: Jehněčí maso, Jiří Wolker: O Františku Muzikantovi
3. **Dagmar Javůrková**, Alexandra Berková: O malé, bílé cedulce, Láska až za hrob – z lidové poezie

Výsledky souborů

CENA POROTY

Divadlo poezie SOU obchodní Mladá Boleslav, ved. Jaroslava Jenčíkové, Karel Havlíček Borovský: Křest svatého Vladimíra

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY

Protoč Praha, ved. David Czesany, Svatava Antošová: Noční přesčas

CENA DIVÁKA

Umělecké sdružení Jitro modré slonice Praha, Óda na velblouda – z autorských textů

DALŠÍ SOUBORY

Divadlo Na schodech České Budějovice, ved. Věra Regulová, Wanda Chotomska: Osmnáct, aneb o rohlíku, který se chtěl stát měsícem

Divadlo poezie SPŠS Tábor, ved. Miloš Smetana, Eduardas Mieželaitis: Já, člověk

Vokativ Šumperk, rež. Zdeněk Novotný, O Tyranosurovi, tmě, ... a bagatelismu

Skip Přerov, ved. Josef Hos, Norbert Holub: Theatrium

Klub západočeských recitátorů Plzeň, ved. Jaroslav Řezáč, František Hrubín: Lešanské jesličky

M – Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Miloslav Kučera, Jan Kašpar: Tulikráska

Regina Břeclav, ved. Jana a Bedřich Kaněrovi, Zdena Bratřovská: Umanuté mlčení

■ Souhrnná zpráva o celém soutěžním komplexu nemůže než především uvítat, že organizátorům soutěže se podařilo sestavit program tak, aby každý soutěžící mohl uvidět a uslyšet všechny, kteří zde vystupovali. Kdo měl opravdu hluboký zájem a vytrvalost být při všem, měl k tomu všechny podmínky a za to patří organizátorům dík.

Milan Blahynka
Stráž lidu, 1989

■ Obhlíží-li pravidelný účastník a dlouholetý recenzent letošní 32. ročník národní přehlídky amatérských recitátorů, recitačních kolektivů

a divadel poezie, jak zní úřední podtitul červnových dnů v Prostějově, nemůže se ubránit dojmu, že prožil rok přelomu. Bylo to znát všude: soutěžní a průběžně volné inspirativní produkce se jaksi víc propojily, jedno přecházelo docela ústrojně a logicky v druhé, z pohovorů s porotou divadel poezie vznikl zajímavý noční diskusní klub nazvaný příznačně „kávové soaré“ snažící se evokovat atmosféru někdejších literárních salónů a lokálů. A konečně i po léta kritizovaný zpravodaj přehlídky dostal novou mladou tvář díky zapálenému kolektivu skutečných publicistických štik lovcích v prostějovských vodách od středy do soboty (21. – 24. 6.) nejednoho sólokapra. Psát bylo o čem: koncert folkového písničkáře J. Nohavici před

vyprodaným sálem divadla přerostl v celoměstskou událost, soutěž osmi dramaturgicky i režijně vyhraněných kolektivů, tři svrchovaně inspirující představení, z nichž poslední (Pavel Konečný s texty Hanse Arpa) bylo opět proti ustáleným tradicím skutečnou a smysluplnou tečkou za celým festivalem, šest desítek amatérských přednášečů ve dvoukolové soutěži, jakož i premiéra „pouličního Prostějova“, poetického jarmarku s atrakcemi všeho druhu. Je toho skutečně dost na jeden ročník, a tak jako všechno nové a prosazující se může mít rozdílné parametry vzhledem k daným normám z minulých let, nezbyvá než úvodem tohoto raportu dodat, že z oné dějme tomu, „předpřestavbové“ tváře WP zůstalo už jen u úvodních a závěrečných oficialit a poněkud neústrojného propojení přítomnosti federální delegace spisovatelů s dělným kvasem prostějovských dní a nocí.

Miroslav Kovářik
Amatérská scéna, 1989/98

■ To je nápad za šedesát čtyři tisíce dolarů – říkával s oblibou o kvalitním nápadu Jan Werich. Jistě by něco podobného poznamenal o sobotním prostějovském hanáckém jarmarku, který se odehrával v rámci WP na hlavním náměstí. Nechceme popisovat, co všechno zde bylo k vidění i k zakoupení, neboť se zde krásně skloubila lidová kultura s možností zakoupit si umělecký předmět (první akce téměř bez kýče!) a počesku hezky nasytit žaludek. Nejlépe hovoří odposlechnuté názory:

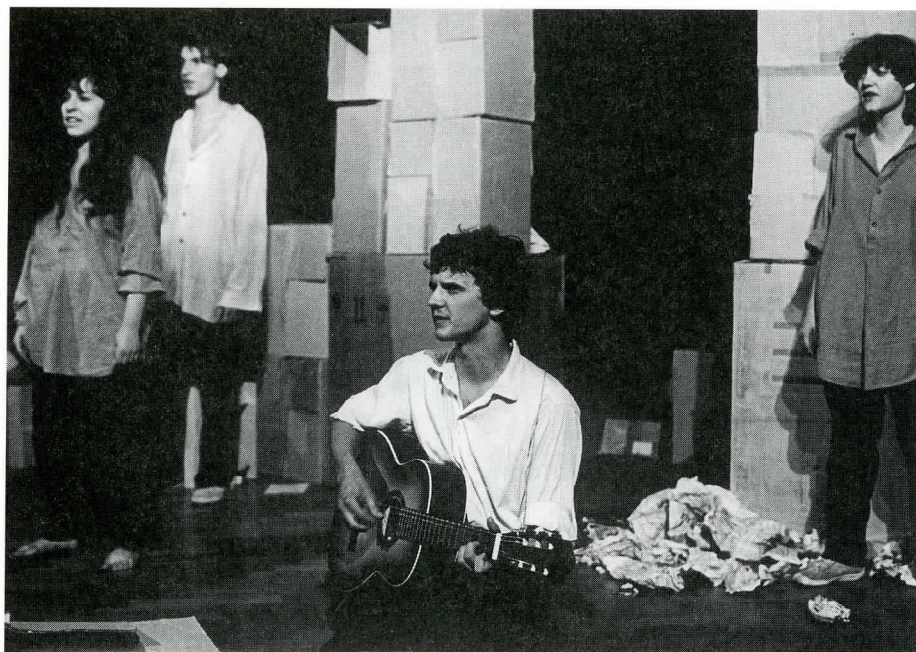
„Na jarmark mne vylákala jedna kramářská písnička. Bydlím nedaleko a tak jsem se hned vydala zavzpomínat na mládí“ (starší žena). „Pro moje děti je to něco neobvyklého, jsou přímo nadšené. Ani já jsem nic podobného neviděla dosud v Prostějově a je to škoda“ (mladá maminka). „Manželka mne vylákala na nákup a já místo tlačence v obchodech jsem se skutečně pobavil, zejména při hanácké poezii předvedené LŠU Prostějov. Podotýkám, že jinak jsem spíš příznivcem fotbalu než poezie a je co říct, že mne zde toho tolik zaujalo“ (muž v nejlepších letech). „Proč nic podobného tak dlouho

v Prostějově nebylo? Doufejme, že podobných akcí bude víc“ (muž s dvoukolákem). „Dříve byly takové akce často. Vždyť to spojuje lidi, takhle se sejít, pobavit se, zazpívat si. A ta krása lidových písniček; věřím, že většina dětí dá přednost takové podívané před jakýmkoli televizním pořadem“ (starší žena). „Kluk šel obdivovat historická vozidla, dcera recituje za perníček a já se dlouho tak nezasmála, jak při hanácké poezii“ (mladá žena). –ap–

–ap–
Stráž lidu, 1989

1980 - Šupina Vodňany.
R.M. Rilke: Píseň o lásce a smrti.
Scénář a režie: František Zborník
Cena poroty, Cena diváka
Fotografie: Karel Novák

1983 - Nepojízdná housenka Brno.

Zahodit všechny hračky pro jedinou - z veršů Josefa Hory. Režie Miroslav Lopatka

Zvláštní cena poroty, Cena diváka

Fotografie: Bob Pacholík

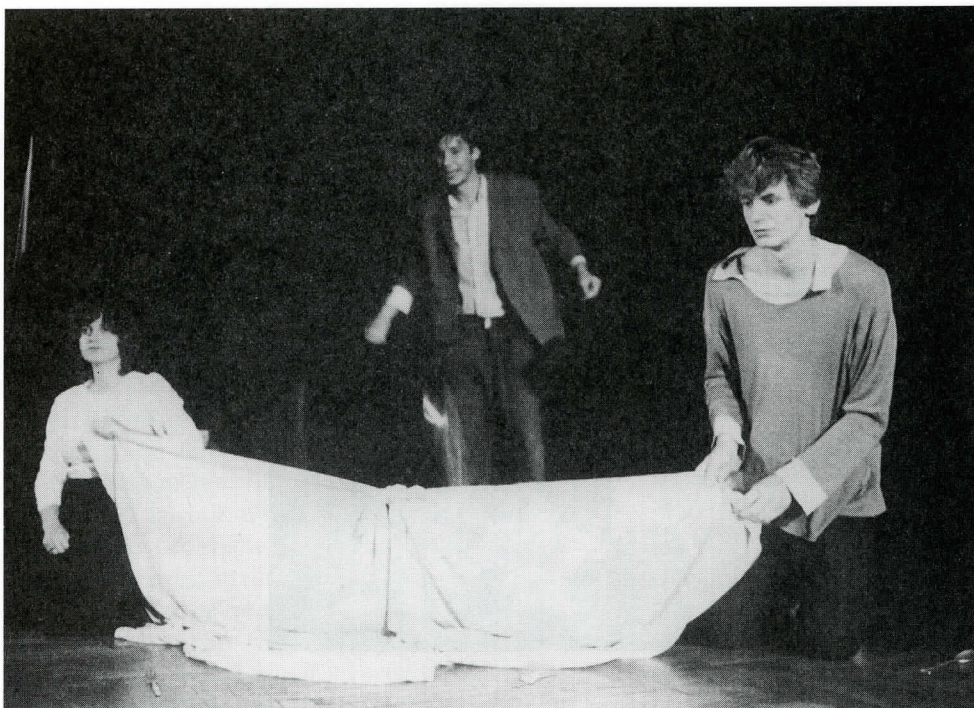

1985 - Orfeus Praha.

Oldřich Wenzl: Tajemství vodních květin. Scénář a režie: Radim Vašínska

Cena poroty

Fotografie: Karel Novák

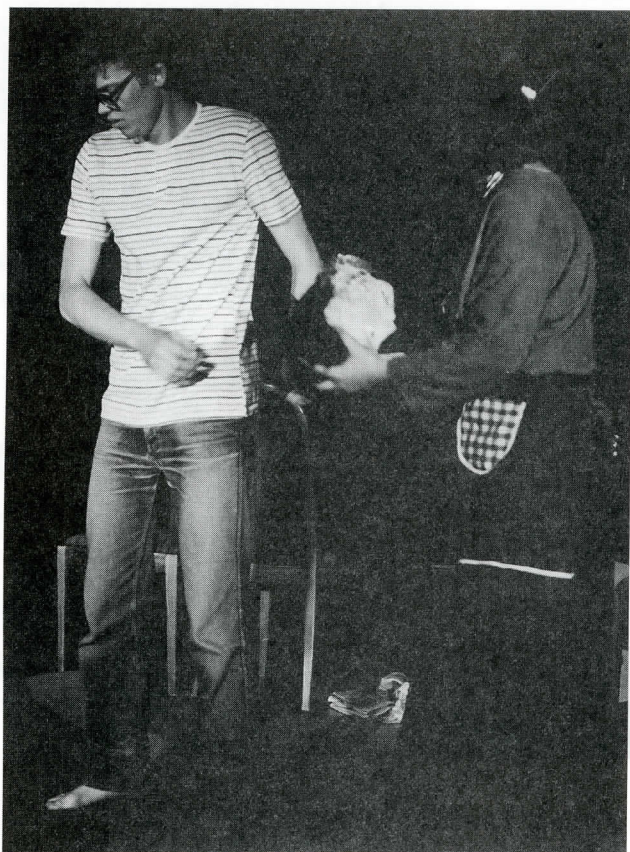
1986 - Nehouse Brno.
Oldřich Mikulášek: Pivorum/ba/. Scénář a režie: Aleš Bergman
Zvláštní cena poroty
Fotografie: Bob Pacholík

1987 - Dramatický klub Třebíč,
Aucassin a Nicoletta.
Scénář a režie: Jaroslav Dejl
Cena poroty, Cena diváka
Fotografie: Karel Novák

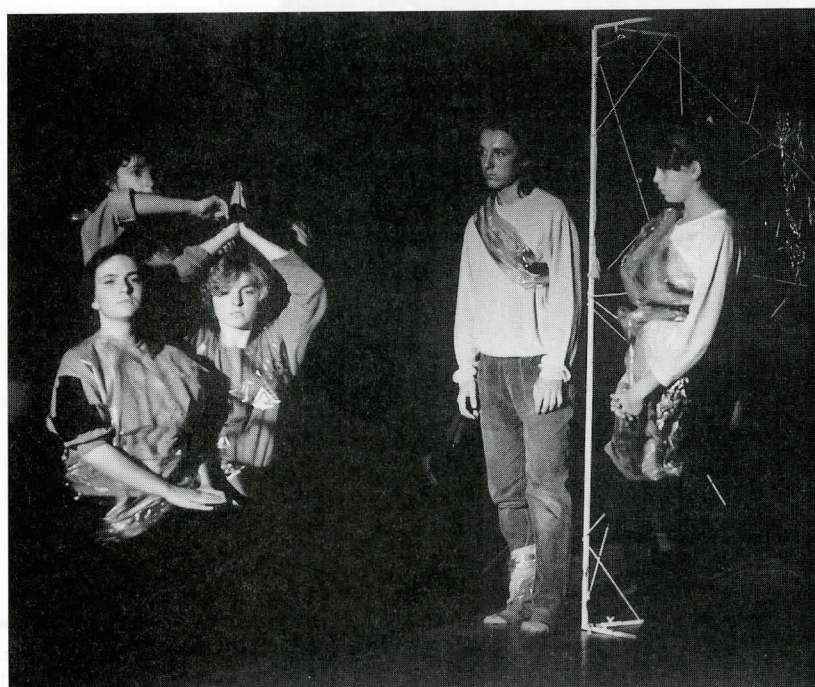
1987 - Divadlo poezie ZK Motorlet Praha. Skarlant-Sedlická: Dneska se stanu mužem.
 Scénář a režie: Libuše Heczková.
Zvláštní cena poroty
 Fotografie: Bohuslav Pacholík

1988 - Revolver Olomouc.
 J. Prévert: Jsme jací jsme.
 Scénář a režie: Václav Klemens
Cena poroty,
Cena diváka
 Fotografie: Karel Novák

1989 - SOU obchodní Mladá Boleslav.
Poetický jarmark. K.H. Borovský: Křest svatého Vladimíra. Scénář a režie: Jaroslava Jeníčková
Cena poroty
Fotografie: Karel Novák

1989 - Regina Břeclav.
Zdena Bratřovská: Umanuté mlčení. Scénář a režie: Bedřich Kaněra
Fotografie: Karel Novák

INTERMEZZO

Z uvažování a ze zkušeností porotců WP II.

L. N. TOLSTOJ napsal vedle rozsáhlých prací knihu, jež není příliš objemná. To jí však nic neubralo na světové proslulosti. Byla napsána po poslechu Beethovenovy Kreutzerovy sonáty. Tři významní umělci se rozhodli, že vyjádří svými uměleckými prostředky drtivý hudební zážitek. Malíř Repin slíbil namalovat obraz, Lev Nikolajevič chtěl zachytit dojem slovy a napsaný příběh měl přednést známý herec a čtec Andrejev–Burlak. Plán se však v této podobě neuskutečnil. Burlak zakrátko zemřel, Repin obraz nenamaloval, naštěstí L. N. Tolstoj slibu dostal. Napsal Kreutzerovu sonátu. Zprvu na pouhých sedmnácti stránkách, aby se dala přečíst za jediný večer, později novelu rozšířil na více než sto stran.

Když jsem měl Kreutzerovu sonátu dělat pro Lyru Pragensis, nebylo lehké přikročit k úpravě.

Jaká byla možnost?

Bylo možné podat zkrácený výtah celého textu, takovou dějovou kostru, ale kvůli tomu se přece lidé do divadla nezvou! Kvůli tomu se přednes nedělá?! (Děj je jistě velmi důležitý, upoutává diváka, je to nit, která ho vede. Ale dělal jsem několik programů, u nichž byl děj minimální nebo vůbec žádný, a přece byl divák upoután. Například Ciceronovými Rozmluvami o stáří a přátelství. Děj tam nehraje opravdu žádnou roli. Myslím si však, že otázka děje nehraje zvláštní roli ani u Romea a Julie. Divák přece většinou ví, že to všechno skončí strašně, ale nechává se uchvacovat něčím docela jiným. Tím, co přetrvalo mimo děj, tím, co my dnes stále ještě cítíme. Myšlenkou hry, která má svou sílu i v době, kdy už nejsou žádné šlechtické rody a kdy se lidé nepropichují kordy na náměstí.

Záleží jen na tom, jak se autorovo poslání předá dnešnímu člověku. K. S. Stanislavskij v knize Moje výchova k herectví poznamenává: „Ve chvíli tvoření patří sice slova básníkovi, ale podtext je hercův. Kdyby tomu bylo jinak, netoužil by divák jít do divadla a dívat se na herce. Seděl by doma a hru by si četl sám...“)

Nuže, nechťeli jsme podat kostru Kreutzerovy sonáty; nechťeli jsme býti žraloky, kteří nedůstojným způsobem ohlodali Hemingwayovu starci uloveného obrovitého marlina.

Večer uměleckého přednesu přece není školní úloha, výtah z děje by vzdělané konzumenty literárních večerů sotva zajímal a navíc vyprávění obsahu díla by bylo především nedůstojné autora.

Volili jsme proto druhou možnost.

Vybrali jsme z novely základní část – i když také rozsáhlou – a to zpověď hlavního hrdiny Pozdnyševa. Tu část, kdy do diskuse o manželství a vztahu muže a ženy vůbec, vstoupí v kupé jedoucího vlaku tichý muž se slovy: „Zdá se mi, že jste už poznali, kdo jsem. Jsem Pozdnyšev, ten, jemuž se stala ta epizoda, že zabil... svou ženu!“

Příběh je vlastně prozrazený, vrah sedí před námi, co ještě může být zajímavého? Co? Výpověď člověka, který vraždil. Vyprávění, do něhož Tolstoj, kromě historie Pozdnyševovy lásky a manželství vkládá i zneklidňující filozofické sentence (kvůli kterým koneckonců knížka v mnoha zemích byla zakazována, vycházela s obrovským zpožděním nebo vůbec nevyšla).

Ale jak potom takový text přednášet? Z jakého úhlu? Objektivně, bez osobního vztahu, jako příběh statkářského Ruska?

I to by se jistě dalo. Ale pro koho by to bylo zajímavé? A užitečné? Jestliže Pozdnyšev vypráví v kupé svou otřesnou historii jako nejbystřejší zpověď, tím spíše přednášeč musí jít, jak my říkáme, „za sebe!“ Nemůže hrát, na pódiu nelze přece hrát, nemá kolem sebe ani scénu, nemá kostým, umělý vous, rekvizity, spoluhráče, partnery. Přednášeč sedí před obecenstvem ve stejném oblečení jako mají oni, je jedním z nich, i když jemu jedinému se dívají do tváře a do očí.

A tak místo objektivního sdělování příběhu volil jsem formu provokujícího dialogu s přítomnými spoluobčany. Prostřednictvím Pozdnyševovy zpovědi jsem jednak odkrýval drama jeho lásky a manželství, sděloval svůj vnitřní vztah k vývoji tohoto dramatu i k autorské analýze a potom jako současník jsem se snažil své obecenstvo zneklidňovat myšlenkami, co z toho všeho platí pro koho ještě dnes. Vždyť i dnešní člověk může tonout v zajetí podobných osidel, podobných tragédií, jako byla tato.

Byla to Pozdnyševova zpověď, ale musela být i mou. A absolutní ticho v hledišti při představení a dlouho ještě po něm nasvědčovalo, že i lidé v hledišti probírají slyšenou zpověď svůj život, své vztahy, své názory.

Vlastimil Fišar, 1975

Každý dobrý básník a spisovatel usiluje o nový pohled na život, na skutečnost, o její hlubší poznání – a tím také o nový způsob vyjadřování, o nový styl. V individuálním stylu každého autora pak existují některé rysy obecné, protože každý autor je svou tvůrčí činností zapojen do určitých historických a sociálních souvislostí. Jeho styl je součástí určitého historického období, generace, literární školy apod.

Z hlediska uměleckého přednesu by tedy mělo jít o soustředěnou pozornost přednášeče k textu, k umění pochopit charakter autorova jazyka, příčiny výběru těch nebo jiných slov, způsob a smysl výstavby každého obrazu a každé věty, umění odhalit na základě rozboru jazykové výstavby hlavní smysl uměleckého díla, jeho ideové zaměření. Při hodnocení stylu autora musíme pochopit, že jazyková výstavba, styl díla a jeho výstavba myšlenková nejsou dvě na sobě nezávislé složky, ale že styl díla je určen především jeho ideovým zaměřením.

Stylistický rozbor by měl být součástí technické a tvůrčí práce přednášeče s textem. Při hledání klíče, kterým bychom si otevřeli cestu k pochopení charakteru a zvláštností každého autorského stylu, musíme vycházet z pochopení celkového tvůrčího přístupu daného autora i z jeho dobového kontextu.

V procesu výstavby přednesu básně nebo prozaického útvaru hraje hlavní roli plné pochopení autorových myšlenek, které jsou zákonitě a přesně vyjádřeny jazykovou stavbou díla. Proto také všechny etapy práce s textem, počínaje od první, tj. od myšlenkového rozboru textu, jsou zároveň etapami, v nichž hledáme a zvládáme autorský styl. Jde o hledání procesů, z nichž se rodil neopakovatelný autorský styl – a neopakovatelná intonace autora. V souvislosti s hledáním jazykových zvláštností a charakteru stylu díla určeného k přednesu se zároveň rozhodujeme o výběru vhodného výslovnostního (mluvního) stylu.

Mluvíme-li při hodnocení uměleckého přednesu v porotách často o tom, že znalost spisovné výslovnostní normy, pravidel a zásad výslovnosti spisovné češtiny je základním předpokladem dobré úrovně kultury řeči při přednesu, nemáme tím samozřejmě na mysli nějaký ideál jednotné, uniformní spisovné výslovnosti. Vždyť už sama norma spisovné výslovnosti je nutně stylově diferencovaná. V kodifikační příručce *Výslovnost spisovné češtiny I* (1967, s. 12) je naznačeno její základní dělení. Mluví se tu o třech stylech spisovné výslovnosti: 1) o stylu základním, neutrálním, jaký můžeme slyšet z úst kultivovaného řečníka při nějakém veřejném mluveném projevu, např. při odborné přednášce, 2) o stylu „nižším“, tj. běžném, konverzačním stylu, kterého užíváme v běžném denním styku za předpokladu, že mluvíme spisovným jazykem, 3) o stylu „vyšším“, slavnostnějším, s výslovností zvláště pečlivou a výraznou. Výslovnostní styly se od sebe odlišují ve všech rovinách zvukové realizace jazyka: ve výslovnosti jednotlivých hlásek i hláskových spojení, ve zvukové realizaci celých slov (domácích i cizích původu), v přízvukování, v melodii věty (v jejích intonačních průbězích) apod.

V přednesu se samozřejmě objevují všechny tři výslovnostní styly mluvené spisovné češtiny, kromě toho pak ještě řada variant dalších, spisovných i nespisovných, zejména jde-li o text, při jehož ztvárnění autor využíval nebo přímo vycházel z hovorového jazyka, obecné češtiny nebo nářečí. Při přednesu se vlastně může objevit jakýkoli výslovnostní styl. To však neznamená, že výběr výslovnostního stylu může být libovolný. Výběr výslovnostního stylu musí být nutně v souladu především s celkovým stylem díla, uvnitř přednesu může být diferencován podle jeho jednotlivých složek.

V praxi přednesu to znamená, že jiný výslovnostní styl volíme při přednesu např.: pateticky a monumentálně laděného obrazu minulosti, jak jej podává např. V. Vančura v *Obrazech z dějin národa českého*, jiný v některých Čapkových prózách skazových, v nichž Čapek vychází z obecně rozšířených jazykových prostředků hovorových (např. *Povídky z druhé kapsy*).

Při výběru výslovnostního stylu v souvislosti s hodnocením autorova stylu a jeho jazykových zvláštností, jeho přístupu k vytváření obrazů je jistě důležité posuzovat styl díla nejen jako celek, ale i jeho jednotlivé složky. Mít na vědomí skutečnost, že objektivní zákonitosti působení slova na čtenáře i posluchače spočívají – zejména v poezii – v základu stavby obrazu. Poetický obraz – to je spojení slov, jejichž prostřednictvím je vyjádřen – vyvolává konkrétní i emocionální představu o předmětu, oživuje v mysli posluchače vizuální, sluchové i hmatové dojmy. Každý básník přistupuje k tvorbě svých obrazů jinak a využívá k tomu jiných jazykových prostředků. Bývala např. období, kdy poezie byla chápána jako něco vyššího „nadzemského“ a neměla do ní přístup slova všední, hovorově zabarvená, slova příslušející jazyku lidovému. Teprve později probojovali básníci (především Neruda) vstup nové, s životem lidí spjaté tematiky a nové, pokrokové záměry ideové vyjadřovali slovními a jazykovými prostředky přejímanými z jazyka lidového, z jazyka všedního dne. Později se začal v poezii využívat i slovník nářeční (především Bezruč) a slovník mluvy hovorové (Šrámek, Seifert). Dnes využívá poezie prostředků ze všech vrstev našeho národního jazyka. Ovšem ve všech obdobích i dnes zůstává základem básnického vyjadřování jazyk spisovný – a všechny nespisovné, tvaroslovné i skladebné jevy vynikají teprve na pozadí jazyka spisovného.

Jiřina Hůrková, 1979

Přednes je v podstatě dialogem interpreta s obecnstvem. Jde tu především o vztah. Aby byl ten vztah účinný, musí být výkon interpreta přesvědčivý. Síla přesvědčivosti přednášeče je především v přirozenosti jeho projevu. Ale nesmíme zapomínat, že přednes je stylizovaný jazykový projev – to je dáno už textovou předlohou. Proto musí i přednášeč usilovat o to, aby jeho projev byl jak účinný, tak estetický.

Nebylo by však správné zakládat interpretaci pouze na stylizaci mluveného projevu. Přednes nemůže být ani emocionálně, ani esteticky účinný, jestliže se bude pouze lišit od přirozeného, běžného mluveného projevu. Přednes není uměle stylizovaný jazykový projev, opírající se pouze o zvukovou stylizaci bez ohledu na základní sdělovací funkci. Podobně jako styl autora je spjat s tematickým obsahem díla, vychází styl přednesu z textové předlohy. Estetická rovina je zde ruka v ruce s rovinou sdělovací. Když interpret pracuje na souvislostech textu a snaží se dobrat smyslu textové předlohy, musí se především ztotožnit s jejím stylem. Přednášeč může smysl textu odhalit pouze v jeho stylu, a naopak jeho styl jen ve spojení s jeho smyslem. To je skutečně náročný myšlenkový, ale i emocionální pochod – přednášeč se musí vyrovnat s cizí zkušeností, s cizím názorem na svět, s cizím viděním a chápáním skutečnosti. Přednášeč zde musí pochopit složité vztahy, vyjádřené slovy, a přivlastnit si systém těchto vztahů, tedy styl autora.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že přednášeči je nejmilejší takový autor, který odpovídá stylu jeho projevu, s jehož stylem se může ztotožnit, resp. se mu maximálně podřídít a přiblížit. Zde taky může recitátor nejvíc uplatnit své hledisko. Ale tato shoda autorského a přednášečova stylu není vždy možná, dokonce důsledně vzato, není možná vůbec (snad kromě autorského přednesu). Ve skutečnosti může přednášeč svým osobitým stylem úspěšně interpretovat stylově rozdílný text. Někdy je to dokonce nutné, chce-li například recitátor přiblížit dnešnímu divákovi starý, klasický text.

Zároveň však nesmíme zapomínat na to, že hlavním úkolem přednesu je odhalit smysl textové předlohy; že recitátor musí sdělit myšlenku autora, která odpovídá svým obsahem textové předloze. Přednášeč nemůže překročit hranice textu, ale musí usilovat ve volbě výrazových i významových prostředků o maximální prohloubení obsahu textu, o jeho konkretizaci, o přiblížení divákovi, o jeho sdělnosti a životnosti. A to je možné dokázat i v případě, že se styl přednášeče nekryje se stylem autora.

Přednášeč tedy bere v potaz dva styly – svůj osobitý a autorův?

Každý opravdu dobrý přednášeč má svůj osobitý styl. Připomeňme si alespoň R. Lukavského nebo V. Fišara. Jejich styl je důsledkem jejich životního a estetického názoru, který určuje výběr i řád výrazových a významových prostředků. Výběr těchto prostředků je pak u interpretace různých stylově rozdílných textů v některých rysech shodný nebo podobný. Prolnutí přednášečova stylu s různými autorskými styly zaručuje celou škálu přednášečských výkonů.

Nesmíme však za osobitý přednášečský styl pokládat výkony slabých interpretů, kteří na vše používají jedno výrazové schéma. Je to v důsledku toho, že nepochopili smysl a tedy ani styl textové předlohy a navíc jejich výběr, resp. možnosti výběru, výrazových i významových prostředků je zúžen na malý okruh.

Vedle autorova stylu musí stát i samostatný styl interpretů, protože v přednesu jako v mluveném jazykovém projevu se uplatňují jiné prostředky než při projevu psaném.

V přednesu jsou realizačními a tedy stylovtvornými prvky jazykové i mimojazykové prostředky. Patří sem hlas, melodika řeči, intonace, větný přízvuk, frázování, střídání tempa řeči, pauza, mimika atd.

Marta Hrachovinová, 1983

Interpretace ? Reprodukce ?

V odborné literatuře se často hovoří o interpretaci⁽¹⁾ jako o vyváženém vztahu tří složek: autor – přednášeč – posluchač. Interpretace jakožto tvůrčí činnost se pak dává do protikladu k tzv. předčítání, kde má vrch nikoli vlastní vztah přednášeče k textu a jeho vnitřní zaujetí, nýbrž pouhá informace o textu, autorovi. Protože se však v tomto článku budu zabývat tvůrčí interpretací a jejím protikladem, pasívní, rutinnou reprodukcí, nebudu si tzv. předčítání dále všimát. Vždyť předčítatel vědomě realizuje především přenos: autor – posluchač, aniž by si kladl umělecké cíle, byť i on se při hlasitém předčítání neubrání jistému podání, jež nemůže být zcela neutrální.

Všimněme si blíže vzájemného vztahu jednotlivých složek dnes už klasického trojúhelníku AUTOR – PŘEDNÁŠEČ – POSLUCHAČ. Samozřejmě, že ideální je vyvážený vztah všech tří složek (na oně harmonii je umění přednesu založeno), nicméně v praxi pozorujeme, že dochází k narušování vyváženosti. Zdá se mi, že dominantní bývá často jen některá z dvojic, např. přednášeč – posluchač; zde recitátor prosazuje hlavně sebe. Nebo autor – posluchač; tady je recitátor pasívní a sděluje jen autorovy, t.j. cizí myšlenky, či de facto jen jednu složku autor nebo přednášeč. Aniž bych chtěl třetí složku, již je posluchač, vyloučit ze hry nebo jí upřít důležitost (vždyť je podstatnou složkou tvůrčího procesu, vytváří pro interpreta prostor, dává smysl jeho práci, posluchač je účasten na zrodu díla, je jeho katalyzátorem, odrazovou plochou, zrcadlí se v něm

básnickovy myšlenky zpracované přednášečem) – mám zato, že svár mezi tvůrčí interpretací a pasivní reprodukcí je determinován především vztahem složek AUTOR (text) – PŘEDNÁŠEČ.

Jak už obšírněji rozebírali jiní autoři, interpret (a týká se to i jiných druhů umění) vstupuje mezi autora a posluchače, aby mu sdělil autorovy myšlenky. Ovšem i to, jak v něm autor, text, rezonuje. Nechce tedy pouze tlumočit cizí myšlenky, být tlampačem, oním halasovským „kůlem vyhlásek“: svým intelektuálním a emocionálním zázemím, svou lidskou i uměleckou zkušeností po svém vykládá, interpretuje autora, vyjadřuje svůj vztah k textu a jeho prostřednictvím vlastně ke světu. Rovněž se často hovoří o ideálu, kdy přednášeč bere cele za svůj vztah autora ke světu, autorův umělecký vkus, jeho morálku, jeho umělecký i politický názor, a kdy přednášeč ve vlastní fyzické interpretaci dokonale postihne autorův styl i literární formu textu. Onen ideál je v praxi spíše výjimečný a navíc toto „souznění“ často postrádá ono zvláštní napětí, jež ve vztahu přednášeč – autor může vzniknout zejména z interpretova názorového posunu – pokud je ovšem skutečným tvůrčím činem. Nejzazší mírou onoho napětí je pak rovněž nepřilíh obvyklý, ironický výklad či dokonce polemika s autorem. Nicméně jak ideální souznění s autorem, tak i opak – polemika, samy o sobě ještě nezaručují, že interpretace je tvůrčí!

Je vůbec zajímavé zamyslet se nad vztahem přednášeč – autor a hlavně nad tím, co je ještě úcta k autorovi a umělecká pokora přednášeče (tedy někdejší ctnosti, dnes div ne už vyobcované z „moderního“ přednesu!) – a co je již znakem pasivity, chudoby emocionálního zázemí a fantazie, malé odvahy či neschopnosti prosadit své recitátorské já. Věčně budou vznášet otázky, kam až při výkladu autora přednášeč může jít, jakého posunu se smí odvážit, kde jsou hranice tvůrčí odvahy...

Recitátor ve vztahu k autorovi, k textu (ovšem i vstříc třetímu rohu trojúhelníku – posluchači!), ale především vůči sám sobě si musí ujasnit, o co mu jde. Svě motivace. Někdo recituje proto, že i jako čtenář má rád poezii, čte si ji vlastně nahlas. Mnozí v ní hledají útěchu uprostřed surového světa, unikají před citovou prázdnotou, a právě jim poezie v mnohém pomáhá. Přednes je i dialogem se světem, s bližními – ale i se sebou samým, vždyť zde se člověk táže a zároveň hledá i odpověď. Motivem však může být i snaha upozornit na sebe, vyniknout, prosadit se, zvítězit v soutěži – tedy motivy (samy o sobě) mimoumělecké, pramenící spíše ze ctižádosti nebo ješitnosti, z charakterových vlastností. Jak je vidět (ve výčtu by bylo možno pokračovat), motivace mohou být rozmanité – a sociologie s psychologii nás učí, že těch motivací a rolí má v sobě jedinec dokonce několik současně. To uvědomění si vztahu k sobě samému i k přednesu formuje též vztah k autorovi – a nakonec i pohled na meze a možnosti tvůrčí interpretace.

Někdy jsme smutnými svědky, že právě ve jménu osobitosti, novosti pohledu, autor je jen surovinou, z níž recitátor hněte své JÁ, je zrcadlem Narcisovým, pouhou záminkou... („zve ke zvůli!“⁽¹⁾) – a nějaká pokora a úcta k autorovi jakoby byla už jen nepotřebným haraburdím. S literární formou textu se zachází „dle obrazu svého“, svévolně, a s textem také podle libovůle: v textu se neškrtá z časových důvodů, ale právě ty pasáže, jež jsou málo efektní nebo technicky obtížně proveditelné. Také se např. proti původnímu textu – refrénovitě opakují celé verše nebo jednotlivá slova, text je vydrancován, kterážto svévole se vydává div ne za tvůrčí dramaturgický počin! A to vše jen proto, aby přednášeč posluchače co nejvíce ohromil a hlavně aby co nejnápadněji „prodal“ svůj talent. Je to bezohlednost vůči autorovi i posluchačům, nepoctivost, je to sobectví, které když se „přežere, nevrhne, vytráví a začne znova“⁽²⁾.

Co tedy je a není tvůrčí? Ponechme interpretovi právo na úctu k autorovi (sloužit, ale neposluhovat!) a na uměleckou pokoru, právo na prostotu a neefektivnost výrazových prostředků (opravdu není snadné „být prostý a být doslovný...“) – ale netrpme mu pohodlnost a malou odvalu projevit vlastní názor. Raději přimhouříme obě oči, když riskuje a nevyjde mu to – než abychom se spokojili s tzv. kultivovaným, avšak myšlenkově a názorově sterilním a ve vlastní interpretaci „bezpohlavním“ výkonem. Tolerujme spíš technické nedostatky – než neschopnost aktivizovat v sobě i posluchači emoce a představy. Nepromíjejme mu bezohlednost k autorovi i posluchačům – často právě tváří v tvář jim, navzdory přirozené snaze po maximálně osobitém, účinném výrazu, by měl interpret ze svého ego trochu slevit.

Vždyť tvůrčí přístup nespočívá jen v odvaze riskovat a prohrávat, být za každou cenu originální, ale rovněž v odvaze nepotlačit v zájmu sama sebe autora a myslet přitom i na posluchače.

Rudolf Kvíz, 1986

(1) např. J. Hraše. Umělecký přednes – Tvorba pásma, str. 31. ÚKVČ 1983. nebo J. Šrámek, sborník Přednes, interpretace, próza, verš, str. 25, SKKS 1984

(2) – z díla Vladimíra Holana

(3) – z díla Vladimíra Holana

(4) – z díla Vladimíra Holana

IV. Z dat a ohlasů 1990 – 1996

33. WOLKRŮV PROSTĚJOV

14. – 16. června 1990

Povinností sólových recitátorů bylo nastudování 2 libovolných textů.
Finalisté WP poprvé na Poděbradských dnech poezie jako soutěžící.

Soutěžilo 52 sólových recitátorů (I. KAT. – 19; II. KAT. – 14; III. KAT. – 19) a 9 souborů.

Výsledky sólistů

I. KAT.

1. **Lenka Krčková**, Jan Skácel: Na prázdné dlani kamínek,
Christian Morgenstern: Papír od chleba s máslem
2. **Alena Chaloupková**, Ludvík Aškenazy: Rozhovor o smrti, Jiří Suchý: Můj pes
3. **Daniel Nemrava**, Paul Simon: Písníčka pro potřebné – Zvuky ticha,
Michal Horáček: Dopisy lásky a nenávisti
3. **Radek Elhota**, Jacques Prévert: Kůň na ostrově

II. KAT.

1. **Martina Longinová**, Bohumil Hrabal: Diamantové očko
2. **Martina Deliřová**, Miroslav Holub: Gaston
3. **Lenka Nevrllová**, William Saroyan: Velký bílý prázdný talíř

III. KAT.

1. **Markéta Skrčená**, Montáž z veršů Tadeusze Różewicze
2. **Luboš Dvořák**, Miroslav Holub: Stručná úvaha o smíchu
3. **Barbora Zuberová**, Jan Zahradníček: Z La Saletty
3. **Dušan Hrabovský**, Josef Hanzlík: Sen

Výsledky souborů

ZVLÁŠTNÍ CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Ochotnický kroužek Brno, ved. Zdeněk Petrželka = rež. J. A. Pitínský, Jiří Dynka:
Minimální okolí mrazícího boxu

DALŠÍ SOUBORY

Sysifova divadelní společnost Praha, rež. Libuše Heczková, Karel Hlaváček: Chumle ve tmě
Studio P Jindřichův Hradec, ved. Viktorie Poláková, Alexandra Berková: Miniromán, funus
Lidová škola umění Žatec, ved. Eva Kaderková, Emanuel Frynta: Život jsou zvířata

Vši – OKM Svitavy, ved. Miloslav Štrych, Obrázky z časů nedávno minulých – z textů J. Jouye a M. Zoščenka

Regina Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Ray Bradbury: Prázdniny

Poetické divadlo Variace 4 Otrokovice, ved. Věra Kramářová, Americká lidová poezie a motivy z povídek Jiřího Brdečky

Bílé divadlo SK ROH ČSD Bohumín, rež. Jan Číhal, Vladimír Holan: Dům mé matky

Flegmona – soukromý podnik Flegmona (v.k.) Bruntál, rež. V. Kuropatwová,

Veronika Kuropatwová: Když husy táhnou

■ Píši zřejmě svoji poslední recenzi Wolkrových Prostějovů. Jsem z pochopitelných důvodů trochu na rozpacích – za více než čtvrtstoletí pravidelné účasti zprvu soutěžně a posléze v porotách divadel poezie a sporadicky i sólistů mohu vydat určité svědectví či lépe řečeno mínění o tom, čemu se říká trochu nadneseně „umělecký přednes“, jehož festivalem v amatérském soutěžním poli byly každoročně červnové srazy v Prostějově. Skutečně, kdesi v polovině šedesátých let tu byla patrná a z výkonů sólistů i divadel poezie i čitelná snaha udělat z přednášené poezie nejen zážitek z pěkně nacívených krásných slov, leč i společenský čin: formovala se tu celá jedna generační vlna, jež se v následující peripetii doby čestně zařadila mezi první sled bořitelů totality. Ostatně tady – v létě roku 1963 – byla dojednána stálá spolupráce tehdy vznikající Ostermannovy VIOLY se skupinou amatérských divadel poezie, zde se také více či méně až do poloviny let sedmdesátých prosazovala metaforická dynamická inscenační tradice, tudy prošly první pokusy zdařile naroubovat na český divadelně poetický kmen psychofyzické rituální divadlo, happeningové pojetí představení, v němž text je pouze jednou z organických vrstev mnohočetné koláže, tady docházelo k vzájemnému ovlivňování osobností dnes už legendárních skupin amatérské kolektivní fronty – brněnské Iksky, Vašinkova proměnlivého, ale své poetické optice věrného „tzv. divadla poezie“, v inscenaci expresivního Docela malého divadla z Litvínova sem vstoupila Divišova poezie ze sbírky, kterou po desetiletích při svém návratu z exilu básník označil jako svou nejmilovanější a předčítal z ní téměř totožné texty, zde se rodil na pokračování řetěz fascinujících režisérských osobností prostějovské školy Lošťák–Vála–Roubal s inscenacemi, jejichž půdorys potom ožíval v nejednom profesionálním návazném ztvárnění. Revolučně sem vstoupil počátkem 70. let Potužilův kolektiv Divadla na okraji a poznamenal svým

vypreparovaným scénickým jazykem téměř jedno desetiletí, objevovala se tu překvapivě sdílná i téměř asociálně uzavřená undergroundová uskupení hájící nesmiřitelně svou spikleneckou poetiku i mimo rámec oficiálního soutěžního kolbiště, z čehož vznikla celá tradice „nočních nášupů“ v budově LŠU štitěná osobností pedagoga Jana Roubala, studentská a v posledních letech i učňovská divadla poezie si sem přijížděla také pro inspiraci a spektrum přehlídky se bez nich nemohlo obejít, cílevědomě se tu propojilo hledání hudební podoby inscenací ať formou folkového pojetí poetických textových předloh nebo jiskřivým metaforickým hudebním podkresem, celá jedna kapitola by se dala napsat o vpádu pohybových akcí do recitované poezie zmíněnou Ikskou počínaje a každoročně se opakujícími invenčními pořady studentské Reginy z Břeclavi konče, existovala tu také jakási dramaturgická duha klenoucí se nad staženými mračny totalitních časů, duha jmen a děl autorů, kteří byli draží těm mladým tvůrcům, kteří nám je předkládali ať už v spekulativně vybadaných inscenacích nebo s rozechvělým srdcem na dlani, ač jedno nevylučuje druhé, jak jsme byli svědky třeba v sérii Lopatkových autorských kreací z časů brněnské Nepojízdné housenky. Ano, to všechno obnáší ta řada – jistě i prohry a slovní balast, nevкус scénický i koketérii s kýčem – ale který letitý festival se tomu vyhne?

Přesto – a zde už mířím k ročníku letošnímu – někde v lůně let osmdesátých začíná údobí retardace objevitelských počínů, metaforické postupy jako by dostávaly jen variabilní kaleidoskopickou podobu v sice zajímavých, ale nikoli klenbu prorážejících činech, ubývá poučenosti, kontextuální – a tedy i polemické – propojenosti, vědomí kontinuity žánru – ostatně dokument stavu přímo úměrný i v jiných oborech, a nejen uměleckých, postup totalitního deestetizujícího propadání do bahna etického marasmu a skepse. Podepsala se ta

ke dnu klesající epocha poslední etapy totality krutě právě na generaci nejmladší, po léta falešně vedené a matené pseudohodnotami v čítankách, na televizních obrazovkách i plátcích kin, promlouváním jen pečlivě přecezené povolené vrstvy ideologicky nasměrovaných konstruktérů – jak se v tomhle měli mladí tvůrci orientovat hledající svůj svět? Jistě, byla tu snad i docela viditelná protiváha všem těm normalizačtorským snahám v určitém literárním i divadelním produkovaní – mám na mysli zejména letité úsilí mladých studiových scén a nonkonformní vlny produkce dnešní třicetileté a mladší generační vlny reprezentované dejme tomu jmény Svobody Antošové, Marka Tomana, Lubora Kasala a dalších v poezii a próze A. Berkové, M. Třeštíka, V. Provazníka a celé plejády ineditních autorů, která vyplouvá na povrch po dvacetiletí hlubokého ponoru až v posledních měsících stejně tak jako díla exilových tvůrců – z toho všeho mohli být živi ti, kdo se v interpretaci „svých“ básníků nebo prozaiků úporně snažili ozřejmit i svůj myšlenkový kód. A byla tu pochopitelně oficiálně povolená hra na opozici tu více tu méně krotkou, jak jsme ji v oboru mohli vidět v nejrůznějších pseudopolemikách dejme tomu kolem díla Hrabalova nebo Seifertova, v zásadě však šlo od poloviny sedmdesátých let o výrazné přitlumení veškerého kulturního

dění nesouvisejícího s danými ideologickými trendy, vědomý pokus o to, čemu dnes nikoli nadneseně můžeme říkat kulturní genocida, tedy eliminaci všeho nepohodlného, co nakonec mělo vyústit v totalitním podání totalitnímu konsensu, resignaci na opoziční proudění myšlenkové, jež by stálo v cestě projektantům duchovního znevolnění.

Přednes hrál v roli oponentury jistě zanedbatelnou sílu vůči režimu, jehož všechny sdělovací prostředky byly pevně v rukou přísluhovačů a aparátníků. Poezie dostávala v posledních letech, zejména v nechvalně známé podobě národu nejvíce předkládané z televizních chvil, patinu čehosi neživého, oslavně přitakávajícího výročí a sjezdům, nanejvýš intimně uzavřených sond do niter vážně se tvářících přednášečů. Naprosto zmizela vazba mezi básníkem a současným zdevastovaným světem hodnot, svědomím a národem, člověkem s právy rozhodovat o vlastním údělu a otročícím osamělým bez možnosti vzepřít se tomu úděsnému systému, který tak proměnil tvář našich měst, obličejů lidí, vztahy mezi nimi, cenu těch nejelementárnějších úkonů, které jsou zapotřebí pro dorozumění člověka s člověkem i národa s národem...

Miroslav Kovářík
Amatérská scéna, 1990/9

34. WOLKRŮV PROSTĚJOV

14. – 15. června 1991

Výběr textů pro sólové interprety nadále bez jakéhokoliv omezení.
Poprvé na WP udělovány tituly „laureát“.

Soutěžilo 38 sólových recitátorů ve 2 věkových kategoriích, III. kat. n e o b s a z e n a (I. KAT. – 25; II. KAT. – 13) a 7 souborů.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Barbora Hrobařová, Jiří Orten: Pohádka, Karel Čapek: Vodnická pohádka – úryvek
Jitka Bartošová, Tristan Tzara: Parabola, Karel Šiktanc: Modlitby k bohyni paměti
Stanislav Rubáš, A. P. Čechov: Aňuta, Alexandra Berková: Pohádka o šťastném konci

II. KAT.

Hana Mindlová, František Hrubín – Lešanské jesličky – úryvek,

Milan Kundera: A tehdy potkalo Jana děvčátko a tázalo se ho...

Zuzana Tomanová, Svatava Antošová: „Venuši“ nikdy nepotkat, Svatava Antošová:

Kde se v nás pořád ten pocit osamělosti bere

Výsledky souborů

CENA POROTY A CENA DIVÁKA

Sdružený kabaret Poslyš sestřičko Hradec Králové, ved. Ema Zámečnicková, Richard

Huelsenbeck: Kdo nevidí tlusté d'ábly, jak si mastí ryšavé vlasy

DALŠÍ SOUBORY

Naivně poetické divadlo Plzeň, ved. Alena Dvořáková, Miroslav Huptych: Tak pojď dál

Soubor Jirásek Česká Lípa, ved. Václav Klapka, Vášnivý poutník William Shakespeare

Cesty milosti Hradec Králové, rež. Josef Tejkl, Otakar Březina, J. Tejkl: Ptáci na odstřel

Divadlo poezie „+ – = „ Městec Králové, ved. Josef Řezáč, Život je velká fraška (montáž

z básní B. Pasternaka, M. Černíka, M. Andrásyho, J. Šlejmara, L. Němce, J. Peterky)

Regina Břeclav, ved. Bedřich Kaněra, Ernst Jandl: Básně k nepotřebě

Kyvadlo Brno, Tomáš Trampota: Smutný hukot prázdné duše

■ Sóloví recitátoři mne ve velké většině nepřesvědčili o tom, zač se neustále přimlouvám, tedy že recitují texty, se kterými si porozuměli, které je ovlivnily a ke kterým mají i co dodat. Byli jsme obvykle posluchači úhledně přednesených textů, ovšem bez velkého osobního zaujetí. Jako když v rádiu po nedělních poledních zvonech začne někdo něco recitovat jenom proto, že je den sváteční a že „trocha poezie nikoho nezabije“. Velmi málo účastníků dokázalo posluchače a porotce přesvědčit o pravdě přednášeného skrze pravdivost a upřímnost svého výkonu. Pravdivé a upřímné příspěvky poroty obou kategorií ohodnotily.

Jiří Brixl

Amatérská scéna, 1991/9

■ Stále mě to udivuje: přes všechny nářky, pochybnosti, likvidaci většiny kulturních středisek i dotací, se vlastně všechny národní přehlídky amatérské umělecké tvořivosti uskutečnily a zřejmě se uskuteční i ty zbývající v prázdninových měsících. Koncem minulého týdne se konal i 34. ročník Wolkrova Prostějova, a protože tento festival se nikdy zájmu prostějovské veřejnosti netěšil, nebylo zde možno pozorovat ani žádnou návštěvnickou

krizi, recitátoři jako obvykle byli sami sobě i účinkujícími i publikem.

Právě prostějovská národní přehlídka amatérského uměleckého přednesu vede k některým obecnějším poznatkům a úvahám. Do Prostějova přijelo letos soutěžit 45 sólových recitátorů, tedy asi dvě třetiny obvyklého počtu. Soutěžilo se místo ve třech pouze ve dvou věkových kategoriích s hranicí 19 let, což sice umožnilo ušetřit jednu porotu, ale současně i připomnělo, že životní rozhled a zkušenost patnáctiletého a devatenáctiletého či devatenáctiletého a třicetiletého člověka je hodně rozdílná a pro jejich projev stěží může platit stejný metr.

Ten, kdo do Prostějova jezdí léta, musel letos konstatovat evidentní snížení úrovně přednesu, a také dramaturgie až na vzácné výjimky nebyla nijak objevná. Nevyrovnanost účastníků byla důsledkem i často nahodilého výběru, jednotlivá regionální výběrová kola, z nichž do Prostějova přijeli ti nejlepší, probíhala leckde jen díky ochotě a obětavosti místních organizátorů a nepodchytila všechny, kdo by byli rádi do soutěže vstoupili, poroty někde nebyly dosti odborně fundované. Jestliže vloni ještě doznívala mnohaletá systematická práce kulturních středisek, která právě obor uměleckého přednesu přivedla ve špičkových výkonech na profesionální úroveň,

o čemž nejlépe svědčí umístění amatérských recitátorů na Poděbradských dnech poezie, letos již byli téměř všichni ponecháni jen sami sobě. Ale důležitější než pokles úrovně bylo množství těch, kteří letos přijeli do Prostějova poprvé a chtějí se sem vrátet, protože v přednesu poezie našli vlastní seberealizaci a možnost kontaktu s lidmi okolo sebe.

Vyvrcholením soutěže kolektivů, kterých se letos do Prostějova sjelo sedm, bylo vystoupení

Sdruženého kabaretu z Hradce Králové s dadaistickým pořadem Richarda Huelsenbecka Soaré Kdo nevidí tlusté d'ábly jak si mastí ryšavé vlasy. Tak osobitá vyhraněná, stylově jednotná vystoupení se ovšem v Prostějově vyskytovala vždy jen vzácně.

Jaroslava Suchomelová
Svobodné slovo, 19. 6. 1991

35. WOLKRŮV PROSTĚJOV

17. – 20. června 1992

Vyhlášen open festival pro soubory, které neprošly regionálními koly.

Soutěžilo 39 sólových recitátorů (I. KAT. – 13; II. KAT. – 19; III. KAT. – 7).

Účastnilo se 5 souborů z regionálních kol a 10 v "open" části, přehlídka divadel poezie je nesoutěžní, ceny nejsou udělovány.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Jan Zuska, Edward Lear: Sovák a Micinka, Slavomír Mrožek: Osudy knížete M.

II. KAT.

Tomáš Komárek, Ernst Jandl: Německá báseň (úryvky), Josef Šíma: Fugasy

III. KAT.

Dušan Utinek, Gregory Corso: Manželství, Robinson Jeffers: Elegie pro Unu

Luboš Dvořák, Jáchym Topol: Tuto možnost máte každou noc,

Jára Cimrman: Jak stařeček měnil

Soubory z regionálních kol

Studio uměleckého přednesu Pardubice, ved. Anna Kučerová, Iošimoto Imae: Hra na honěnou aneb Zebry

Čmukaři – loutkářský soubor OB Modřišice, ved. Jaroslav Ibser, Saki: Léčba neklidem

Esprit Plzeň, ved. Renata Vordová, Karel Sabina: V studni

Regina Břeclav, ved. Miroslav Tiefenbach, Ivan Wernisch, Michal Jůza: Odněkud někam

Divadlo D klub Plzeň, divadlo jednoho herce Petra Mláda, Ludvík Aškenazy: Osamělý létající talíř

Soubory části „open“

Cesty milosti Hradec Králové, ved. Josef Tejkl, Carmen Bernos de Gasztold:

Modlitby z archy

Pepa Veselý Hradec Králové, ved. Jana Portyková, Hubetr Krejčí: Hadrářova céra

Bílé divadlo Ostrava, ved. Jan Číhal, *Smrt ve starých dekoracích*
Oldřich Chocholáč Slavkov, Carlo Carretto: *Já František*
Agadir Valašské Klobouky, ved. A. Fucimannová, *Ted' jsme na řadě my*
Tyjátr lásky a fantazie Brno, Miroslav Lopatka: *Pout'*
Jiří Kupšovský – Pavel Žibříd Ústí nad Labem, Texty z šera Alsophily
Minidiv Ostrov nad Ohří, ved. Irena Konývková, *Neptej se, co tím chtěl básník říci*
Soubor scénických básní Majora čeho Brno, Slepáč a Břicháč
Zuzana Tomanová Bruntál, Svatava Antošová: *Ta ženská se zbláznila*

■ Došlo-li v dějinách letité přehlídky k nějakému posunu, byl to jistě letošní ročník. Nesoutěžilo se, kategorie postupová se volně prolínala s účastníky „open festivalu“, doplňkových i inspirativních představení, lektorský sbor sloužil jako poradci účinkujícím, nikdo předem nic nevymáhal, každý mohl svobodně zvolit místo svého projevu. Suma sumárum – záloha na lepší časy. Vnější podobou i zmíněnými zážitkovými bombami posunuje se Wolkrův Prostějov mezi

tribuny kreativních kulturních aktivit, žel, zatím menšinového ohlasu, ale snad s perspektivou lepší situace. Český přednes se nachází v krizi přímo úměrné stavu věrohodnosti slova v životě národní komunity. Doufejme, že to budou také přednášeči, kdo vzkřísí důvěru v poselství sdělované jazykem.

Miroslav Kovářík
 Amatérská scéna, 1992/9

36. WOLKRŮV PROSTĚJOV

9. – 12. června 1993

Přehlídková a „open“ část.

Soutěžilo 53 sólových recitátorů (I. KAT. – 21; II. KAT. – 21; III. KAT. – 11).

Účastnilo se 4 soubory z regionálních kol a 4 soubory části „open“.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Tomáš Zvěřina, Michal Ajvaz: Chobot, Ivan Wernisch: Tři sousedé

Klára Sedláčková, F. G. Lorca: Papírový drak, Ch. de Laclos: Nebezpečné známosti

Ondřej Laně, Robert Fulghum: Když je nádobí umyté, Christian Morgenstern: Země Laz

Kamila Drtilová, Vladimír Holan: Noc s Hamletem (úryvek), Jaroslav Seifert: Píseň o Viktorce

Lada Kohoutová, Bohumil Hrabal: Diamantové očko, Jaroslav Seifert: Pražská veduta

II. KAT.

Pavel Žatečka, Michail Bulgakov: Psi srdce, František Halas: Staré ženy

Petra Výtvarová, J. Ide la Cruz: Redondilla, ve které se popisují rozumně nerozumné účinky lásky, Emil Juliš: Výkřik

Emira Suljkovičová, Ch. Džibrán: Prorok (úryvek), Jiří Orten: Jednoho dne

III. KAT.

Václav Kyncl, Ilja Ilf, J. Petrov: Hovory u čaje, Josef Říčanek: Boty
 Vladimíra Štěpánková, Robert Desnos: O květině lásky a stěhovavých koních,
 Pavel Eisner: Nevěděti
 David Polách, S. Cuboi: Velikánská brašna, Ludvík Aškenazy: Tu divizi neznám

Soubory z regionálních přehlídek

Naivně poetické divadlo Plzeň, rež. Alena Dvořáková, Karel Hynek: Inu... aneb
 akustická kalužina
 Vítův stín SKŠ Brno, Pásmo z tvorby Markéty Ketnerové
 Cesty milosti Hradec Králové, ved. Josef Tejkl, Václavové Rosové: Roseni
 ZUŠ Praha 5, rež. Radka Svobodová, Karel Šiktanc: Řeč hvězd je tajná

Soubory a sólisté open části

Divadlo Jesličky Cesty milosti Hradec Králové, Saki: Louisa
 Esprit Plzeň, Pásmo z textů Petra Váši
 Divadlo Jesličky Cesty milosti Hradec Králové, Jaroslav Hašek: Výstup na
 Moasernspitze
 Divadlo poezie Mladá Boleslav, ved. Jaroslava Jenčíkové, Jaroslav Hašek: Obecní volby
 Lena Freyová, Jiří Faltus: Kabát do zelí
 Sylvie Hasoňová, Oldřich Chocholáč Slavkov
 Dušan Utinek, Dylan Thomas: Nářek

■ Vloni poprvé bylo upuštěno od podtitulu „festival uměleckého přednesu“ a namísto toho nadepsáno „národní festival poezie“. Nejde o změnu formální. Město na Hané by se mělo stát útočištěm těch, kteří se rádi nechají pohladit nejen recitací či divadlem poezie, ale i výtvarným uměním, hudbou stejně jako fotografií a výrobky uměleckých řemesel.

Michal Huvar

Lidové noviny (příl. Moravské listy), 22. 6. 1993

■ O tom, že zájem o poezii prožívá dnes kupodivu spíše renesanci, svědčilo nedávné regionální předkolo festivalu poezie Wolkrův

Prostějov. Z jednotlivých okresů západních Čech bylo přihlášeno 49 recitátorů – sólistů, kteří úspěšně prošli sítí nižších soutěží, a kromě nich se do sídla Vzdělávací agentury plzeňského kulturního střediska Esprit sjelo i pět souborů laborujících v oblasti divadla poezie. V době, kdy češtináři či ředitelé škol nemohou očekávat za účast svých svěřenců kýženou čárku, kdy účastníci soutěže nemohou na uměleckém přednesu nijak profitovat, je zřejmé, že pro bezmála stovku účinkujících (což je ta pověstná špička ledovce západočeského regionu) se stala poezie a její přednes vnitřní potřebou.

Vladimír Gardavský
 Amatérská scéna, 1993

37. WOLKRŮV PROSTĚJOV

15. – 18. června 1994

Soutěžilo 46 sólových recitátorů (I. KAT. – 18; II. KAT. – 21; III. KAT. – 7).
Účastnilo se 7 souborů z regionálních kol a 6 souborů části „open“.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Hana Varadinová, Boris Pasternak: Shakespeare, D. H. Lawrence: Komár
Přemysl Hnilička, Karel Čapek: Jak se dělá čtená zkouška, František Němec: Apropó
Kateřina Petrlíková, Lewis Carroll: Alenka v kraji divů–Tlachapoud, eskymácká
poezie: Na vysokou skálu jsem vystoupil, Bouřlivý počasí

II. KAT.

Jana Tomáščíková, Karel Poláček: O posazení klobouku, Hans Arp: Kašpar dokonal
Kamila Drtilová, Jiří Orten: Dívka, jež pláče, František Halas: A co básník

III. KAT.

Markéta Skrčená, Jacques Prévert: Bylo to léto, Jako zázrakem, Jacques Prévert: Něžný
a nebezpečný obličej lásky

Soubory z regionálních přehlídek

NOMINACE NA JIRÁSKŮV HRONOV – CENA DIVÁKA

Naivně poetické divadlo Plzeň, rež. Renata Vordová, Karel Hynek: Párty na troskách
deníku Maléha lorda

Sumus Praha, ved. Renata Nechutová, Cirkus Fantazie

Společenství AŠ, ved. Roman Černík, Christian Morgenstern, E. Jandl: Bestiárium

ZUŠ Písek, rež. Marie Chytrová, Erasmus Rotterdamský: Chvála bláznivosti

Regina Břeclav, H. C. Artmann: Promiňte, jakže?

Divadélko Jesličky, Hradecká pětka Hradec Králové, rež. Jan Dvořák, Jan Rejžek:
Jamm v takřka rodném městě

Divadélko Jesličky, ZUŠ Hradec Králové, rež. Josef Tejkl, Jaroslav Hašek: Chi – va
piano, va sano

Soubory „open“ části

Nevadí při ZUŠ v Žatci, ved. Eva Kaderková, Vilém Závada: Lazare, probud' se a vstaň
Unarclub Hranice na Moravě, Škatula vzpomínek

Divadélko Jesličky, ZUŠ Hradec Králové, rež. Ema Zámečníková, Něco z Maryši pro
jednu herečku a housle

Divadélko Jesličky, Hradecká pětka Hradec Králové, Krátké, sprosté ale pěkné
– francouzská galantní poezie

ZUŠ Vladimíra Ambrose Prostějov, I. M. Jirous: Magor dětem

■ ZÁKLADNÍ existenční otázku, zda být či
nebýt, která v nové společenské situaci nutně
musela vyvstat, si festival poezie Wolkrův
Prostějov zodpověděl už v minulých ročnících.

Přesněji řečeno zodpověděli ji sami recitátoři,
když do Prostějova nepřestali jezdit. Přes
pochybnosti, zda nejde jen o prožitek ze
svazáckých časů, jen o festival pro festival, je

přenesla jejich vlastní vnitřní potřeba věnovat se poezii a setkávat se s podobně naladěnými vrstevníky.

Letošní ročník, který se konal od 15. do 18. června, byl už sedmatřicátý. Sjelo se na něj na 170 účastníků, z recitátorů necelých pět desítek vystupovalo ve třech soutěžních kategoriích sólových recitací, zbytek pak v recitačních souborech a v divadlech poezie. Dostali se sem sítím oblastních a regionálních výběrových kol, která na mnoha místech pokračují v tradici vytvořené okresními a krajskými kulturními středisky, jinde pak vznikla za podpory pražské ARTAMY okolo osobností, které se poezii upsalý takřkajíc celoživotně.

Zkušební porotci ze všech tří kategorií sólistů tvrdili, že ve srovnání s předchozími ročníky se úroveň letos nesporně zvedla. Nerecitovaly se špatné texty, recitátoři si dovedli vybrat autory, kteří odpovídali jejich dispozicím. Převažovaly verše českých básníků, recitoval se Erben, Halas, Holan, Orten, Mikulášek, Skácel, Hauková, Holub, Kainar, Kolář, Hanzlík, Frynta, Hrabě, Vyskočil, Suchý, Šotola, Šiktanc, Wernisch, Vodňanský, Žáček. Ze světové klasiky Shakespeare, H. Ch. Andersen, Jeffers, Prévert, Carroll, Poe, Apollinaire a další.

Čeho se v tom velmi slušném průměru nedostávalo, byly výrazné osobnosti, tvořiví přednášeči, kteří by překračovali vžité normy a zvyklosti a nebáli se experimentovat. Nikdy jich na Wolkrově Prostějově nebývalo mnoho, ale vyskytovali se, přesahovali „dovolené“ a provokovali ostatní, aby se pokusili také vykročit po nevyzkoušených stezkách. Vyvolávali spory a hádky. Generace se vyměnily a bylo by zřejmě příliš netrpělivé vyžadovat je už dnes. Snad se vynoří v příštích ročnících, aby zas bourali bariéry a učinili

z uměleckého přednesu nejen radost sdílení se, ale i dobrodružství hledání a občas i nalézání.

Ve veřejném životě je u nás slovo častováno už zase nezdědka nedůvěrou. A slovo básnické? I ono se ocitá, proč to nepřiznat, jakoby na okraji zájmu. Ale poezie se nepřestala ani psát, ani číst. Vycházejí, často vlastním nákladem autorů, nové básnické sbírky, prostějovský festival poezie se svěží a mlád dočkal ročníku s úctyhodným pořadovým číslem. Vzpomněla jsem si tam, co jednou pověděl Vlastimil Fišar, jeden z nejpovolanějších mistrů přednášečů: „Slovo bude i v bludišti mikroelektroniky tím, čím byla kdysi Kralická bible.“

Jaroslava Suchomelová

Svobodné slovo, Brno 21. 6. 1994

■ Sólovému přednesu chybí odvaha po provokativním sebevyjádření, výrazné poselství, odvaha překročit normy. Většina sólistů např. Wolkrova Prostějova byli vnímaví i talentovaní mladí lidé, ovšem bez dostatečné tvůrčí razance i zaujetí, které by se proměnilo v důkladnější práci s textem před jeho interpretací. Ale přesto se odstupem času jasně vyčleňují osobité přednesy – např. Markéty Skrčené (Prévert) či myšlenkově i interpretačně velmi zajímavý výkon Stanislava Rubáše v Třetí elegii R. M. Rilka i v již zmíněné Nezvalově Neznámé ze Seiny. Když k nim připočteme jistě ne vnějškově efektivní, ale plné niterného napětí projevy Kamily Drtilové (Orten, Halas) a příslib, který v úryvku o Tlachapoudovi v Carrollově Alence v kraji divů naznačila mladičká Kateřina Petrlíková, jeví se minulý rok v přednesu docela slibně.

Vítězslava Šrámková

Amatérská scéna, 1995/1

38. WOLKRŮV PROSTĚJOV

21. – 24. června 1995

Soutěžilo 42 sólových recitátorů (I. KAT. – 21; II. KAT. – 18; III. KAT. – 3). Účastnilo se 6 souborů z regionálních kol a 4 soubory části „open“.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Monika Kováčová, Alexandra Berková: Magorie, Miron Vialos Bialoszewski. Josef Vlášek: M'ironie

Zdeněk Tesař, Edward Lear: Sbor Pelikánů, Antonín Přidal: Nesmyslná mapa – pocta E. Learovi

Jakub Doubrava, Václav Čtvrtek: O vodní panně, Jiří Orten: Eta, eta, žlutí ptáci

II. KAT.

Kamila Drtilová, Jan Zahradníček: La Saletta (úryvek), Jiří Orten: Jednoho dne

III. KAT.

Jana Holečková, A. R. Amons: V obklíčení smečky, Emanuel Frynta: Čachtická paní

Jan Anderle, Jean Cocteau: Adresát Jean Marais. Jiří Orten: Sedmá elegie

Soubory z regionálních přehlídek

Tercie A (Alias Hnus' and Flus company) Gymnázium B. Němcové v Hradci

Králové, Oldřich Wenzl: Slepé děti

L'beib, soubor gymnázia **F. X. Šaldy Liberec**, Konstantin Biebl: Zrcadlo času, Toké, a Metaforfóza

Amatérské poetické divadlo, Rožnov pod Radhoštěm, Jiří Orten: Blahoslavení tiši

Kapka Plzeň, Viktor Dyk: Krysar

Soubory „open“ části

NOMINACE NA HVIEZDOSLAVŮV KUBÍN

ZUŠ Na Střezině Hradec Králové, rež. Ema Zámečnicková, Napadlo hodně sněhu, na motivy K. Poláčka: Bylo nás pět

NOMINACE NA JIRÁSKŮV HRONOV

Švam and spol **ZUŠ Žerotín**, Olomouc, ved. Alena Palarčíková, Tygr? Ja Aha. Podle Williama Saroyana: Tracyho tygr

Regina Břeclav, Mínotaurus, scénická montáž textů, hudby, výtvarných a choreografických prvků

ZUŠ Uherské Hradiště, Milan Nápravník: Všichni tři se třesou radostí

Pravidla hry pro festival poezie

Hlavními pořadateli festivalu jsou IPOS ARTAMA a Městský úřad v Prostějově.

Základem celostátního festivalu poezie WP je nesoutěžní přehlídka souborů a jednotlivců, kteří nejrozličnějšími způsoby interpretují a inscenují poezii (prózu) nebo o nichž lze soudit, že jsou poezií či prózou inspirováni.

Smyslem festivalu je vytvořit prostor k setkání tvůrců v oboru, umožnit tak vzájemné poznání tvůrčích výsledků a postupů a poskytnout příležitost k široké výměně názorů a zkušeností.

Festival má tři části:

- A – celostátní přehlídka recitátorů – sólistů bez dramaturgického vymezení. Vystoupit mohou mladí přednášeči, kteří ukončili základní školu a prošli výběrem nižších postupových kol.
- B – celostátní přehlídka divadel poezie, souborů uměleckého přednesu a jiných kolektivů, které nejrůznějšími způsoby inscenují a interpretují poezii nebo prózu.

Na WP jsou vybrány z regionálních kol, na doporučení odborné rady UP nebo na doporučení regionální přehlídky jiného oboru, kde prokázaly příslušnost do přehlídky WP.

- C – otevřená část festivalu v níž se vystoupení nabízí kterémukoliv jednotlivci nebo souboru, interpretujícímu a inscenujícímu nejrůznějším způsobem poezii nebo prózu.

Vystoupení si domlouvají s místním pořadatelem přímo. Program hodnotí lektorské sbory formou veřejných seminářů, lektorský sbor může označit nejinspirativnější výkony bez určení pořadí. Laureáti přehlídky sólových recitátorů budou navrženi k účasti na Moravském festivalu poezie ve Valašském Meziříčí a na Poděbradských dnech poezie, inspirativní vystoupení k účasti na žatvě divadelních aktivit Jiráskův Hronov.

Podle soutěžního řádu WP 1995

■ Zdá se mi pro budoucnost Wolkrova Prostějova nadějně, že letos byla nejzajímavější kategorie první, nejmladší, ta, která bývala nejvíce poznamenána malým literárním rozhledem a často nepřilíš šťastnou spoluprací s pedagogy, převážně učiteli češtiny. Letos udivovali často nejmladší recitátoři dramaturgickou volbou, která se ukazovala být skutečně volbou jejich srdce. Přednesy byly pak formovány velkou osobní zaujatostí a prožitkem. Tatam je doba, kdy se stereotypně, se železnou pravidelností objevoval úzký okruh spolehlivých, prověřených autorů. Dnešní šestnáctiletí mohou občas zaskočit i ostříleného porotce textem neslyšeným a nečteným nikdy předtím.

Že nejde o náhodné objevy, ale o promyšlený výběr, o tom často zajímavě svědčily druhé texty, které si recitátoři do Prostějova přiváželi. Laureátka I. kategorie Monika Kovářová měla např. připravené vedle bouřlivě aplaudované Magorie Alexandry Berkové také verše polského básníka Mirona Białoszewského, další laureát téže kategorie Jakub Doubrava přednášel Čtvrtkovu prózu O vodní panně a vedle toho verše Jiřího Ortena, laureátka 2. kategorie Kamila Drtilová nastudovala kromě svého oblíbeného Ortena Zahradníckovu La Salletu, laureátka 3. kategorie Jana Holečková si vybrala k próze A. R. Ammonse V obklíčení smečky z úplně jiného soudku Fryntovu Čachtickou paní.

Charakteristické pro letošní ročník bylo, jak mnoho se objevilo textů humorných, úsměvných, veselých, někdy i nonsensových, a to jak v soutěžích sólistů, tak i v repertoáru divadel poezie. Tady lze už hovořit o trendu, který zasahuje český umělecký přednes,

a který po letech tápání je zřejmé i výrazem životního pocitu generace, která svou svobodu bere už jako samozřejmou danost a necítí nutnost se za ni brát či obhajovat její potřebu. Smích na závěrečném vyhlášení výsledků i mnoho fotografií Boba Pacholíka, zachycujících pokaždé rozesmáté hlediště, dotvrzuje, že na této pohodě se letos v Prostějově podíleli snad úplně všichni.

Také divadla poezie nalézají vlastní hlas.

Oldřich Wenzl, Jiří Orten, Viktor Dyk, Jiří Žáček, Karel Poláček, Milan Nápravník – jména autorů většiny představení divadel poezie dosvědčují, že česká literatura je stále převažujícím inspiračním zdrojem. Doplněvala je scénická montáž Mínotaurus břeclovské Reginy, „experimentální tragikomedie“ Alžběta Bam ruského básníka Daniila Charmse v nastudování Naivně poetického divadla Esprit z Plzně a adaptace Saroyanova Tracyho tygra, se kterou se představil soubor z olomoucké ZUŠ Žerotín. Tradiční divácká anketa se s výrokem poroty jednomyslně shodla v případě souboru ZUŠ Na Střezině z Hradce Králové: Čestné uznání poroty i první místo v diváckém hlasování připadlo jejich inscenaci Napadlo hodně sněhu na motivy Poláčkova románu Bylo nás pět. Hned za touto půvabnou interpretací pětice chlapců zařadili diváci Žáčkovy Ptákoviny v podání zkušeného a talentovaného Divadla poezie Mladá Boleslav, zatímco porota sice uznala úroveň hereckých i muzikantských výkonů, inscenaci však označila za cosi, co se nelíbí dotýká vkusu diváka, a to přičiněným vyčpělým, dnes už značně zastaralého Žáčkovy textu. Diskuse, jaká se rozpoutala při večerním, či spíše nočním hodnocení této kontroverzní inscenace,

byla rovněž pro svou nabroušenost a nekompromisnost čímsi v Prostějově dosud nevidaným.

Pro všechny, kdo letošní čtyři dny s poezií absolvovali, je 38. ročník Wolkrova Prostějova velkou a radostnou zkušeností. Připočteme-li k ní ještě zjištění z nedávných Poděbradských dnů poezie, že zájem o umělecký přednes mezi mladými nesporně roste, můžeme se dívat do příštích let s nadějí. Teď půjde o to, aby se zájem o recitaci živil dále nejen zkušeností,

kterou si letošní spokojení účastníci asi nechají jen sami pro sebe, ale i zdokonalením systému regionálních kol tak, aby v nich bylo nalezeno a podchyceno co nejvíce nových talentů. Poezie i próza chtějí znít nahlas a těch, kdo jim chtějí svůj hlas propůjčit, není zas tak málo.

Jaroslava Suchomelová
Amatérská scéna, 1995/4

39. WOLKRŮV PROSTĚJOV

19. – 22. června 1996

Vzhledem ke zvýšení počtu souborů postupujících z regionálních přehlídek pořadatelé upustili od „open“ části.

Výsledky sólistů - laureáti

I. KAT.

Jakub Doubrava, Ivan Wernisch: V zámeckém parku, **Josef Kainar**: Malá noční hudba

II. KAT.

Kamila Drtilová, Jan Zahradníček: Znamení moci (úryvek), **Jaroslav Seifert**: Píseň o Viktorce
Petra Nenadálová, Jak stvořil Kristus... – lidová slovesnost, **E. B. Browningová**: Láska

III. KAT.

Jana Holečková, Jiří Orten: Šestá elegie, **Josef Kainar**: Nebožtík Nasredin
Dušan Utinek, **Josef Kainar**: Novoroční rozhovor, **Josef Kainar**: Blues o rumu a opatrnosti

Soubory

LAUREÁT – NOMINACE NA JIRÁSKŮV HRONOV

Soubor „Dohráli jsme“, **ZUŠ Uherské Hradiště**, rež. Stanislav Nemrava, O nich a o Alence podle Lewise Carrolla

DALŠÍ SOUBORY

Základní umělecká škola České Budějovice, ved. Jaroslava Krčková, Karel Šiktanc:
Pámbu ještě neumřel aneb Tanec smrti

... a jiní čtvernožci“ – tvůrčí skupina **Divadla Jesličky Hradec Králové**, rež. Josef Tejkl, Jan Vodňanský: Co chtít od života

Divadélko „Znovu jen tak“ Kapsa Karlovy Vary, ved. Marie Kotisová, Jaroslav Vrchlický: Mythos Eloa

Sumus Praha, ved. Věra Mašková, Francois Villon–Věra Mašková: Toho? Toho jsme neznali

■ Letos již po devětatřicáté se v Prostějově sešli vyznavači poezie – recitátoři, inscenátoři, posluchači i diváci. Kdo byl přítomen třeba i jen zčásti bohatému programu, jistě potvrdí, že touha sdělit autora i sama sebe „zde a nyní“, že magie současné přítomnosti slova a autentického člověka ani v dnešní mediální době nevymírá. Této šťastné, vzájemně se obohacující a násobící plnosti prožitku, se však přitom často dosahuje až po letech zrání. V soutěži jednotlivců byl v tomto ohledu výkon laureáta D. Utínka příkladem až mezním: jeho podání Kainarových básní není myslitelné bez letitého souputnictví s poezií, jež snad ani poměřovat soutěžními pravidly nemá smysl (Utínek totiž vystupoval ve své seniorské kategorii už naposled). I v jiných kategoriích se objevilo ledacos zajímavého i jímavého a je možné mluvit o řadě příslibů do budoucna.

Závěrečná přehlídka laureátů byla vším jiným než podle názvu očekávatelným obřadem.

Za skvělé „animace“ H. Kofránkové se z oficiálních „dožíněk“ stalo spontánní a přirozené setkání, v němž poezie rezonovala s publikem a překonávala pomyslnou rampu. Za oknem sice burácela červnová bouře, ale v *Duze* se v těch chvílích klenula duha pohody, poezie a srozumění všech barev. Snad je to dobré znamení i pro příští jubilejní ročník.

Jan Roubal

PV týden, 26. 6. 1996

■ V divácké anketě to letos na celé čáře vyhráli hosté. Pták Kohák – ocenění pro vítěze ankety – patřil po právu Dekadentnímu divadlu Beruška z Hranic na Moravě, které svou dokonale sladěnou improvizací vyvolávalo salvy smíchu.

–sm–

PV týden, 26. 6. 1996

Poznámka závěrem

Sborník, který držíte v rukou, vychází při příležitosti 40. ročníku Wolkrova Prostějova a chce připomenout třicet devět ročníků předchozích – lidí, kteří zde recitovali, soubory, které tu vystupovaly, aspoň některé z porotců a organizátorů, kteří tu nechali kus svého srdce. Není a ani nemůže být vyčerpávající. V naší zemi patří k dobrému tónu rušit a zakládat instituce a s tím často berou za své i archívy. Je to osudem i Wolkrova Prostějova, který se nikdy nevyhnul radostem i strastem této země.

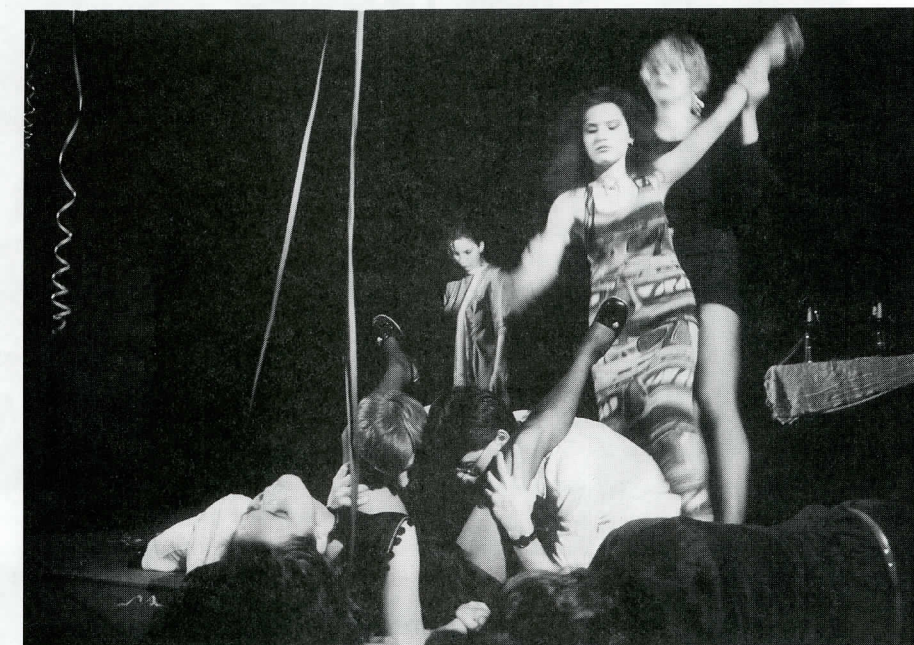

1990 - Ochotnický kroužek Brno.
 Minimální okolí mrazícího boxu. Scénář a režie: J.A. Pitínský
Zvláštní cena poroty, Cena diváka
 Fotografie: Karel Novák

1992 - Tyjatr lásky a fantazie Brno
 Miroslav Lopatka: Pouť.
 Režie: Miroslav Lopatka
 Fotografie: Bob Pacholík

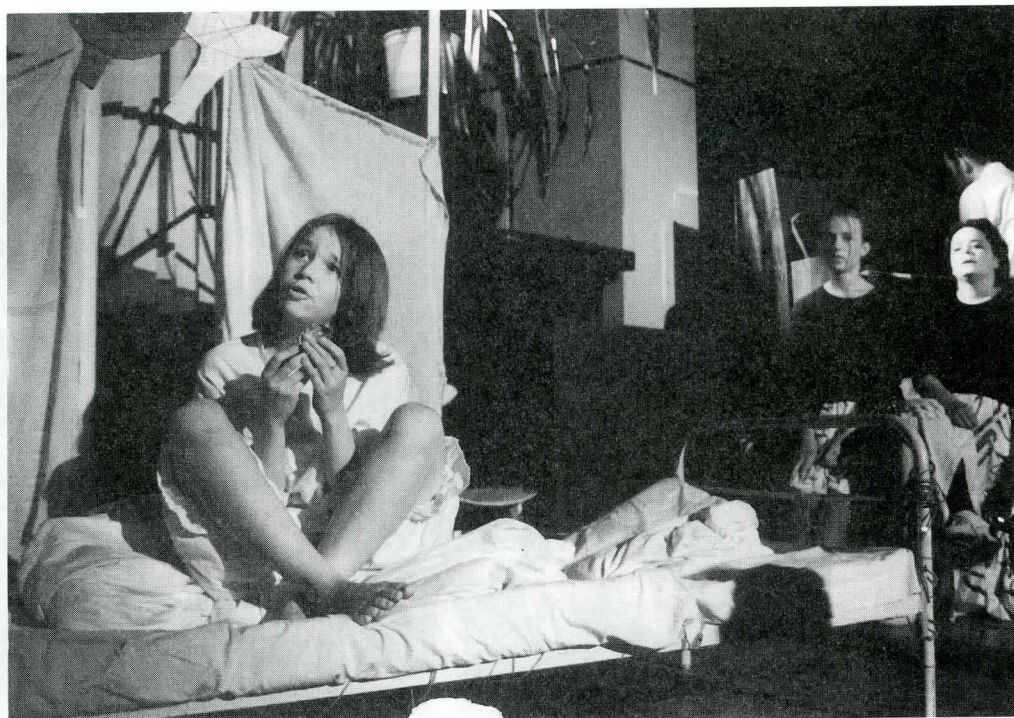
1993 - Recitační studio Šrámkova
domu Sobotka. Zdeněk Svěrák:
Tatínku ta se ti povedla.
Fotografie: Karel Novák

1994 - Naivně poetické divadlo Plzeň.
Karel Hynek: Na troskách deníku malého lorda. Scénář a režie: Renata Vordová
Laureát WP, Cena diváka
Fotografie: Bob Pacholík

1995 - ZUŠ Na Střezině Hradec Králové. K. Poláček: Bylo nás pět - Napadlo hodně sněhu. Scénář a režie: Ema Zámečníková
Cena za inspirativní výkon
 Fotografie: Bob Pacholík

1996 - Soubor „Dohráli jsme“, Uherské Hradiště.
 O nich a o Alence podle Lewise Carrolla. Scénář a režie: Hana a Stanislav Nemravovi
Laureát WP
 Fotografie: Bob Pacholík

OBSAH

Jiřina Hůrková: Nad tvorbou Jiřiho Wolkra v r. 1997	3
I.	
První čtyři -Ročníky, které zalořily tradici 1957 – 1960	5
Intermezzo	
Z uvařování a zkušeností porotců WP I.	13
II.	
Z dat a ohlasů 1961 – 1969	16
Intermezzo	
WP ve vzpomínkách bývalých účastníků	28
III.	
Z dat a ohlasů 1970 – 1989	29
Intermezzo	
Z uvařování a zkušeností porotců WP II.	87
IV.	
Z dat a ohlasů 1990 – 1996	91

Publikaci připravil útvar ARTAMA, pracoviště Informačního a poradenského střediska pro místní kulturu Praha, ve spolupráci s Kulturním klubem DUHA Prostějov a za přispění Regionálního střediska ZUČ při Městské knihovně v Praze.
Vyšlo při příležitosti 40. ročníku Wolkrova Prostějova 1997

PROSTĚ PROSTĚJOV
40 LET VE MĚSTĚ S POEZIÍ
Wolkrův Prostějov 1957 – 1996

Sestavil Jiří Hraše
Redakce Jana Štefánková a Vítězslava Šrámková
Grafická úprava Vlastimil Crha
Tisk JOLA, Kostelec na Hané

Vydalo IPOS – Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, P.O.BOX 12, Blanická 4,
120 21 Praha 2

Praha 1997
ISBN 80-7068-101-2

OPRAVY

Omlouváme se za chyby, které se dostaly do textu.

Prosíme opravte si je na:

str. 73 a 83 je mylně uveden autor textů představení
Divadla Orfeus Tajemství vodních květín
Oldřich Wenzl místo **Josefa Friče**

str. 62, 63 a 77 je chybně jméno
Bertold Brecht místo **Bertolt Brecht**

Uvádíme další zjištěné údaje

str. 100

Další soubory z reg. přehlídek 1995

Divadlo poezie Mladá Boleslav, ved. Jar. Jenčíková

Jiří Žáček: Ptákoviny

Naivně poetické divadlo, PLzeň, ved. Alena Dvořáková

Daniil Charms: Alžběta Bam

str. 81

II. kat.

2. cena Aleš Vrzák

J. Hora - Balada v hnědi

J. Wolker - Sirény

